

planinski

V E S T N I K

REVIJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

112. LETO / AVGUST 2007 / 3,12 EUR / 750 SIT

Revija
Planinske zveze
Slovenije

8

Intervju:

Nives Meroi in Roman Benet

**Zgodovina organiziranega
planinstva v Baški grapi**

POHODNIK

ŠMARTINSKA 152,
BTC-HALA A, LJUBLJANA
tel: 01 585 26 30
e-mail: pohodnik@univet.si
www.pohodnik-si.com

SALEWA

MEINDL

Shoes For Active

berghaus
TRUST IS EARNED

BERGHAUS "TRUST IS EARNED" and are registered trademarks of Berghaus Limited. ©Berghaus Ltd. 2006.

KUPUJETE NOVE ČEVLJE?

DA SE NE BI ZANAŠALI ZGOLJ NA NAKLJUČJE,
PRED NAKUPOM PREVERITE!

Ali je ležišče noge dovolj udobno? Ali se dobro prilega stopalu?

Ali podplat ni pretog? Kakšno je trenje na skalnati podlagi?

Koliko opore ima gleženj?

Kako se bo čevelj odzval na nagibanje stopala navznoter in navzven?

V kolikšni meri bo blažil sunke pri hoji po grobi podlagi?

Če vam je čevelj prav v trgovini, ali vam bo tudi na turi?

O vsem tem lahko pri nakupu le ugotovimo. Šele na prvi turi bomo po večurni hoji lahko ugotovili, ali smo denar za obutev vrgli stran ali pa smo ga dolgoročno dobro investirali.

Kupci pohodniške obutve Asolo so v privilegiranem položaju. Prvo turo v novih čevljih lahko opravijo še pred nakupom. V testnih centri ASOLO vas čakajo modeli čevljev ASOLO, da jih preizkusite!

ASOLO

www.asolo.si

POWER MATIC 400GV

PRISM GTX

MYTHOS GTX

TESTNI CENTRI ASOLO SO V TRGOVINAH:

3S Šport, Kamnik,
Perovo 25.
www.3s-sport.com
Annapurna Way Ljubljana,
Krakovski nasip 4
www.annapurna.si
Alpin Sport, Bohinj,
Ribčev Laz 36
www.alpinsport.si
Aktivni planet, Bovec,
Trg golobarskih žrtev 19
www.aktivniplanet.si

Izdajatelj in založnik:

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja enkrat mesečno.

Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.

107. letnik

Naslov uredništva:

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Uredništvo Planinskega vestnika

Dvoržakova ulica 9, p.p. 214

SI-1001 Ljubljana

telefon: 01 434 56 87, faks: 01 434 56 91

e-pošta: pv@pzs.si

http://www.planinskivestnik.com

Odgovorni urednik: Vladimir Habjan

Uredniški odbor:

Marjan Bradeško, Marjeta Keršič-Svetel,

Andrej Mašera, Mateja Pate,

Emil Pevce (tehnični urednik),

Andrej Stritar (namestnik odgovornega

urednika), Tone Škarja, Slavica Tovšak,

Uroš Vidovič

Grafična priprava:

Repro studio SCHWARZ, d.o.o.

Tisk: SCHWARZ, d.o.o.

Naklada: 5200 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Številka transakcijskega računa PZS je 05100-8010489572, odprt pri Abanki, d.d., Ljubljana. Naročnina 31,30 EUR (7500 SIT), 55 EUR za tujino, posamezna številka 3,12 EUR (750 SIT). Članarina PZS za člane A vključuje naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odgovore do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljavanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Program informiranja o planinski dejavnosti sofinancirajo Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za kulturo in Fundacija za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji.

Fundacija za šport

Slika na naslovnici: Škratica v zahajajočem soncu, foto: Dan Briški

»A bo šlo?«

Lansko zimo me je med hojo s smučmi v sveže pobeljeni breg mimoidoči planinec, medtem ko si me je dobrodušno ogledoval, takole nagovoril: »Zdaj pa gre, a ne, ko so posuli s peskom, ha?« Hmm ... marsikaj sem že slišala iz planinskih ust, kar naj bi bilo smešno ali pa vsaj zabavno, toda ob takih »štosisih« se vedno znova vprašam, na kakšni ravni je slovenski planinski humor.

Prepričana sem, da se s tem milo rečeno specifičnim humorjem prej ali slej sreča vsakdo, ki zahaja v gore. Zdi se, da pravega planinca ne naredi le planinska oprava, marveč predvsem svojevrstni humor, ki ga prav širokogrudno deli z vsemi mimoidočimi. Če ne duhovičiš, preprosto nisi pravi planinec. Nekako tako, kot nisi pravi Slovenec, če ne stojiš vsaj enkrat na vrhu Triglava. Ta del slovenske planinske folklore mi ni bil nikoli prav jasen. Vljudnostno kramljanje ob naključnem srečanju v visokogorju, kjer je »dovoljeno vse«, po navadi hitro preide na ponesrečene puhlice, na katere se je dostikrat težko pametno odzvati. Za najpogostejšo – »A bo šlo?« – se že najde bolj ali manj standardna izbira odgovorov: »Bo, bo«, »Mora gret«, »Če ne, bomo šli pa dol«. Včasih se vprašam, zakaj večino planincev, ki jih srečamo, zanima isto: a bo šlo ...? Jasno, da bo šlo, saj zato pa gremo, da gre! Ali pa sem nemara vsakič, ko »fašem« to vprašanje, videti, kot da bi bila na koncu svojih moči?

Nekoč me je med korakanjem po ozki gazi dohitela četica hitronogih planincev v najlepših letih. Ker nerada stojim ljudem na poti, sem se kaj hitro spravila v stran. »Ne, ne, ne daj se motiti, kar tako naprej!« je kriknil kolovodja. Slišalo se je kot »saj nam malo počasnega tempa ne bo škodilo«. Rahlo zoprn sem revsknila: »Na živce mi gre, če mi kdo hodi za ritjo!« Kolovodja pa: »No, no, tudi to bo minilo ...« No, to se je pa slišalo kot »še prekmalu se ti bo zdelo zelo fajn, če bo sploh kdo hotel gledati tvojo rit«. Med vsesplošnim hehetom so odkorakali naprej.

Dlje časa kot traja pomenek z mimoidočimi, več je priložnosti za »izjave leta«. Eno takih sem imela priložnost slišati nekega poletja v zamejskih gorah. Če smo že v domačih gorah rojaki nemalokrat naveličani drug drugega, v tujih veliko hitreje navežemo stik. S soplezalko sva ravno delali načrt za naslednji dan, ko sta naju ogovorila starejši in mlajši planinec. Precej gostobesedna sta bila in tako smo kar nekaj časa kramljali tam pred kočo, preden sta se začela odpravljati proti dolini. Mlajši je že skoraj izginil okoli vogala, starejši pa je še kar mencal – kot da bi mu kaj manjkalo, kot da bi moral še nekaj opraviti, dokončati, preden gre. Pa je mimo nas pristopicala ena izmed kokoši, ki jih je oskrbnik redil tam za kočo. Najinemu sogovorniku je zasijal obraz, pomignil je proti kuri in s pridihom nekakšnega zarotniškega zmagoslavja napol vprašal, napol povedal: »A tole je pa planinski orel, a?« Potem se je, vidno zadovoljen s svojim dovtipom in z lepo zaokroženim srečanjem, lahkega srca poslovil od naju.

Bolj ko premišlujem, bolj simpatičen in skoraj primeren se mi zdi tisti zljajnani »a bo šlo«. Pa vendar – mar res ne moremo shajati le z običajnim prijaznim pozdravom in, če ne gre drugače, z vedno priročnim stavkom ali dveh o vremenu kot »dolinski« ljudje?

Mateja Pate

Vsebine vseh Planinskih vestnikov od leta 1895 do danes na www.pvkazalo.si

PLANINSTVO 4-71

Aretacija na Ljubeljski Babi
Borut Mencinger

Nekaj gornških s priokusom po vojski
Tone Wraber

Kako iz malega raste veliko
Darja Grad

Osvajanje Babe
Miro Ličof

Slikarjeva pot
Rafael Terpin

Zgodovina organiziranega planinstva v Baški grapi
Olga Zgaga

Camel Trophy pod Storžičem
Dušan Škodič

Ostanki dneva
Marjeta Štrukelj

Stenar čez Sovatno
Matej Bulc

Tudi v planinah je najlepše v dvoje
Aleš Tacer

Pasang Tamang
Tone Škarja

Pod polnočnim soncem
Marjan Bradeško

Je vid'la še Švajca visoke gore
Gregor Lobe

Mont Blanc
Miran Jenko

Poletne sanje v ledu
Arnold Lešnik

Chachani
Tone Planinšek

INTERVJU 72-76

Hoditi je misliti
Mateja Pate

NA TURO 77-82
Kalvarija čez Mlinarice
Vladimir Habjan

Ture nad Kotom
Andrej Stritar

GALERIJA 83-85

Voda
Teja Logar

NAŠA SMER 86-88
»Okol' r't u aržet«
Blaž Stres

NOVICE IZ VERTIKALE
LITERATURA
PISMA BRALCEV
NOVICE IN OBVESTILA

Aretacija na Ljubeljski Babi

Spomin na drugačne čase

✍ Borut Mencinger

Vsak ljubeč moški se kdaj sreča z neustavljivo željo svoje drage, ki jo bo moral prej ali slej izpolniti. Proti temu ne bo pomagala nobena taktika, vsak odpor bo neučinkovit, zato bodite kar lepo pripravljeni, da vas bo to doletelo, če vas že ni. Skratka, razmišljajte pozitivno in čakajte. Če pogledamo na stvar s športnega stališča – ali so možne ali potrebne tudi kakšne telesne priprave, morda celo psihične – bi rekel, da ne. Skrbite le za svoj mošnjiček, da ne bo postal na pol prazen in mlahav, kajti zadeva bo imela predvsem finančne posledice. Dobro je vedeti, da se vsaka ženska pogosto – žal pre-pogosto – vda tej neubranljivi želji, želji po nakupovanju skupaj z najdražjim. Načelno se da poiskati tudi kak nadomestek. Toda to je silno kočljiva zadeva, saj bi vas lahko zamenjali zelo

redki. Predvsem ni primeren noben moški, razen morda nekaj prijaznih očetov.

Zdaj zagotovo že marsikoga jezim, češ saj to sploh ni primerno pisanje za Planinski vestnik. Računajoč na vašo dobrohotno potrpežljivost sem si privoščil samo malo daljši uvod v pravo planinsko zgodbo. Res je, da se začne po vojaško in neha po policijsko. Zato je zaradi teh kočljivih razmerij nujno izčrpno pojasnilo.

Iz nakupovalnih kolon pogled uhaja v vrhove

Torej pojdimo lepo po vrsti: najprej je pri ženi povsem nepričakovano »izbruhnila« žgoča želja po skupnem nakupovanju v Avstriji. Takrat se je namreč »nekaj dobilo« le v

Nad Hajnževim sedlom

✉ Vladimir Habjan

Na grebenu Košutice

✉ Vladimir Habjan

Celovcu, torej je bilo treba na izlet čez Karavanke. Včasih je tudi mene potegnilo skozi ljubeljski predor kaj takega, kar se pri nas ni dobilo; da ne bo zamere, pri slovenskih trgovcih – vse, kar opisujem, se je dogajalo pred četrto stoletja. Groza, kako čas hitro beži! Nakupovali smo blago vseh vrst, če smo ga potrebovali ali ne. Najbolj nenavadna je bila želja starejšega sina, naj mu kupim tekmovalno kopje iz Finske. Pri šestnajstih ga je namreč že tako razganjalo od moči, da je »moral« zmagati na republiškem prvenstvu za mlajše mladince. Pogoj je bilo finsko kopje, drago kot žafran, ker je letelo najdlje. Potem je res zmagal – in konec – kopje se menda še danes ponosno blešči v temnem kletnem kotu. Na naša razočarana vprašanja, zakaj je nenadoma odnehal, nam je fant mirno – in moram priznati, pametno – razložil, da v atletiki ni nadaljnje uspešne poti brez anabolikov, steroidov in podobnih pregreh sodobne kemofarmacije.

Med vsem tem zapravljanjem časa in denarja, ko smo stali v neumnih kolonah pred mejo, sem se kratkočasil vsaj z občudovanjem slikovite arene vrhov okoli Ljubelja.

Na Velikem vrhu na zahodnem koncu Košute sem že bil, in to kot otrok pri osmih letih;

na Begunjščici sem že bil, in to z dekletom pri dvajsetih. Pogledi so se mi lepili na Košutico ali Ljubeljsko babo nad planino Koroš(i)co, skoraj navpično nad našo cesto. Enkrat se bo treba pognati tja gor! Toda problem je bil v tem, da gre čezno državna meja, še proti koncu osemdesetih let pa so bile meje zastražene, kot da bi se bali vdora tujcev v našo »Jugo«.

Potem pa je menda takratni predsednik PZS, spoštovani dr. Miha Potočnik, izposloval dovoljenje Beograda za gibanje članov PZS v obmejnem pasu. Na kratko: planinec ali organizirana skupina sta se morala z izkaznico PZS pred odhodom v najožji obmejni pas oglasiti na pristojni postaji milice. Dovoljenje je veljalo le podnevi, od jutranjega do večernega mraka.

Preizkus obmejnega pasu

Sklenil sem preizkusiti, kako to deluje v praksi. Za svoj »nadomestek« sem imenoval mamo, ki je živela v Tržiču in se je zelo rada s snaho odpravila po nakupih, ter posodil avto in dal šilinge. Visoka cena za štiri ure svobode, toda občutki so bili čudoviti. Pri ovinku s parkiriščem, na katerem se v današnjih časih ob lepih dnevih tare planincev in njihovih prevoz-

nih sredstev – k tem štejem tudi mope – sem smuknil iz svojega avtomobila v zavetje gozda. Pokojni stric Fronc iz Podljubelja mi je znal tako natančno opisati lovsko stezo, da sem povsem verjel eni njegovih številnih modrosti – da moraš imeti pot v glavi in ne le v nogah, če jo hočeš dobro poznati. Imel jih je krepko čez osemdeset, a mi je znal brez obotavljanja povedati, koliko »rid« (ostrih ovinkov) je do prvega pogleda čez rob v globino osrednje grape pod planino Koroš'co in koliko jih je do klopce, od katere se najlepše vidi proti Zelenici, čez velikanska melišča in sneg na severni strani Begunjščice. Nenavadno blizu spodaj je ležal mejni prehod Ljubelj, prav pod nami, le malo niže, je obvladovala ves prostor med gorami cerkev sv. Ane, zaradi katere se ta svet imenuje Šentanska dolina. Potem je povedal, koliko »rid« je skozi gozd do planine in kje najmanj opazen prideš do meje z Avstrijo. Opisal je, kje se moraš umakniti, če začutiš, da kaj ni v redu. K temu je štel občutek, da te z daljnogledom opazuje »beograjski« graničar. Teh ni maral, zato se jim je že v dolini na daleč izognil. Take in podobne občutke, ki jih mi nimamo več, je stari Fronc nezmotljivo zaznaval. Kot da bi mi kazal s prstom, je natančno opisal odcep na greben Košutice in dodal, da se od tam naprej vse lepo vidi.

V pričakovanju prvega srečanja z graničarji in z zaupanjem v čudežno veljavo izkaznice PZS sem, kljub vsemu rahlo vznemirjen, hodil neverjetno lahkotno in hitro, saj so me prelepi občutki kar dvigovali in nosili po strmini navzgor.

Po senčnih legah so še ležale velike zaplate snega, ki sem se jim na vso moč izogibal, da ne bi puščal sledov, kljub vsemogočni »dozvoli« Beograda. Tesnobo so stopnjevale temne in izredno košate smreke, prastare velikanke, ki so spominjale na gromozanske medvede, kadar se dvignejo na zadnje tace. Na srečo so črne strahove preganjali vitki macesni. Prepuščali so veliko več svetlobe kot smreke in resnobno gledali drug proti drugemu kot na plešišču, na katerem močno primanjkuje moških.

Sicer pa to ni razsežen svet, saj sem po nekaj minutah vzpona od gozda do travnatega slemena že stal ob državnem mejnem kamnu. V hipu se mi je odprl razgled na sever, po avstrijskem koroškem hribovju, redko zasejanih sa-

motnih kmetijah in grdo zarezanih golosekih, ki so kazali na povsem drugačen, do narave brezobziren način gospodarjenja z gozdovi.

»Koliko lepše je na naši strani,« sem ugovarjal s ponosom in olajšanjem. Tam doli v »gnilem kapitalizmu«, kot smo se takrat v obdobju nakupovalnih mrzlic samoironično norčevali, ni bilo videti nič posebnega. Pri nas pa toliko lepote: spodaj zasnežene stene Velikega vrha na koncu desetkilometrskega grebena Košute, v daljavi med Dobrčo in Begunjščico slepeče beli Julijci, pa trebušasti Stol, ki je bil videti nižji od v nebo kipeče Visoke Vrtače, ter na koncu grebena dandanes priljubljeni »Pauc« oziroma Palec, ki v tistih časih skoraj ni poznal obiskovalcev.

Tedaj sem se šele zavedel, da čisto sam kolovratim naokoli, in spet me je obšla nekakšna tesnoba, ki je še poudarjala samotne občutke. Moj cilj je bil vrh Košut(i)ce ali Ljubeljske Babe, ki je nekako osamljena stala prav nad mano. Pognal sem se v strmino in v pol ure sem bil na vrhu. Izkazalo se je, da gre pravzaprav za dva vrhova. Ločuje ju izrazita škrbina, ki potrjuje, da je gora res baba. Kakih 500 m niže sem ostrmel nad lepoto planine Koroš(i)ce. Dobe sedno ležala je na široki uravnavi, čudovita živo zelena planina. Spodaj in z zahodne ljubeljske strani so jo krasili gorski bukovi gozdovi, ki so prav tiste dni žareli od svežega zelenja. Nad njimi so temneli gozdovi prave gorske smreke. Nad zgornjim robom planine se je gosto ruše vse do vrha gore izmenjavalo s skalovjem in strmimi travami; na vzhodni strani, pod Hajnževim sedlom in Velikim vrhom, so se orjaška melišča ustavljala globoko v Šentanski dolini. Brez zadrege lahko rečem, da Koroš(i)ca nad Ljubeljem sodi med najlepše planine v naših Alpah. Mirno jo lahko postavimo ob bok Krstenci in Lazu v Julijcih.

Občudoval sem samotni svet pod seboj in hkrati z obžalovanjem razmišljal o tem, da Slovenci še v osemdesetih letih 20. stoletja ne smemo hoditi povsod po svoji zemlji. Treba je bilo nazaj v dolino, čeprav sem iz izkušenj vedel, da bosta nakupovalki zamudili vsaj kako uro. Pognal sem se po grebenu navzdol ter spodaj po občutku zavil na levo, saj ni bilo nobene prave poti, kaj šele markacij ali smerokazov. Hotel sem si od blizu ogledati prelepo planino Koroš(i)co.

Razgled s Košutice na severno stran grebena Košute

 Irena Mušič

Ne deluje! Ali pač?

Naslednji hip me je od peta do glave in od želodca do srca pretresel divji krik: »STOJ!« Kot navit avtomat sem presenečeno kriknil: »STAO SAM!« kot so me do avtomatizma zdresirali pred petnajstimi leti v tolminski vojašnici. Iz za gostih smrek sta skočila predme graničarja z naperjenima puškama ter tako živčno in divje gledala, da sem se zares ustrašil. Prvi hip sem zaskrbljeno pomislil, da imata norca res napeti puški, kajti dobro sem videl, da sta imela prsta na sprožilcu, to pa je bilo skrajno nevarno.

Ko sem na vprašanji: »Šta radiš ovde?« in »Jel imaš dovolje?« odgovoril kolikor mogoče mirno, sta si tudi onadva vidno oddahnila, a sta takoj spet podivjala, ko sem hotel seči v žep po izkaznico PZS. Tisti z desetarskim činom je zavreščal: »Ne miči se! Ništa bez komande, si razumeo?!«

»Razumeo sam, družo desetare,« sem disciplinirano odgovoril. Sam je segel v moj žep

in mi vzel izkaznico ter po daljšem prebiranju važno odsekal: »Ne valja! Idi sa nama.« Nekaj časa sem tiho hodil med njima in mravljinci so mi gomazeli po hrbtu ob misli, da mi oni zadaj z napeto puško meri v hrbet. Hotel sem reči, da ne bom pobegnil, toda desetar je naduto zakričal: »Čuti, bre!« Komaj devetnajstleten smrkolin me takole nesramno tika, sem jezno pomislil.

Končno sta me graničarja JNA kot zločinca prignala do koč na Koroš(i)ci. Pred njo so sedeli trije oficirji, od teh eden v modri uniformi. Takoj sem ugotovil, da je miličnik s činom, in naslednji hip v njem spoznal komandirja postaje milice v Tržiču. Že sem odprl usta, da bi ga prijazno pozdravil, ko me je tudi on grobo nahrulil, da sem »pod vojaško komando« in naj mirujem. Vendar se mi je zdelo, da je vmes dvakrat bolj na skrivaj vzpodbudno pomežiknil. Potem je oficir od desetarja prejel raport in mu »za hrabro ponašanje« obljubil »dva dana slobodno«. Ko so izročili mojo izkaznico komandirju milice, sem očitno prišel v policijsko pristojnost.

Na vrhu Košutice

Irena Mušič

Tovariš komandir mi je spet pomežiknil in me trdo prijel zaradi prekrška, ki sem ga storil, ker se pred izletom nisem oglasil na postaji milice v Trziču. Nato se je komandir milice poslovil od obeh oficirjev in mi namignil, naj grem za njim. Po takrat še ozkem in strmem kolovozu sva se spustila v dolino. Takoj ko sva varno izginila za ovinkom, me je komandir prijateljsko lopnil po hrbtu in mi zažugal: »Ja, tovariš Borut, kaj pa je vas zaneslo med prekrškarje? Ali niste vedeli, da bi se morali zjutraj najprej oglasiti pri meni, pa bi bilo vse v redu? Za tisto zaslišanje pred kočo pa se moram opravičiti, saj sem vas zaradi vojakov moral obravnavati bolj glasno.«

Ko sva po dobri uri hoje prišla do ceste, me je prijazen komandir povabil v službeni avto in me odpeljal tri »ride«, kot bi rekel stari Fronc, navzgor proti mejnemu prehodu Ljubelj. Kar naenkrat sem ob cesti opazil svoj avto in ob njem blede in prestrašeni ženski. Bili sta moji nakupovalki, ki prav takrat, prvič dotlej, nista nič zamudili.

Pot na Mangart obnovljena

Planinskemu društvu Bovec v sodelovanju s tehnično skupino Komisije za planinske poti pri Planinski zvezi Slovenije in vodi akcije Jožetu Rovanu je v dveh vikendih uspelo obnoviti varovala in sanirati oziroma urediti zavarovanje podora na Slovenski poti na Mangart. Vsak dan je pri delu sodelovalo od pet do osem markacistov, material in orodje pa so na delovišče znosili peš. V težkih delovnih razmerah je bilo opravljenih okoli 220 delovnih ur.

PD Bovec kot skrbnik poti in Komisija za planinske poti pri PZS vse uporabnike Slovenske poti na Mangart opozarjata, da je za hojo in plezanje po njej zaradi občasno padajočega kamenja obvezna čelada in priporočljiv plezalni pas s samovarovalnim kompletom.

Igor Zlodej, predsednik PD Bovec

Nekaj gorniških s priokusom po vojski

Resno, četudi je bilo videti hecno

✍ in 📷 Tone Wraber

»Blazniki«

V avgustu 1965 sem se z botaničnimi nameni odpravil na Snežnik in v tedaj še nedokončani koči na vrhu prenočil šestkrat zapovrstjo. To tedaj čez teden niti ne bi bilo mogoče, saj je bila koča oskrbovana le ob koncu tedna, a je v tistem času v njej prebival polkovnik geodetske službe tedanje JLA, ki je opravljal trigonometrične meritve. Spominjam se, da je pošiljal svetlobne signale na Nanos in mi zatrjeval, da so meritve do milimetra natančne. Za uspešno delo pa je potreboval popolnoma jasno vreme in se je zato moral v nekoliko mrčastih dnevih, ki jih planinci še vedno imamo za gorniško nadvse primerne, meritvam odpovedati. Mislil sem si,

kako škoda je, da se ne zanima za botaniko, saj bi takšne dni prav lahko uporabil za opazovanje rastlinskega sveta na vrhovih, ki jih je obiskoval širom tedanje Jugoslavije.

Prenočevala sva, in kolikor se je dalo, kuhala kar v edinem prostoru koč, ki je bila tedaj še »enoprostorka«. Spominjam se, da mi je nekaj hrane prinesel tovariš iz študijskih let Stane Peterlin, ki je dvakrat prišel na vrh, z menoj botaniziral in fotografiral, in ga vmes dvakrat tudi zapustil. Neke noči, bilo je že proti jutru, naju je s polkovnikom zbudilo trkanje na vrata, med prebujanjem pa sva poleg trkanja zaznala tudi grmenje jutranje nevihte. Odprla sva in v koč je vstopilo kar nekaj ne ravno suhih planincev,

Begovo polje s Solunsko glavo (2540 m) v masivu Jakupice v osrednji Makedoniji

mlajših in starejših. Na vrh so mislili priti že prejšnji večer, pa so zašli in bivakirali v ruševju. Ko se je unevihtilo, so se vendarle odpravili na vrh oz. v kočo, katere streha je točno v višini vršnega kamna (1796 m). S polkovnikom sva skuhala čaj, ki so ga zgodnji obiskovalci kar urno popili in se na hitro odpravili navzdol.

Po njihovem odhodu je polkovnik pripomnil: »Ma, kakvi su ovo ludaci«. Jaz sem tedaj prebiral zadnje vpise v vpisno knjigo in se nasmejal ob polkovnikovih besedah. Priimek članov te družine, doma iz Pivke, je bil Blaznik. Tri desetletja in še kakšno leto pozneje sem se z Blazniki v Ilirski Bistrici spet srečal in obudil stare spomine.

Na sliko le albanske rože

Leta 1974 sem bil z nekaterimi slovenskimi in bosanskimi botaničnimi tovariši na Veležu nad Mostarjem (1969 m). Na tem vrhu je vladala vojska, kar se na Snežniku, kljub drugačnim načrtom, k sreči ni zgodilo, zato pa je z betonskimi vojaškimi objekti skažen vrh Guslica (1490 m) blizu Snježnika v Gorskem Kotarju. Eden iz vojaške posadke nas je vprašal, ali naj nam skuha kavo, kar je sarajevska kolegica mikologinja Sadeta sprejela z besedami: »Dobro, kad ste već navalili«. Od tedaj ob vprašanju »Bi kavo?« pogosto odvrnem: »Bom, ker že ravno silite.«

S kavo so nam vojaki postregli tudi na vrhu Solunske glave (2540m) v Makedoniji, vendar imam s tega kraja le krajinsko-botanične spomine.

Mnogo sem hodil in botaniziral tudi na Kosovem. Nekajkrat sem hodil kar sam in tako je bilo tudi leta 1988, ko sem se posebej zanimal za črnoglavi glavinec (*Centaurea melanocephala*), ki ga je s Stolov nad dolino Ibra opisal znani srbski botanik Pančić v pionirskem delu srbske floristike »Flora kneževine Srbije« (1874). O tem glavincu, značilni rastlini serpentinit-ske geološke podlage, vse do zadnje četrtine minulega stoletja ni bilo novih podatkov. Tako sem šel najprej na Stolove in nato po dolini Ibra navzgor na Kosovo. Mimogrede sem se iz Trepče zapeljal na Oštro Koplje (1789 m), najjužnejši visoki vrh na jugu skupine Kopaonika, ki je daleč naokrog razgozden. S katro sem vozil po gostih preprogah Blagayevega volčina. Ne vem, ali naj se tega spominjam z veseljem (mno-

žično pojavljanje v Sloveniji nadvse znamenite rastline!) ali z obžalovanjem (vendar druge kot po volčinu sploh nisem mogel voziti). V nekaj naslednjih dneh sem obiskoval serpentinska zahodna območja Kosovega in tako prišel tudi na sedlo Qafa Prushit nad Djakovico, ki ga botaniki poznamo kot klasično nahajališče evropske forsitiije. Tudi tam sem videl iskani glavinec, vendar je bil toliko objeden, da sem ga v lepi, tudi skoraj 2 m visoki rasti našel šele prav na sami kosovsko-albanski meji. Naredil sem dva posnetka in se spustil nekaj deset metrov od meje na kosovsko stran. Zadržujoč dih sem kleče ostril fotoaparatus na črnilec z botaničnim imenom *Melampyrum heracleoticum*, ko se mi je zazdelo, da nisem sam. Vzdignil sem glavo in nad seboj videl dva mejaša, iz vojaške zvrsti, ki jo malo starejši dobro poznamo kot graničarje. »Povedali so nam, da ste slikali proti Albaniji«, sem slišal in si vsaj na tistem moral priznati, da je to bilo res, obenem pa videl, precej daleč na zahodni strani, opazovalni stolp, ki ga prej sploh nisem opazil. Bal sem se, da bi mi vzeli fotoaparatus s posnetki, zaradi katerih sem pravzaprav (kar iz Ljubljane!) prišel, ali pa bi me doletelo še kaj hujšega. Zato sem se izgovarjal, da sem inkriminirane posnetke moral narediti na sami meji, saj je bil le tam glavinec nepogrizen. Da sem naredil tudi nekaj pokrajinskih posnetkov vzdolž mejne črte, sem seveda zamolčal. »Ko ste slikali na albansko stran, ste slikali tudi albanske bunkerje, zaradi česar bodo Albanci protestirali«. Spet sem šele zdaj videl, da so te smešno znamenite tvorbe res posejane na drugi strani meje. Vojaka sta se po walkie-talkiju posvetovala s karavlo in mi sporočila salomonsko odločitev, da smem slikati rastline, nikakor pa ne albanskega ozemlja. Zatem sem z njima v prijateljskem pogovoru odšel v karavlo, v kateri je bilo od 11 vojakov 9 Slovencev ... Mislim, da so mi spet postregli s kavo. Tri dni pozneje (19. 7. 1988) sem se že botaniziral na črnogorskem Orjenu.

Je 1/125 sekunde dovolj kratek čas?

Nisem pa dobil kave v povsem novi karavli na prevalu Qafa Morina nad Djakovico, nadvse žalostnem kraju za kosovske Albance, ki so v pravkar minulem obdobju čezenj množično bežali v Albanijo. Vendar je to bilo prej, v

Oštro Koplje (1789 m), najjužnejši višji vrh v masivu Kopaonika. Na njegovih travnatih pobočjih na gosto uspeva Blagayev volčin.

navidez še mirnem letu 1987. V okolici je v le nekaj primerkih rasla albanska ptičja resen (*Polygonum albanicum*), ki je bila opisana prav tistih krajih, na nasutini pri karavli pa se je množično razrasla. Rastlina je sicer nadvse neugledna, saj veste, kakšne so ptičje dresni, če pa jo hočeš videti, moraš priti prav v te kraje. Ko sem jo slikal, so me vojaki odganjali, češ da ni dovoljeno fotografirati znotraj »kruga« karavle. Kot »diplomirani« vojak (1964) sem jim seveda lahko verjel, a se nisem dal motiti in sem naredil nekaj posnetkov. 125-inke sekunde je vendarle zelo kratek čas.

Bilo je v okolici iste karavle, ko sem iskal Nopcsin svišč (*Gentiana nopcsae*). Kdor se zanima za albansko Malesijo, bo vedel, da je bil Ferenc Nopcsa madžarski geolog, ki je še pred 1. svetovno vojno raziskoval severne albanske kraje in so po njem imenovali ta lepi svišč, najprej najden na drugi strani meje v okolici Tropoje, jaz pa sem hotel ugotoviti, ali raste tudi v Jugoslaviji. Na poti proti vrhu Maja Urishtez in karavli »7. juli« me je spremljal slovenski graničar in ko sem ga vprašal, kaj bi naredil, če bi svišč videl takoj onkraj meje, mi je mirno povedal, da bi on pazil, ali ni kje v bližini kakšen albanski vojak, medtem ko bi jaz fotografiral in vlagal pri-

merke v mapo. Z dragim Kamničanom sem se seveda popolnoma strinjal.

Nasploh se je dalo proti koncu jugoslovanskega obdobja prav dobro »dogovoriti« z jugoslovanskimi graničarji. Spominjam se, kako sem se v karavli pod Kunoro na severovzhodni strani meni nadvse dragega Paštrika, na katerem sem bil devetkrat, sedemkrat iz Prizrena, dvakrat pa iz Albanije, pokazal mejno dovolilnico (izdano v Ljubljani!), dobil kosilo in nato odšel na mejo. Hodil sem enkrat po jugoslovanski, drugič po albanski strani, pri tem pa seveda skrbno gledal, ali je kaj življenja na »prepovedani« strani.

Za konec pa se vrnimo v domače kraje. Bilo je še 1967. leta, ko sem, tedaj še muzejski kustos, spremljal študente biologije na Stol in naprej na Medji Dol. Na spustu proti Medjemu Dolu so nas ustavili graničarji, mene so spustili naprej, ker sem jim pokazal »dozvalo«, študenti pa so morali počakati, da jo je prinesel njihov tedanji visokošolski učitelj Franc Sušnik. Kmalu za tem so nas »mejaši« spet ustavili. Ker mi je šlo prvič, sem postal predrzen in v imenu vse skupine pokazal kar svojo dovolilnico. »Može«, je smela cela skupina nadaljevati pot, in to po skrbnem »študiju« moje dovolilnice, ki je sicer veljala le zame in za - Breginjski Kot ... ●

Kako iz malega raste veliko

Iz mojega dnevnika

✍ Darja Grad

Sobota, prvi dan

V soboto odhod ob 5.15 iz Ljubljane ... trije nadebudni mlajši alpinistični pripravniki. Pri mojih 44 letih je to laskav naziv!

V Kamniški Bistrici smo si ob občudovanja vredni muki naprtali svoje velikanske nahrbtnike na rame ... voda, hrana, obleka, vsa potrebna in nepotrebna kovačija ... in ... seveda zgrešili že vstopno pot proti bivaku pod Skuto; sama sem sicer vprašala, po kateri izmed treh poti gremo; sledil je zelo suveren odgovor: ja, kar po srednji. Skozi gozd, po hladnem jutru sledijo mojemu super odličnemu tempu z rednimi postanki na eno uro.

Do bivaka je menda tri ure in pol, nič posebnega. Ko končno pridemo na odprto, se pojavijo prvi dvomi. Zemljevid? Ne morem verjeti, da ga prav nobeden ni imel s sabo; pa VEDNO ga vzamem! Naj omenim, da je cela tura čisto brezpotje. Živ primerek sramote pripravnikov!!!

V steni

Po pogovoru z gornikoma se odločimo za levo, sredinsko varianto; res nista bila prepričljiva s tistim skomiganjem ramen, a druge ni bilo. Nakar se izkaže, da moramo preplezati krajši »detajlček«. Kasneje smo izvedeli še ime: Gamsov skret! No, pa se mi je uresničila želja izpred petnajstih let, ko mi je Jože opisoval to ime; že takrat me je zanimalo, kakšen »skret« predstavlja. Drži!!! Nejco je že tam malo krivilo, ker jo je nahrbtnik vlekel malo na levo in malo na desno. Tolažili smo se z mislijo, da bomo za prvim ovinkom zagledali bivak, saj smo hodili že dobre štiri ure. Po strmem hribu s prekrasno dišečo gorsko travo smo v potu svojega obraza vztrajno rinili navzgor in za vsakim ovinkom vztrajno ni in ni bilo prav nobenega bivaka!!!

Ugledamo Skuto, toliko smo jo že prepoznali s fotografij, postanemo še bolj zbegani; od bivaka do Skute je namreč eno uro hoje?!

Videti smo bili zelo, hm, učeno, ko smo modrovali, na katero stran jo mahujemo, da slu-

Mateja Pate

Štruca in Skuta; Južni raz Skute je na desni.

 Tomaž Marolt

čajno ne bi zgrešili cilja. Bolj ali manj sklepčno se odločimo za levo.

Po polurni hoji zagledamo rešitev ... planinca, ki jo lahkih nog ubira proti nam. »A gremo prav proti bivaku?« »Ja, seveda, kar naprej,« se glasi odgovor. Tole je šlo pregledsko, si mislim in še enkrat vprašam: »A bivak pod Skuto?« Boris se zasmеji (ime smo izvedeli pozneje, ko smo družno motovilili po ...): »Ne, to pa ne! Bivak pod Grintovcem!!« Pa smo bili spet tam!!! Izkaže pa se, da je dečko zanesljiv in ima s seboj v nahrbtniku tudi zemljevid. Toliko smo že ugotovili, da jo mahnemo nazaj proti Slemenu, najdemo celo stare markacije in čez dvajset minut stojimo ... sredi še večjega podrtega skr..., kot je Gamsov!!! Ne moremo ne gor ne dol, kar primem, mi ostane v rokah, pod nogami se dogaja čisto enako, na eni strani prepad, na drugi stena; resno razmišljam, da bo treba zabiti prvi klin in se spustiti po vrvi – ampak kam?! Modrujemo, kam oz. kje smo zgrešili. Ali bi morali nazaj proti dolini in tam poiskati odcep? Skratka, trop zbeganih kozličev brez mame. Uh! Ko Boris deset metrov višje odkrije rdečo črto, si res oddahnem, saj bo šlo vse srečno! Z novim elanom poplezamo proti rešiteljici,

kjer se zgodba seveda ponovi. Tina in Nejca hladnokrvno postavita svoja nahrbtnika na tla, najdeta primeren prostor in z užitkom zagrizeta v malico, saj človek potrebuje nekaj za energijo, mar ne?! Počasi se priplaziva tudi midva s Francijem, joj, počakaj me, Boris pa jo mahne naprej takoj, ko začuti stezico pod nogami. Po srečni vrnitvi na stezo pa smo popolnoma izgubljeni, noben zemljevid nam ne pomaga, nekaj ni v redu! Kot v odmev zaslišim svoje ime. Kliče Boris, ki je našel novo pot, tokrat res pravilno. Po posvetu z mimoidočim je ugotovil, da smo prej stali sredi opuščene poti, ki jo je odnesel plaz, nova pa je speljana tik pod Skuto čez Sleme proti Podom. Po uri hoda in plezanja z vrha grebena Franci zatuli: »BIVAK!!!« In me ostale seveda z njim, da je odmevalo od Kogla, kjer smo se že prej slišali z Maticem in Polono, samo, da se nismo čisto nič razumeli, kaj se kdo dere ...

Potem pa lepo po MARKIRANI ferati, luštni, da je kaj, proti bivaku. A glej ga zlomka, kje pa je zdaj?! Pa saj smo ga vsi videli!!! Smo že čisto mimo, ko ga slučajno uzremo tam spodaj, že za nami, kako čepi, škatla matičarska, hinavsko skrita mimoidočim!!! Po osmih urah hoje z olajšanjem odvržemo nahrbtnike,

Bivak pod Skuto

Andreja Senegačnik

se uredimo, privlečem še čisto nov kuhalnik in začnem kuhati kosilo. Južni raz Skute danes definitivno odpade. Sledi skrajna uživancija, razkošje, ko se samo mi štirje pretegujemo na svojih spalkah na mikro prostorčku na toplem sončku v božjem miru visoko nad dolino. Malo počivamo, malo dremamo, malo si pripovedujemo resnične zgodbe, malo smo zaljubljene, čebljamo o fantih, ki so in niso, malo se nam Franci reži, čeprav je videti, kot da trdno spi, malo ...

Zvečer še malo čvekamo v bivaku, malo gledamo lučke v dolini, pridružijo se nam še štirje in iz uvidevnosti tudi mi zlezemo v spalke in potonemo v blažen spanec ...

Nedelja, drugi dan

... ampak kaj, ko sem se začela zbujati in razmišljati, ali bi sploh vstopila v to 350-metrsko steno. Noč ima res svojo moč! Do jutra so dvomi izpuhteli, malo strahu pa tako ali tako ne škodi. Priznam, da sem pogrešala svojega stalnega soplezalca, saj čez »komot« ga ni. Glede na to, da mu zaupam (z življenjem), je kar problem plezati z »novim«, ko pa ne veš, ali zna narediti spodobno stojišče ali ne.

Juhu za novi gorilnik!! Zjutraj sta se čaj, za njim pa kava, res prilegla. Celó razkošje,

ko sediš na robu pečine, dolina spokojna dobesedno leži pod tvojimi nogami; svež, oster in dišeč zrak, mir – da ne bom spet opevala vsega – skratka, sledi AKCIJA!!!

Pot smo spoznali prejšnji dan, le da je bila brez težkih nahrbtnikov prava milina. Do stene res slaba ura in glede na svoje nočne strahce se odločim, da prvi raztežaj potegnem prva! Naveza, ne iz naših logov, Štajerca Marcel in Mark, sta že vstopila v smer in prednjačila kakšne tri raztežaje. Torej bomo trije kompleti.

Prvi »korak« v steno je bil malo negotov; ampak res samo prvi. Potem sem samo še uživala in plezala, plezala – se me kar ni dalo ustaviti, tako da sem splezala kar prve tri raztežaje, enega za drugim; vse mi je šlo, tudi vmesna varovanja, razen enega, ko je zatič kar sam pridrsal do Francija dol na stojišče; res sem ga zataknila kar malo tako, za boljši občutek?! Edina nadloga je bila megla, ki nas je dohitela menda takoj, ko smo vstopili v steno, da me je na stojiščih zeblo. In spet so zadonele iz stene besede, sladke kot pesem. »PLEZAM, VARUJEM, PODRI ŠTANT ...« sem se drla in obnašala kot pravi alpinist, dokler nisem priplezala do fantov, ki sta iskala »naravni prehod« po opisu skice naprej »gor«. Ni mi bilo čisto jasno, kaj za hudirja sta lahko tako počasna, da ju dohiti mama srednjih let. Pa je bilo kmalu čisto kristalno jasno: nismo imeli pojma, kje je pravi prehod; malo smo poskušali sem in tja, nato pa se moška naveza odloči, da gre čez rob in gor. Midva s Francijem sva bila v resnih dvomih, ker sta potem vpila izza vogala: »Joj, gospa (!), tuki je pa še težje!« Ja, kaj naj si sploh mislim!!!! In tako sva naprej spustila Nejco in Tino, ki sta se tudi odločili, da gresta čez rob in gor.

Sama malo študiram, saj bi šla, ampak ura je že pol treh, začeli smo ob desetih, še na polovici nismo, najtežje naš še čaka. »Nak, Franci, midva greva abzajlat dol!!!« Fant se je kar strinja, občutek sem imela, da je tudi njemu malo odleglo, in po dveh raztežajih sva že skoraj na poti, še malo prostega poplezavanja in sva že tam. Za dolg trenutek se ozrem k dekletoma, priznam, da sem si res želela ostati v steni. Ampak ...

Kje je bivak, sva oba vedela, toda megla – (SPET) sva begala gor in dol, levo in desno, počez in nazaj, da človek resno podvomi o svoji zdravi pameti. Bivaka ni!!!! Nakar se za eno

sekundo megla razpodi, Franci zakolne: »Benti piksna!!!« in KONČNO končava avanturo; vsaj tako sva menila. Na hitro skuhava »župco«, pa hajd' v dolino, ker bosta puncu verjetno šele do mraka pri bivaku, kar pomeni še eno noč, midva pa sva imela naslednjega dne službo.

Razplet

Pot čez Žmavcarje je, hm, ne bi razlagala, strma kot packa, drčljiva še bolj, traja poldrugo uro, pa še malo plezaš, kasneje se v gozdu malo plaziš pod in nad podrtim drevjem (posledica plazu), da sva se umaknila kar v strugo in opazovala, kdaj se podrtija neha. Srečno sva pravi čas zavila nazaj v gozd, našla cesto, takoj za tem pa še avto. Aleluja!!!

Nameniva se v kočo v Kamniški, da počakava še klic, da sta puncu OK. Na Zemljo pade mrak, pridružijo se nama še Davor, Maja, Cviček. Potem pa že malo upamo, da vendarle nista začeli sestopati v dolino in bosta ja prespali na bivaku. Malo telefoniramo, pa nič. To se nadaljuje z ugibanji vred, dokler ne dobim Tine, ki samo ponavlja: »Naj pride kdo po poti nasproti!« Ničesar pametnega nisem izvlekla iz nje, ne kje sta ne ničesar! OK. Uredim varstvo za svojega najmlajšega, ker se menimo, da jima gremo naproti, čeprav mi ni jasno, kako jima je uspelo po klin... brezpotju sploh kam. Utrne pa se mi misel: »Kaj pa, če sploh še pri bivaku

nista?!« Kar se kasneje, ko mi uspe Tino znova priklicati, izkaže za čisto resnico. Kar malo smo zastali in nismo čisto dobro vedeli, kaj zdaj. No, obvestimo svojega »tovariša«, pokličemo vremenika, kakšno bo vreme, in po vseh obetavnih informacijah zabičamo puncama (hvala vsem izkušenejšim za pomoč in nasvet), da kar v steni prebivakirata in počakata jutro. Nič panike, nista v nevarnosti, samo malo se bo vleklo, pa malo ju bo zeblo, ker smo vedeli, kakšno opremo smo vzeli s seboj za tiste »štiri« sončne ure, ki smo jih nameravali preživeti v steni.

Doma sem bila res zadovoljna, da sva se odločila za spust. Celo noč sem se zbujala in odštevala ure do zore: še osem ur, še šest, še štiri. Pošljem SMS: sta že čez polovico, mislimo na vaju, še malo. In ob desetih sta bili res na bivaku v spremstvu reševalcev, ki so ju vseeno prišli malo pogledat. Hvala!!!

Epilog

Pravo doživetje! Nejca me je potem popoldne klicala s Štepanjca: »Kolk fajn, juhu ...« in tako naprej. In pravzaprav je bilo res lepo; vsa modrina, vse planike, srečanje z Borisom in zemljevidom, petjem, preklinjanjem, zaupnimi pogovori, razgledi po belih skalah – skratka spomini, ki me bodo greli, dokler jim ne dodam novih ... ●

V lažjem svetu

☞ Mateja Pate

Osvajanje Babe

Križev pot na karavanško lepotico

✍ Miro Ličof

Seks je ena izmed zadev, ki poganja in ohranja svet in človeštvo. Brez tega tudi v gorah ne bi bilo tako zanimivo in prelestno, kot je. Znana je šala, ki ni samo šala, ampak je mnogo-krat tudi bridka resnica: upokojenca se pogovarjata o seksu in eden ugotovi, da seksa le še dvakrat na leto, enkrat poleti in enkrat pozimi. »Ali si letos že kaj?« »Saj vidiš, da ni nobene prave zime!« V takem položaju, namreč da ni nobene prave zime in da seks vrti svet tudi v gorah, je treba izbrati pravi izhod. Brez babe ni pravega seksa, no ja, v današnjih svobodnih časih to ne drži povsem. A za hribolazce zagotovo drži, da za osvojitve Babe potrebujemo dober vzpon in trden dvig na višino preko 1800 metrov, natančneje na 1891 metrov visoko Dovško Babo.

Dovška Baba s poti na Kepo

Zato mi je padlo na pamet, da združim prijetno s koristnim. Sredi neprave zime se odločim osvojiti Babo. Pogledam na zemljevid, poiščem v kazalu, kako se pride na kakšno Babo, in ugotovim, da je v Sloveniji preko dvajset vrhov z imenom Baba. Po tehtnem razmisleku se odločim za Dovško Babo, še posebno zategadelj, ker mi ne gre iz glave opis Joža Čopa, da je na Babi ležal in skozi Luknjo v Zadnjico gledal.

Počakam na avtobus in šoferju rečem, naj ustavi na Kamnah. »Kje pa je to?« Debelo ga pogledam, kako to, da ne ve, kje so Kamne, saj so še na internetu uradno zapisane kot avtobusna postaja, pa tudi znani kamp Kamne stoji tam. Končno tudi šofer spozna, da jih ima v evidenci avtobusnih cen, in strojček natiska ceno.

📷 Irena Mušič

Planina Dovška Rožca

Oton Naglost

Preden zberem drobiž, ki sicer po uvedbi evra ni več drobiž, ampak kovanci veljajo več kot marsikakšen tolarski bankovec, preteče kar nekaj časa, a končno se odpeljemo in izstopim v Kamnah. Ena postaja pred postajo Dovje – Mojstrana, kot sva ugotovila z voznikom.

Obsojen na vzpon

Že pogled takoj s prvega brega kaže na to, da se Babi ni mogoče upreti. Pogled proti Mojstrani s cerkvico svetega Klemna v ospredju je eden tistih, ki ga ne pozabimo nikoli. Tudi panorama Zgornjesavske doline se v perspektivi zožuje in vsebuje vse, kar nam nudi pogled na ledeniško dolino med Julijci in Karavankami. Vas Mojstrana je bila prvič pisno omenjena leta 1590, ime pa naj bi dobila po mojstrih in obrtnikih. Vrhunec turizma je doživela v obdobju med obema svetovnima vojnama, ko je bila turistično tako razvita kot Kranjska Gora. V Mojstrani si lahko ogledate triglavsko muzejsko zbirko in nekaj zanimivih hiš. Iz Mojstrane vodijo tri čudovite alpske doline v samo osrčje

Triglavskega narodnega parka, zato je postala pomembno izhodišče za planinske ture v Julijske Alpe.

Sestrski kraj Mojstrane so Dovje, ki ležijo na pobočju Karavank. Na Dovjem je znana župnijska cerkev sv. Mihaela, ki ima v zakristiji čudovito fresko, ki prikazuje Jezusovo križanje. Na pokopališču ob cerkvi so pokopani planinci, ki so se ponesrečili v triglavskem pogorju. Eden najbolj znanih je bil Klement Jug. Na Dovjem je služboval tudi župnik Jakob Aljaž, ki se je s svojim delom in požrtvovalnostjo zapisal v zgodovino Slovencev. Pa kdo tega ne bi vedel! Skratka, sijajno izhodišče in vzpodbuda, da je Babo treba osvojiti, saj nas na to obsodijo prekrasni pogledi z njenih oblin.

Zadegam si križ na rame

Na Babo vodi več poti, a najbolj znani sta dve. Ena je makadamska cesta, po kateri se tudi z avtom pride zelo visoko in je raj za gorske kolesarje, druga pa je tako rekoč bližnjica ali Via Alpina, kot je napisano na tablicah ob majhnih

kažipotih. Ker so vse oznake tako majhne, se je tudi meni zdelo za malo, da Via Alpina ni napisana kot alpska pot po domače ali alpska bližnjica ali strma pot ali kako drugače, vsaj po slovensko. Sedaj pa vzbuja občutek, kot da je samo za Italijane. No ja, mogoče še za latine. Ampak Slovenci smo poliglotti in obvladamo tudi to. Da se ne bom sam ujel v zanko tujk, poliglot je tisti, ki govori več jezikov, večjezičnež. Najbolj poznan slovenski poliglot je bil Matija Čop, Prešernov prijatelj, ki je bojda govoril devetnajst jezikov. Ne vem, ali sta si z Jožom Čopom kaj v sorodu, ampak znano je, da je Joža Čop rad ležal na Babi. Kakor koli že, odločil sem se, da se na Babo vzpnem po Vii Alpini, še posebej, ker so latini znani kot izvrstni ljubimci. Strma pot, preprežena z zamrznjenimi lužami, skritimi pod bukovim listjem, je bila res pravi križ, ki sem ga nosil na rami, ko sem naredil korak navzdol in nikoli nisem vedel, kdaj mi bo spodrsnilo še dva koraka nazaj. Nerač hodim s palicami v gore, a tokrat sem jih res pogrešal. Nič, nosil bom svoj križ in trdno sem bil odločen osvojiti Babo po Vii Alpini.

Padem prvič pod Babo

Bližnjica je res strma, še posebno je nevarna v januarju brez zime, ko se preko dneva upre sonce v bregove, tali redke zaplate snega in mehča zmrznjeno zemljo, preko noči, ko kljub nežni zimi temperatura pade pod ničlo, pa vse te luže, potočki in zdrizasto blato zamrznejo in se spremenijo v drsalne površine, majhne ledene pasti, skrite pod listjem, med travo, ali pa so vidne in jih jemljemo za nevarne. Vendar previdnost kar izgine pod težo prekrasnih pogledov izpod Babe, kar pomeni zame zdrs, padec in valjanje kakšnih sto metrov navzdol po zmrznjeni strmini, ki pa se že počasi tali. Posledica je seveda umazana obleka, a se tolažim s tem, da umazanija od zemlje ni umazanija. Kot kadar se srečata pek in dimnikar v delovni obleki in se obregneta z ramami, kdo je sedaj umazan: dimnikar z belo liso ali pek s črno? Kar se tiče obreganja, vedno sem stopil na nepravo mesto. Če sem hodil, sem stopil na ledeni del, če sem se valjal po hribu navzdol, sem se valjal po odmrznjeni, rahlo mokri in črno rjavkasti zemlji. Baba me je pri poskusu osvajanja prvič vrgla raz sebe,

k sreči samo s posledicami umazane obleke, odrgnjenih dlani, strganih hlač na kolenu in z blatom poškrabljenega obraza.

Simon iz Celja mi pomaga križ nositi

Ko takole med vzpenjanjem na Babo zdrsam in telovadim po strmini, se lovim za drevesa in vzdihujem, me dohiti planinec. Krepko je premagoval strmino, palice je odločno zatikal v tla, njegova nordijska hoja je bila brezhlebna. Takoj je bil pripravljen pomagati pri vzponu, saj me je vzpodbujal z besedami in dejanji. Kot kakšen nogometni navijač me je priganjal, vmes je povedal, da je iz Celja in da mu je ime Simon, vpil je nad mano, naj se že premaknem navzgor, ne pa, da drsam navzdol. Moram reči, da me je res malo pospešil, ampak potem sem bil še bolj zadihan kot prej in vzpenjanje je bilo še neprijetnejše. Dal mi je tudi množico nasvetov, na primer naj uporabljam palice za hojo, naj si kupim boljše čevlje in da sploh nisem opremljen za vzpon na Babo. »Saj se ne mislim povzpeti nanjo, namen jo imam osvojiti,« sem plaho odgovoril. »No, potem pa srečno pot, nimam časa, da bi se ukvarjal s planinci, ki hodijo naprej in nazaj, ki se stalno ozirajo okoli in ne vedo, kam sploh gredo.« Pozdravila sva se in že je izginil za bližnjo vzpetino.

Padem drugič pod Babo

Saj je imel Simon iz Celja prav, za tako pot so pohodne palice res pripravne, če že ne nujne. A končno sem prispel do planine, do precej razpadajoče koče, in odprl se je prekrasen razgled po dolini navzgor in navzdol. Še posebno Julijci so se smehljali v rahli belini, kot bi se namazali z belo milnico, preden se bodo obrili in zažareli v svoji izvirni lepoti, ko jim bo lica in obraz obsijalo sonce in se bodo njihova obličja bleščala očiščena vseh navlak, ki se zgrinjajo nanje. Množični obisk gora bi moral vedno bolj osveščati planince, da ne puščajo in odmetavajo smeti povsod naokoli, ker kamor prideš, naletiš na ostanke take ali drugačne embalaže. Če se izmed množice planincev v gorah vsak vsaj enkrat odpravi na malo potrebo, jih na tisoče ustvari kar spoštovanja vredno količino scalnice, ki odteče v čiste potoke in v dolino. Da o veliki potrebi sploh ne govorimo. Taka

razmišljanja so me navdajala, ko sem zrl skozi fotografski aparat in se hotel kar najbolj približati Julijcem, da bi jih ovekovečil v spominsko kartico. Ko sem tako buljil skozi objektiv, sem izgubil orientacijo in naslednji korak je vodil preko brega strmo navzdol. Povaljal sem se po zmrznjeni travi, naredil sem dvojno salto nazaj, potem premet naprej, dvakrat nazaj in še salto naprej, dvakrat špago in obstal sem v grmičevju kot odvržena polivinilasta vrečka, ki je visela poleg mene na vejah grmovja in jo je odvrгла neznana oseba. A po polivinilasti vrečki se človek ne more orientirati, zato sem se po ugotovitvi, da mi nič ni, da je aparat cel in da še lahko hodim, najprej hotel prepričati, kje sem. Dolgo sem iskal kakšno znamenje, dokler nisem na eni izmed bukev ugledal smejoče rdeče-bele markacije. Toda markacija je bila ovalna in smejala se mi je na vsa usta, privoščljivo in predrzno. Ali sem res ob padcu dobil udarec v glavo in se mi blede, da se mi sedaj že markacija smeje? Prišel sem bliže in jo slikal, jo ponovno pogledal in res je bila ovalna. Narisana je bila na mlado bukev, in ker se je ta z leti zredila, zrasla pa ne tako hitro, se je tudi markacija temu primerno prilagodila. Kakor koli že, vesel sem bil oznake, da bom lahko nadaljeval pot, kljub temu da me je Baba pri poskusu osvajanja že drugič vrgla raz sebe in ubranila svojo nedolžnost, vsaj kar se mene tiče.

Srečam skupino Ljubljancank

Prva oznaka je bila dobro vidna, kako pa naprej? Najti moram vsaj še en rdeče-bel obroček, da se lahko orientiram. Kaj hitro sem ga našel in hvala Alojzu Knafelcu, da si je prizadeval za njegovo uveljavitev. A navdušenje je takoj izhlapelo, kajti druga markacija je bila približno tam, od koder sem se privalil. Na vrhu strmine nad zaledenelim travnikom namreč, in če bi se hotel vzpeti po poti padca, s tako opremo ne bi prišel niti deset korakov navzgor. Še na Simona iz Celja sem se spomnil, da je imel prav. Razgledal sem se naokoli in opazil lepo gozdno pot. Padlo mi je na misel, da je to normalna cesta na Babo, tista, ki je pravi kolesarski raj za gorce, tista, po kateri pristopijo padalci na Babo, da potem skačejo z nje in jadrajo po vsej Zgornjesavski dolini. Opustil sem strmo Vio Alpino in se podal na osvajanje Babe po bolj

Smehljajoča se markacija

✎ Miro Ličof

zložni in umirjeni poti. Saj pravijo, da se osvaja počasi, previdno, tiho in vljudno, ne pa razgrajško, neposredno in z neustrezno hitrico. Pa tudi ni osvojenega ozemlja, kamor ne stopi noga pešaka, torej ni osvojene Babe, dokler ne stopim nanjo, se pravi na njen vrh, kar obenem pomeni tudi vrhunec. Tako začnem stopati navzgor po cesti in skoraj mi je bilo že žal, da sem pol poti porabil za Vio Alpino, ko pa je po cesti tako lepo hoditi. Cesta je pripravna še za eno stvar. Tudi če si bolj planinec samotar in rad večinoma hodiš sam, je dobrodošlo naključno srečanje s kakšnim planincem. Še posebno, če so to planinke in če jih je cela skupina. Najprej sem zaslišal njihovo pojočo govorico, zdelo se mi je, da žvrgolijo slavčki in siničke, njihov zvonki smeh mi je zvenel v ušesih, preden sem jih zagledal. Kot šopek rož, paša za oči in balzam za dušo, takale gruča lepotic na poti navzdol. Ko so me zagledale, so se ustavile in se hihitale. Najprej sem mislil, da se mi smehljajo kot staremu maču, potem mi je prišlo na misel, da se mi vsak smeje, kdor me prvič vidi, potem pa sem se pogledal, kakšen sem videti po dveh padcih, pa sem se še sam sebi smejal. Kaj pa mi je drugega ostalo, najbolj zdrav humor je na lasten račun, in ali naj se jezim, če se mi smeje šopek lepih deklet? Njihova pojoča govorica jih je izdajala za Ljubljancanke in seveda so me vprašale, kam grem. »Osvojit grem Babo!«

sem odločno odvrnil. Usta so jim še bolj lezla narazen in kazale so lepe, bele in zdrave zobe, ko so vprašale, ali imam zgoraj kakšno žensko in ali grem k njej. »Ne,« sem rekel, »osvojiti grem Dovško Babo, ulegel se bom nanjo in skozi Luknjo bom v Zadnjico gledal!« sem se spomnil na Joža Čopa, ki je vedno znal z ljudmi in ženskami. Njihov smeh se je spremenil, ni bil več prisrčen, ampak prizanesljiv in pokroviteljski. Nekateri so z roko zaokrožile pred čelom, naše srečanje pa se je končalo, saj so odhitele navzdol. Nekaj časa so bile tiho, potem pa se je njihovo govorjenje za eno glasovno stopnjo pomnožilo in njihovo oziranje nazaj mi je dalo vedeti, o kom se pogovarjajo. Kakor koli, lepo je srečati šopek deklet, četudi te ne jemljejo resno.

Padem tretjič pod Babo

A tudi cesta v topli zimi ni več cesta, kot bi si človek predstavljal. Nekje je bila popolnoma suha, drugje mokra in blatna, v senčnih krajih pa vsa ledena in posebno v strmini še nevarnejša kot zloglasna Via Alpina. Najprej sem občutil žejo, saj sem se že vse dopoldne znojil in telo je šele sedaj zahtevalo svoj obrok, vsaj tekočega. Ker pa sem si mislil, da bo osvajanje Babe enostavno, brez kakšne vmesne pojedine ali malice, s seboj seveda nisem imel ničesar za pod zob, pa tudi ničesar tekočega ne. Zanašal sem se na številne potočke, ki tečejo vzdolž pobočja in nudijo svojo vodo žejnim in dehidriranim popotnikom. Začelo se je iskanje takšnih potočkov, a vedno, ko človek nekaj rabi, prav takrat tistega ni, čeprav dobro ve, da je bilo tam. Nikakršnega žuborenja ni bilo slišati, če je kazalo, da naj bi nekje voda bistro tekla, se je izkazalo, da je potoček sicer bil, a zamrznjen. Končno v senčnem delu ceste naletim na znake, da bi tukaj lahko prišel do vode. Res je bila voda, toda preko nje je bila debela ledena skorja. Nisem je hotel razbijati, saj sem si rekel, da potoček ne more biti zamrznjen po vsej svoji strugi. Odpravil sem se navzgor po njegovi poti, čeprav bi bilo lažje navzdol, saj je bila takoj pod cesto cela mlaka bistre pitne vode. A kdo bo hodil navzdol, če se je namenil osvojiti Babo. Res sem prišel na ravnejši del struge in nekoliko metrov naprej se je zrcalilo jezerce mrzle, zdrave karavanške studenčnice.

Planil sem tja, a mi je na od sonca zrahljani in odmrznjeni zemlji spodrsnilo in telebnil sem v jezerce čiste gorske studenčnice. Priletel sem v vodo kot slab skakalec s stolpa, voda je brizgnila naokoli in v trenutku sem bil popolnoma moker. Takoj me je minilo vse razen žeje, odžegal sem se v ostankih potočka, vsega mi je bilo dovolj, v trenutku sem se obrnil, še enkrat namočil ustnice, odpil nekaj vode in odšel.

Pribit na križ

Minila me je želja do osvajanja, bil sem popolnoma moker, za digitalca nisem bil prepričan, ali še deluje, obračal sem se navzgor do Babe in ji zamerljivo žugal. Takoj sem krenil v dolino, po cesti, ne pa po nekakšni Vii Alpini. Julijci v premočeni obleki in mrazu niso videti več tako prijazni kot pred nekaj urami. Spomnil sem se na fotoaparatus, nekajkrat sem poslikal Babo, da vidim, ali aparat še deluje, nič ni kazalo, da bi bilo kaj narobe. Zato sem poslikal še znamenita plezališča, ki se vzpenjajo ob cesti na Babo, da bom imel vsaj kaj pokazati, če že njenega venčka nimam. Skoraj tečem navzdol, obleka se suši, zebe me in še blamaža me preveva, saj nisem bil sposoben osvojiti Babe, ki samo čaka, kdaj se bo kdo vzpel nanjo. Zaradi hitrega premikanja me je kmalu nehalo zebsti, spomnil sem se Mencingerjeve Moje hoje na Triglav, kjer tudi on ni osvojil vršaca, in kmalu sem bil potolažen. Ženske, posebno babe, so muhaste in izbirajo svoje obiskovalce in osvajačce. Tokrat tudi meni ni bilo dano, da bi stopil nanjo in se bahal z njeno osvojitvijo. Dala mi je vedeti, da se je treba za vse cilje, naj so v začetku videti še tako enostavni in vabljivi, bolj potruditi, kot si marsikdaj predstavljamo.

Na pol moker sem prispel do avtobusne postaje, kjer sem se skoraj skregal s šoferjem, ker se je bal, da ne bom zmočil sedežev, in sem tako do svoje izstopne postaje ves čas vožnje stal. Vsak nosi svoj križ, pravijo, in tudi sam sebi sem priznal, da nisem samo nosil križa, ko sem neuspešno osvajal Babo, ampak sem bil zaradi neosvojitve pribit na križ. Dobro, da tega nihče ni vedel in da sem vse to premleval le v svoji glavi.

Ampak v bližnji prihodnosti bom Babo osvojil, legel bom na njen vrh in se zazrl proti Luknji v Julijcih ...

Slikarjeva pot

Po slemenih in osojah med Primorsko in Kranjsko

 Rafael Terpin

Bil je eden onih čudežnih jesenskih dni, ki jih težko pričakujemo vse leto. Z barvami obsuti kmečki svetovi so me od nekdanj prevzemali. Le v kaj se lahko spreobrne poletno zelenilo! Tudi tistega oktobrskega dne mojemu čudenju ni bilo konca. Privoščil sem si slikovito pot. Šlo je naglo. Do Lužnika ob Idrijci me je potegnil avtobus. Kot zmeraj. Šoferja je po običaju zanimalo, kam jo bosta mahnila nahrbtnik in leskovka. Zvedel je in brž pohmal: »Kar dolga bo.«

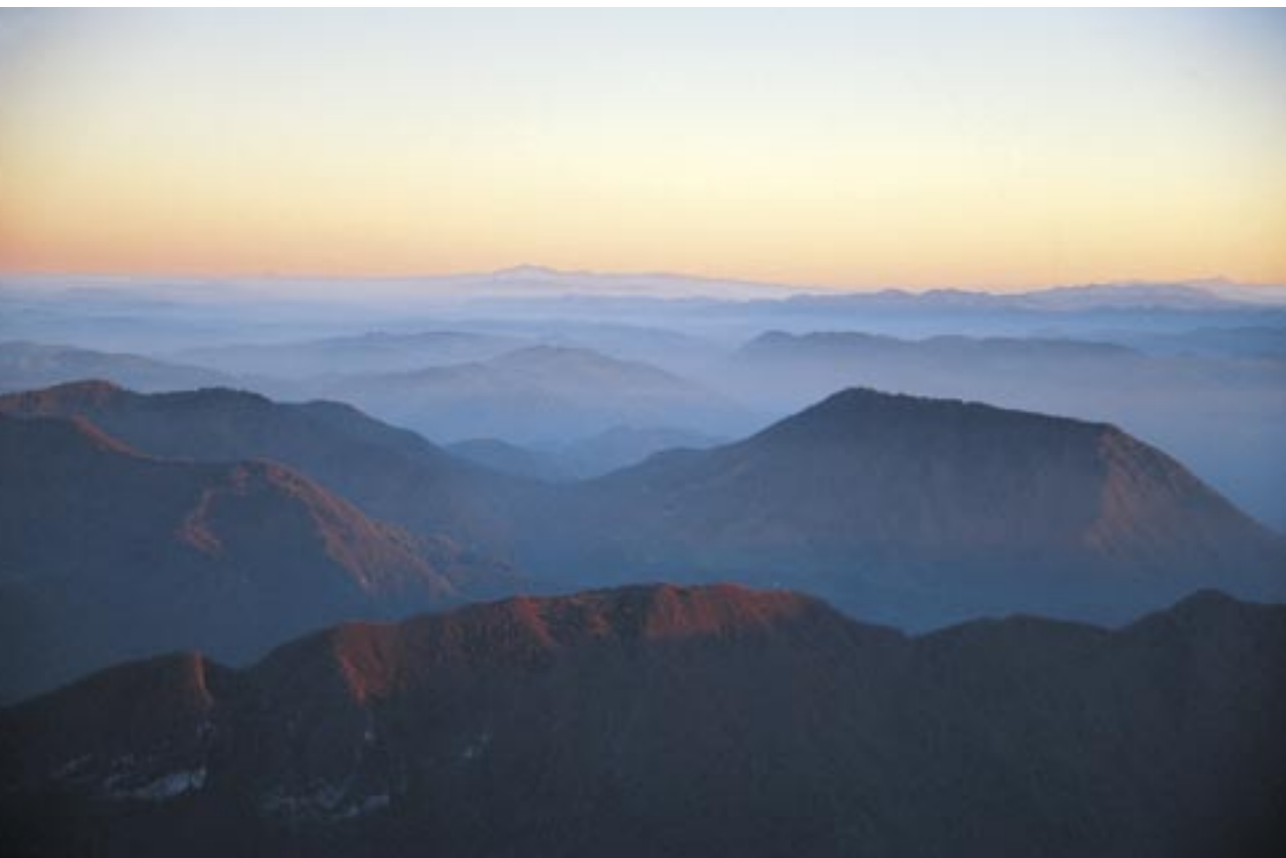
Čez prehod nad Znojili na kranjsko stran

Z Lužnika sem jo ubral po griču nad cestno škarpo. Do ovčjega pašnika pod cesto Vrščevo–

Ledine se mi je Lužnik na ovinku med cesto in Idrijco že dodobra odmaknil. Reka je skoraj utihnila, nebo se mi je začelo previdno približevati. Višje sem zavil na slabšo cesto proti Dolenjim Jaznam. Ne za dolgo. Brž za rajdo v prvi grapi sem poskušal poiskati nekdanjo stezico do Znojil. Dodobra zaraščena košenica mi ni mogla prav dosti ponuditi. A do obnovljene hišice v hudem bregu sem le prirnil, izsledil sem celo odcep proti Gorenjim Jaznam. Počitnikovalska hišica je vsa čedna premlevala svojo dopoldansko osojo. Seveda ni bilo nikjer nikogar. Do nje je zvrha pripeljala vozna pot. »Aha,« sem ji rekel, »čeprav si nagnjena na primorsko stran, vendarle že dišiš po kranjski deželi.«

Nad Baško grapo: Kojca v večernem mraku

 Robert Klančar

Na Lanišeh, vas Podlanišče, zadaj Kojca, R. Terpin, akril, 2005

Res, s prehoda nad Znojili se je svet prikupno uleknil proti Lanišarju in naprej po dolini proti Sovodnju. Dokončno sem za seboj puščal dolino Idrijce. Ob poti me je zabodeno gledalo nekaj krav, pes me je na daleč začutil. Kratka pot do Sovodnja bi bila nadvse spokojna, če ne bi bil ves prepoten. Tako pa sem pohitel, da bi čim prej zlezel iz grape. Vasica je ponujala nekaj glasov. Za nekaterimi okni so gorele luči, domačini so se lotevali zunanjih del. Jutranji hlad se je zlagoma poslavljaj. Slana je celo po grapi začenjala popuščati.

Krenil sem kajpak po asfaltu proti cerkljanskemu Kladju, a le do prvega odcepa. Osoje po Zakoparski grapi so bile še hudo trmaste. Zeblo je v roke. Vmes se je v desno odcepila cesta proti Stari Oselici. Na istem bregu nedaleč nad vodo, kajpak v strmini, mi ni ušla stara lesenjača »V savirjevšu«. Od tam je izhajala mati moje stare matere – Grudnova Marija. Rojena je bila daljnega leta 1849. Usojeno ji je bilo bajtarsko življenje v Cerkljanskem Vrhju.

Globoko v grapi – pri Tajniku – sem končno zavil po označeni kmečki cesti (se pravi razširjenem vozniku) ven iz grape, v levo, skozi Podjelovo Brdo. Raztresene lepe kmetije so pozidane po okroglih hrbtih, ki se le zlagoma dvigajo proti Vrhovčevemu griču (1048 m, imenovan tudi Šance). Na soncu je bilo takoj prijazneje. Jesen je zapela v sočnem dopoldnevu,

ves jutranji hlad se je naenkrat stisnil v ostanke plavkastih senc. O kakšnih hudih grapah ni bilo nobenih sledov več.

Zadaj je mrgolel vozle idrijskih grebenov

Prvič tistega dne sem skiral. Urejena domačija Za upalem je bolj ždela v sencah svojih gnojenih travnikov. Na robu temnega gozda se je šopirilo nekaj zlato osončenih krošenj. Češnja nad potjo je bila zamolklo rdeča. Obroke nekdanjih njiv je lizalo zgodnje sonce. Mimo je pripehljal starejši traktorist, ustavil in mi vse razložil. Višje, nad Jeramom, so se mi obdelani

hrbti pod nogami razvlekli preko vseh meja. S košenicami stokrat prerezane smrekove hoste so bolj slabo nakazovale svoje grape. Lažje sem razvozlat relief nad njimi. Tam za Mrzlikarjem so se mehke dvignile v Bevkov vrh (1051 m). Za njim je v jesensko lilasti obleki kazal svojo neminljivo drznost prefarski Jelenk (1108 m), a še bolj zadaj in levo je mrgolel vozle idrijskih grebenov kot domine, nanizane proti zahodu. Od tam sem prišel! sem si kimal.

Že visoko pod Šancami in seveda pod Vrhovcem so me redke rdeče markacije popeljale ponovno v Zakoparsko ali morda Tajnikovo grapo. Izognil sem se kmetu Črtu, o katerem vedo sosede toliko zgodb. Posprehodil sem se docela po ravnem skozi pravcete gobarske raje, po dobri poti precoklal nekaj potokov pa se mimo Stotnikarja malo bolj zares dotaknil Žunarja. V njihovi mesariji sem namreč kupil lep kos prekajenih svinjskih rebrc. Novo breme v nahrbtniku sem igraje prenašal, to že lahko rečem. Nad značilno široko kmetijo, kakršnih v Stari Oselici (levi breg Zakoparske grape) ne manjka, sem jo takoj udaril na cesto s Sovodnja. Koča na Ermanovcu me je čakala. Zaprta. Bilo je med tednom.

Slišal sem, da je trenutni oskrbnik moj sošolec Peter iz idrijske Gase. V dneh osnovnošolskega odraščanja sva si bila zelo dobra. Koliko sva le skupaj prebrcala! Lepo bi ga

bilo srečati na Ermanovcu, gotovo bi kakšno na gosto rekla. A ni bilo nič. Verjetno je tistega dne čepel doma v Cerknem.

Sedel sem na klopco pod brezo, veter mi je prinašal zlato listje k nogam. Sonce je skozi mreno le medlo sijalo. V polni luči pa so se prekladale moje doline, ena v drugo, ena v drugo. Njihovi robovi so se svetili v bleščavih toplotinah ponoči omrznjenih krošenj. Zaokroženo zajetne sence so sproti hladile razdrapani rovtarski svet. Jelenk je bil videti kar spodoben vrh. Pod njim se je krepko čutila dolina Idrijce. Golaki so bili zgolj poslednji nazobčani grebeni. Na zahodu. Nad njim je tonilo v daljave izčiščeno nebo, le rahlo progasto navlečeno z nebeškim puhom. Sonce se je mimo mren zlahka pretaknilo.

Napis, poln zdravega ponosa

Trenutki so bili čvrsti in čisti. Zobal sem jih s pametjo in v zanosu. Hvaležno sem jemal nase hladen vetrič in brezovo zlato, ki mi ga je ves čas polagoma nosilo za hrbet. Bogato sem živel skozi vzdihe. Sam. Na bližnji in močno razgledni Ermanovec (1026 m) sploh nisem stopil. Saj bo moja nadaljnja pot proti Cerknemu ves čas bogata s širokimi pogledi, sem si pravil. Rajši bom naredil še kakšno skico.

Izpred koče, na katero me veže kar nekaj zanosnih spominov, sem se premaknil do Vrhovca. Z roba ceste sem se takoj zazijal proti Blegošu. Nad temnovijoličastimi hostami se je njegova zaobljena vršna odprtost srečevala z nebom. Izpod vrha v višinah rojene grape so kljukale okrog planotastega sveta Robidnice in Leskovi-ce. Nižji bregovi so bili poraščeni z listavci in so jesensko žareli v božji svet. Sedel sem na trinožnik in vrgel vse videno na papir. Žmahtno se mi je zdelo, kako sem cele vasi spravil v eno barvo. Užitek je poenostavljati razdrobljeno.

Vrhovca (z zelo točnim imenom) se spominjam iz časov, preden je pogorel. Resda bolj

Za Upalem, vas Podjelovo Brdo, zadaj Jelenk, R. Terpin, akril, 2007

bežno. A vem: koliko prvotne kmečke kulture je bilo videti na čelih in strehah njegovih stavb! Na štali je bila vzdana kamnita ploščica z vklesanim napisom: JEST · JANES · PODOBNIC · SEM · PUSTU · TA · SHTALA · GAR · SIDAT · V LIT 1832 · INRI · VARI · JE A · C · M · A · P · M B · M · Napis je bil poln zdravega ponosa, hkrati je bil do mrščavice pretresljiv. Kaj vse danes pokonci postavljamo, a se le redko kdo spomni, da bi svoje življenjsko delo zabeležil v kamen, za zmeraj.

Iznad bolj puste današnje novogradnje, po videzu povprečne srednjeevropske in nič več podlaniške, sem stopil še na Šance (na karti Vrhovčev vrh, 1048 m). Sredi rjave oslove praproti, ki je ni nihče požel, sem raztegnil lovski tri-nožnik: pod mano so se čez Vrhovčeve strehe odmikali mehko zaokroženi hrbti, poprhani s soncem in pomočeni v opoldansko živahnost jesenskega dne. Milina osliških bregov se me je spet enkrat dotaknila. Vem, po teh starih kmečkih krajih med Kranjsko in Primorsko so se v preteklih stoletjih potikali tudi moji predniki, praded Janez Mravlje (poudarek na a) in njegovi. Bili so bajtarski, podvrženi selitvam iz ene kočure v drugo in menjavam kmečkih gospodarjev. Vzgojeni so bili v poslušnosti in v božjem strahu. Razen pridnih rok niso imeli nikoli ničesar.

Na sploščenem vrhu Šanc se še vidi v precejšnji meri zasut jarek nepravilne ovalne

oblike. Smrekovje ga dobro skriva. Ne vem, koliko so stari okopi raziskani, govori se o rimski ali celo predrimski utrdbi. Na stezo k Lanišarju (že drugem na opisani poti) sem padel ob veliki laški kaverni. Bližnjo laniško domačijo, ki se je vsa sončno obsijana svetila na hladno preprihanem grebenu, sem skiciral kar dvakrat. S pogledi na Kojco, Vogel in Rodico me je vsega prevzela, le Porezna nisem dobil v okvir. Zanj bi potreboval pogled iz helikopterja. V oči mi je sedla očitna drugačnost: čela, okna, streha, skupine razžarjenih dreves, pod njimi zeleni travniki, obrane njive. Za strehami nerodoviten in zato zlatorumen hrbtniček, tudi macesni, za njimi pa prava vojska lilastih grebenov tja do skrivajočega se Krna. Prelepo! sem kimal. Vredno platna!

Porezen je zijal nagajivo in predrzno

Za laniškimi poslopji, starimi in novimi, sem jo ubrisal po dobri označeni poti med Ratovžem in Jeramom. Čez Jeramove travnike se je navzdol zlagoma odmikala podpleška dolina. Spredaj se je vse bolj plečato postavljalo Škofje, izredno širok, travnat in razgleden hrib nad cerkljansko dolino. Pri lesenem bogu na Vrhulcah sta se na cestnem prehodu srečali dve sosednji dolini: cerkljanska in Podpleče. Zelo stara tovarna pot s Cerkljanskega na Kranjsko je delovala že stoletja pred današnjim Kladjem.

Z Vrhulc je šlo le še navzdol. Proti Cerknemu seveda. Po bližnjici sem smuknil na

skromno makadamsko cesto proti Cmilku v Gorenjih Novakih. Po njej sem se potegnil le ostre rajde pod vrhom Škofja (974 m) in nad vasio Čeplez. Od tod, sem sklenil, se bom spustil kar po grebenu. Iz starih časov sem se spominjal stezice. No, nekaj je je res še bilo, a le do ograjenega konjskega pašnika. Zavil sem torej z grebena in jo udril naravnost navzdol čez stare košenice, mimo skoraj podrte hiše sredi ostarelega sadovnjaka – na široko pot, ki iz Čeplesa skozi Rupe vodi na Škofje. Tam, na bahavo odprtem, sta se mi čez Cerknico postavila Homec (624 m) in slikovita cerkljanska vasica Labinje. Nad labinjsko Slevo (834 m) je ven zijal Porezen, nagajivo in predrzno. A v njem se vedno zalepijo vsi pogledi. Je pač tak. Silak. Bližnje rdeče in zlate krošnje so me zlahka navižale, da sem spet sedel k delu. V nastalo barvno skico sem utresel vsaj nekaj okusa tistega bogatega dne.

Sredi Čeplesa sem potem med hišami prečkal cesto Cerkno–Škofja Loka. Šlo je navzdol, da je bilo veselje. Po stari pešpoti, ki je v današnjem avtomobilskem času skoraj ne uporabljajo več. Skoraj, sem rekel. Kajti ko sem s pasteli mahal po svoji zadnji skici tistega dne, je mimo mene prirohnal mulc na mopedu. Kot Elija je šlo za njim. Meter pa pol stran od mene je vozil, a me ni videl, tako je buljil v razdrti kolovoz pred sabo. In prav je imel. Če bi gledal še vame, bi do Cerknega zelo verjetno udaril kakšno še naglejšo bližnjico. ○

Zdravilne rastline

**194 najbolj znanih
zdravilnih rastlin**

samo
24,90 €

**Zdravilne
rastline**

Priročnik lahko naročite na:

tel. 04 5320 210 in na www.didakta.si

DIDAKTA

Knjige, ki puščajo sledove ...

Zgodovina organiziranega planinstva v Baški grapi

✍ Olga Zgaga

Ali ste že bili v Baški grapi? To je ozek, ob reko Bačo stisnjen svet, ujet na eni strani pod južne Bohinjske gore, na drugi pa pod Porezen, Kojco in Šentviško planoto. Cesta se je stisnila k reki razmeroma pozno. Leta 1873 je bila zgrajena do Koritnice, do Podbrda leta 1893, do Petrovega Brda šele v času gradnje bohinjske proge. Ta se je leta 1906 ob velikih naporih graditeljev divje zrinila v Grapo kar skozi drobovje hribov, gričev, preko reke in ceste, čez grape in soteske, ter vedenje o njej ponesla v svet.

Toda vrhove nad Baško grapo so obiskovali že takrat, ko še ni bilo ceste in železnice, ko so le razdrapani kolovozi in ozke stezice povezovali naselja. Na pobočjih Črne prsti, Koble, Slatnika, Porezna so kosili, pasli živino, lovili divjad. Zlasti Graparji so iz bohinjskih fužin preko sedla Vrh Bače tovorili težke sode žebeljev in drugih izdelkov vse do Gorice. Ljudem je

svet nad vznožjem Grape pomenil preživetje in boj za obstanek v njem je bil trd in neizprosni. Ni čudno, da so pred sto in več leti imeli za planinarjenje v današnjem pomenu besede veselje le redki posamezniki, zlasti naravoslovci in raziskovalci. Črna prst je bila že takrat znana po raznoliki flori. Gotovo je sloves »botaničnega vrta« na Črni prsti v svet v največji meri ponesel Karl Zois (1756–1799). Cvetje z gora nad Baško grapo so mu nosili prinašalci, npr. Matevž Kos in Andrej Legat, pa tudi domačini, ki so poznali vsako kozjo stezo in vsak kotiček tega gorskega sveta. Prav po zaslugi Karla Zoisa je botanik F. X. Wulfen leta 1788 v svojem spisu prvič omenil Črno prst. Iz raznih zapisov je mogoče sklepati, da so že v začetku 19. stoletja občudovali cvetne planjave na Črni prsti tudi takratni botaniki F. W. Sieber, Franc Hladnik in A. Fleischmann. Prav njeno cvetno bogastvo je leta 1826 in 1827

Greben Spodnjih Bohinjskih gora s primorske strani

✉ Mirko Bijuklić

Koča na Črni prsti ob prevzemu leta 1959 PD Podbrdo

privabilo znanega H. Freyerja, leta 1833 pa tržaškega botanika in poznejšega župana Tommasinija. Tudi botanik Ž. Graf je prav na pobočjih Črne prsti našel in opisal čisto nove vrste cvetic. Še imenitnejši je bil obisk saškega kralja Friderika Avgusta II., ki se je leta 1841 povzpел na Črno prst iz bohinjske strani. Tudi njega je navdušila rastlinska raznovrstnost na gori. V deževnem vremenu je s spremstvom sestopil v Podbrdo, kjer mu je ponudil prenočišče takratni župnik Zarlin.

V drugi polovici 19. stoletja je tudi na slovenska tla pljusnila želja po organiziranem planinarjenju. Ta je sicer zrasla med Nemci, ki so se leta 1874 združili v Kranjsko sekcijo Nemške in avstrijske alpske zveze. Zveza je bila zelo aktivna, saj je v naših gorah zgradila kar dvanajst nemških planinskih koč. Leta 1885 je blejski hotelir Johann Mallner na Ravenski planini, med Črno prstjo in Koblo na bohinjski strani, postavil leseno planinsko kočo. Nemški turisti so jo od vsega začetka radi obiskovali, saj so se od tod vzpenjali na Črno prst in druge bohinjske gore. Koča je bila znana tudi v Baški grapi, pa ne samo zaradi planinarjenja. Posebno stari Bačarji so pripovedovali, da so »od nekdaj« tja hodili po vino, zlasti mlajši Graparji pa na nedeljske plese, kjer so se srečevali in spoznavali z Bohinjci. Prehod h koči so dovolile tudi obmejne straže v času »pod Italijo«. Domačinka z Bače pri Podbrdu je bila med obema vojnama v koči celo kuharica.

Kot protiutež nemški Mallnerjevi koči je leta 1893 ustanovljeno Slovensko planinsko društvo že leta 1894 na bohinjski strani Črne

prsti na Planini za Liscem postavilo slovensko Orožnovo kočo. V poročilih o njenem delovanju so omenjali Črno prst kot vedno bolj priljubljeno planinsko izhodišče z »obširnim in veličastnim« razgledom in »raznovrstno in izredno« floro. Poročevalci so se kar kosali, kdo bo našel »izbornejši« pridevnik za poudarjanje njene lepote. S postavitvijo tako Mallnerjeve kot Orožnove koč je zanimanje za obisk bohinjskih gora zelo naraslo. Leta 1895 ustanovljena Soška podružnica SPD je že leta 1898 markirala pot iz Podbrda na Črno prst in k Orožnovi koči. Tudi Porezen, ki je prebivalcem z obeh strani do tedaj služil le kot senožet in pašnik, je postal zanimiv cilj planincem. Soška podružnica SPD je leta 1895 pot iz Podbrda na Porezen tudi markirala.

Leta 1904 je Baško grapo z okoliškimi vrhovi Poreznom, Črno prstjo, Rodico, pa tudi Voglom vzela pod svoje okrilje novoustanovljena cerkljanska podružnica SPD. K njej je spadal tudi Blegoš. Toda planinci iz Baške grape so leta 1904 želeli ustanoviti svoje planinsko društvo. Po Baški grapi so namreč takrat gradili bohinjsko železnico. Zanimanje za doslej popolnoma odmaknjene in težko dostopne kraje je naraslo. Toda društvo bi zajemalo del teritorija, ki ga je upravljala cerkljanska podružnica SPD. 3. julija 1904 so prišli njeni predstavniki v Podbrdo, kjer so se dogovorili, da se bodo planinci Baške grape priključili podružnici SPD v Cerknem. Ob tej priliki se je v društvo vpisalo osem Podbrčanov.

Cerkljanska podružnica SDD je bila zelo aktivna, saj je po vrhovih Baške grape markirala poti na vse točke, ki jih je imela pod svojim okriljem, postavila kačipote, na železniških postajah pa reklamne table s fotografijami. Leta 1905 je organizirala izlet iz Cerknega v Podbrdo, kamor so prišli preko Davče. V Podbrdu so jih pogostili tamkajšnji člani društva. Naslednjega dne so nameravali z vozovi, ki naj bi jih porivali železniški delavci, skozi napol dograjeni predor v Bohinj. Toda skozenj so morali peš. Uspelo jim je, da so se z dvema vozovoma pripeljali skozi tunel nazaj v Podbrdo. V Cerkno so se vrnili čez Hudajužno in po novo markirani poti čez Jesenico.

Bohinjska proga je prinesla skokovit razvoj turizma tudi v Baško grapo in na okoliške vrhove. Prej nepoznane kraje so želeli obis-

kati številni turisti. Zlasti iz Trsta so prihajali posebni vlaki, planinska društva iz različnih koncev dežele so organizirala izlete in najraje obiskovala Črno prst in Porezen. Gostilničar Štravs je na železniški postaji v Podbrdu odprl restavracijo s prenočišči, salonom, kegljiščem in organiziranimi izleti z vodniki na okoliške gore. Prav tako je hotel Črna prst v Hudajužni poleg ponudbe izborne hrane in izposoje konjske vprege planincem ponujal tudi gorske vodnike.

Leta 1906 je Slovensko planinsko društvo od Stržiškarjev kupilo parcelo na vrhu Črne prsti. Ravno takrat je tržaška podružnica SPD začela razmišljati o gradnji koče na Črni prsti. Organizirala je namreč več izletov v gore, ki so bile zanje precej oddaljene, zato bi jim prav prišla koča s prenočišči. Leta 1914 so se predstavniki SPD Trst in Slovenskega planinskega društva zbrali na sestanku v Podbrdu. Zgodaj zjutraj naslednjega dne so se skupaj odpravili na vrh Črne prsti. Tam se jim je pridružilo še nekaj članov obeh društev, ki so prišli z jutranjim vlakom v Bohinjsko Bistrico. Zanimivo je, da se je ogleda parcele udeležil tudi predstavnik cesarsko-kraljevega 3. korno brambenega poveljstva, generalštabni major Reisinger iz Gradca. Odmerili so zemljišče, določili lokacijo za kočo in kamnolom.

Toda prva vojna je pokopala vse načrte zaganih planincev. Po vojni so prav na vseh vrhovih nad Baško grapo začrtali krivično rapalsko mejo, vzpon nanje je bil prepovedan. Le domačini so smeli kositi strmine, pa še to s posebnimi prepustnicami. Na parceli na Črni prsti, kjer je tržaška podružnica SPD hotela zgraditi kočo, so postavili obmejno stražarnico. Na Vrh Bače, na Možicu, na Slatniku, na Poreznu so zrasle vojašnice. Mejo so utrdili s številnimi bunkerji.

V gore nad Baško grapo so začeli prihajati italijanski turisti, ki so želeli spoznati novi svet svoje domovine. Ti niso imeli čuta za ohranjanje lepote, ki so jih te gore nudile v izobilju. Trgali so planinsko cvetje, uničevali senike. Domačinom, ki so stoletja kljub nevarnostim in težavam živeli z gorami, z njimi gospodarili in čutili, so parali živce.

Leta 1926 so bila prepovedana vsa slovenska društva, kar je bil še dodaten udarec za planinska društva.

Leta 1978 je bila obnovljena fasada in dograjeno nadstropje

PD Podbrdo

Po drugi vojni so bile vse planinske koče nad Baško grapo uničene. Orožnova in Mallnerjeva koča sta bili požgani, koča na Poreznu razdejana. Cerkljansko planinsko društvo se je na novo ustanovilo in leta 1949 italijansko vojašnico na Poreznu preuredilo v planinsko kočo.

Tudi Črna prst je klicala po postavitvi koče, saj v celi verigi bohinjskih gora ni bilo nobene.

Prvi so o njeni izgradnji razmišljali v podružnici SPD Tolmin, ker je po vojni to področje spadalo pod njeno okrilje. Tudi Bohinjci so nameravali postaviti kočo na sedlu, kjer je med obema vojnama stala jugoslovanska obmejna stražnica.

Leta 1954 pa je na Mostu na Soči iz sekcije Planinskega društva Tolmin nastalo novo društvo, ki so ga sestavljali predvsem mladi člani. Iz italijanske stražarnice na Črni prsti so zgradili kočo. Imela je kuhinjo in obednico, v kateri je bilo 24 ležišč. Pri gradnji so jim finančno pomagali Planinska zveza Slovenije, Združenje za turizem in gostinstvo in tovarna cementa Salonit Anhovo. Ves potreben material so iz Stržišča na Črno prst v koših znesli prebivalci Stržišča. Ti so na enak način kočo tudi oskrbovali s hrano in pijačo. Leta 1957 je društvo razpadlo in kočo so zaprli.

Prav tega leta je v Podbrdu Ivan Anderle Rejčk zbral okrog sebe štirinajst navdušencev. Ustanovljeno je bilo Planinsko društvo Podbrdo. Že 1. decembra 1957 je odprlo skromno zavetišče na Petrovem Brdu v hiši Franca Jensterla, ki je bila doslej gostinski objekt Kmetijske zadruge Podbrdo. Zavetišče je delovalo do leta 1961.

Že jeseni 1959 je društvo prevzelo v upravljanje, oskrbo in obnovo koč na Črni prsti. Že dve leti je bila zaprta in v izredno klavrnem stanju. Za začetek so jo s finančno pomočjo Planinske zveze Slovenije adaptirali, leta 1966 pa nadgradili za eno nadstropje. Od vsega začetka je posebno skrb društvu povzročal prenos materiala in hrane na goro. Tovor so prenašali s tovrnimi konji, ogromno pa so ga v koših na hrbtih znesli prizadevni člani in domačini. Pri tem so bili še posebej dejavni otroci in mladina. To jim je bil edini grenko prigarani počitniški zaslužek. Leta 1976 so podbrški planinci uresničili »noro« idejo: zgradili so tovrno žičnico do koč na Črni prsti. Odslej je bilo njeno oskrbovanje neprimerno lažje.

Koč so morali skozi celotno petdesetletno obdobje neprestano obnavljati, posodabljati in se prilagajati novodobnim zahtevam obiskovalcev in standardom v zvezi z ekološkimi zahtevami za poslovanje planinskih postojank. Obnova je dosegla višek prav v zadnjih šestih letih.

Kljub nenehnemu delu pri obnovi koč so v društvu vseskozi delovali markacijski odsek, propagandni odsek, odsek za delo z mladimi.

Pogled proti koči na Črni prsti

Mnogo izletov je bilo izpeljanih, čeprav so se jim člani odpovedali v obdobjih, ko je bilo največ dela pri adaptaciji koč.

Posamezni člani so skozi vsa časovna obdobja generacij zaznamovali zgodovino društva tudi na področju alpinizma. Tudi danes ima društvo mlade plezalce s sodobnimi pogledi na alpinizem, katerih kvaliteta je v kratkih in težkih smereh in v lednem plezanju slapov. Že leta 1961 je bil prvi predstavnik Planinskega društva Podbrdo vključen v postajo Gorske reševalne službe Tolmin. Od leta 1978 ima PD Podbrdo ekipo gorskih reševalcev, ki v manjših reševalnih akcijah lahko deluje samostojno, sodeluje pa tudi na mednarodnih tekmah gorskih reševalcev.

Število članstva je bilo v Planinskem društvu Podbrdo vedno visoko. Največ jih je bilo leta 1970, kar 496. Ustanovitelj in dolgoletni predsednik Ivan Anderle je od vsega začetka posebno pozornost posvečal mladini, kajti »ta lahko okrepi planinske vrste z novimi idejami in pobudami in tako prispeva k nadaljnjemu razvoju društva«. Danes ima 210 članov, med katerimi so izredno dejavni tudi mladi planinci, vključeni v planinski krožek pri Osnovni šoli

Simona Kosa v Podbrdu. Društvo združuje planince od Petrovega Brda do Grahovega. Poleg koč na Črni prsti skrbi tudi za vzdrževanje planinskih poti od Rodice do Petrovega Brda.

PD Podbrdo vsako leto organizira nekaj tradicionalnih prireditev, in sicer avgusta pohod po Kobalovi poti, v začetku septembra gorski tek Ivana Anderla na Črno prst in konec septembra srečanje planincev na Črni prsti.

Planinstvo v Baški grapi je torej raslo vzporedno z razvojem organiziranega planinstva na ozemlju današnje Slovenije. Kljub temu da je bilo v tem obdobju prav ozemlje Baške grape odtrgano od matične domovine, področje Črne prsti pa razbito med dve kraljestvi, duh slovenstva in planinstva v Graparjih ni nikoli zamrl. Kako globoko se je vtakal v misli in dejanja Graparjev, je že leta 1960 v poročilu o delu za to leto napisal predsednik Ivan Anderle: »Vrednost našega dela pa ni le v tem, da smo kočo usposobili za obratovanje. Medtem ko smo mi kočo gradili, je tudi kočica gradila nas. V skupnem delu za isti cilj sta se razvijala tovarištvo in planinska zavest v naših članih.«

Naj te misli spodbujajo člane Planinskega društva Podbrdo tudi pri nadaljnjem delu!

 Dan Briški

Zbornik PD Podbrdo

Planinsko društvo Podbrdo, ki letos praznuje 50. obletnico ustanovitve, je v Podbrdu predstavilo zbornik o svojem delovanju v tem obdobju. Osrednji del obsega kronika. Ta je spomenik velikemu številu članov društva, ki so v petdesetih letih žrtvovali svoj prosti čas za njegov razvoj in z nadčloveškimi naporci gradili koč na Črni prsti, jo obnavljali in postavili tovorno žičnico. Dodana je zgodovina planinstva v Baški grapi, prikazana pa so tudi dolgoletna prizadevanja za postavitve koč na Črni prsti, ki so trajala od leta 1906 pa do leta 1954. V nadaljevanju se več avtorjev spominja nepozabnih dogodkov, ki so jih doživeli na planinskih poteh. To so spomini na planinske izlete in pohode, na začetke gorskega teka na Črno prst, na alpinistične dosežke, na delo članov Gorske reševalne službe. Zbornik je obogaten z opisom in fotografijami rastlinstva, po katerem Črna prst slovi že od konca 18. stoletja. Posebno poglavje je namenjeno planinskemu krožku osnovne šole Podbrdo, kajti novi rod mladih planincev naj bi nadaljeval pot, ki jo je »markiral« ustanovitelj društva Ivan Anderle - Rejčk. Nazadnje so iz planinskega nahrbtnika potegnili še nekaj veselih in žalostnih, ki jih tudi v življenju planincev ni manjkalo. Zbornik ima 181 strani, dopolnjuje pa ga 160 črno-belih in barvnih fotografij, ki mu dajejo še posebno privlačnost. Prireditve – spremljala jo je tudi razstava fotografij domačih gora in vasic, ki ji je avtor dal naslov »Med gorami« – so obogatile pesmi noneta Bača, številne obiskovalce pa je spravil v smeh domačin s skečem v baškem narečju. Štirim še živčim ustanoviteljem društva so podelili naziv častnega člana društva.

Olga Zgaga

Camel Trophy pod Storžičem

Povratek z gore je najtežji del poti

✍ Dušan Škodič

Bili smo usrani od blata kot gujdeki (pujski). Vsi trije, tudi Milena, ki je v hribe vedno hodila v belih pohodnih hlačah. Le kje jih je uspela stakniti? Mislim res, tisti proizvajalec je moral imeti zaposlenega nekega psihologa, ki mu je namignil, da obstajajo tudi primerki, ki si želijo povsem belih pohodnih hlač.

Z Ančo sva se v soboto odpravljala na Storžič, Milena pa se nama je pridružila zgolj slučajno. Dan prej sem bil pri njej v knjižnici in sem padel na finto. Na vprašanje, ali bom šel v hribe, sem ji povedal po pravici, ona pa je nato hotela zraven. Ženskam težko odrečem, če se me prav lotijo. In kako bi njej, če pa me je vpra-

šala pred drugimi strankami? Zmenila sva se. V soboto ob šestih pred njenim blokom. Po dobri dozi najinega čakanja sem končno odpeljal proti Kokri. Nimam pojma, kaj je počela toliko časa, v domofon je dahnila le, naj počakava še pet minutk, ko pa je čez dvajset minut končno pritekla po stopnicah, je imela še vedno nekoliko mokre lase. Eni se torej tuširajo celo pred pohodom. Ampak to je že stvar osebnih navad, sem si mislil svoje. Po ovinkasti cesti do Kanonirja sem prehitel vsaj deset kolesarjev, nato zapeljal po gozdni cesti v dolino Podstoržič in prehitel še enega brcača, nakar je Mileni nena doma prekipelo. Kar tako, iz nule.

Večer na vrhu Storžiča

✉ Janez Stražišar

Jezikovne težave

»Pa saj to ni res, samo poglejta, koliko je teh biciklistov. Bog ve, do kam se bo ta še pripeljal danes in s tistimi kramparicami oral planinske poti.«

»Mogoče ne bo rinil ravno na vrh Storžiča, Milena,« sem jo miril. Bob ob steno.

»Ne bi rekla. Zadnjič smo se s prijateljicami dobile na Lubniku in se pogovarjale o problemu, ki ga na planinskih poteh predstavljajo gorski kolesarji. Zadeva nikakor ni nedolžna, poti so ponekod zorane kot steze za motokros in človek se tem norcem komaj še ogne, ko ti izza ovinka pridrvijo skoraj v naročje!«

Ta je pa dobra. Ženska se torej dobiva na Lubniku z nekimi prijateljicami, kjer lahko nad tisoč metri veselo kokodakajo o gorskokolesarski problematiki.

»Po moje bo prej treba urediti še zakonodajo in pripraviti en pameten zakon o poteh. Tale pešaško-kolesarska vojna nima nobenega smisla, če vsi tulijo le v svoj rog. In tudi izza vsakega vogala ti ne priletijo v naročje, kar priznaj!«

»Ne, ne,« mi je bila takoj pripravljena razložiti mojo zmoto ali me vsaj razsvetliti, saj ni prenašala ljudi, ki se niso brezpogojno strinjali z njenimi prepričanji. Anča je le zavijala z očmi nekam pod strop, vendar se ni hotela vtikati. Pa je Milena nato le umolknila, saj smo pri odcepu poti na Kozji vrh naleteli na buldožer, ki je za seboj vlačil debela. Seveda jo je zaskrbelo, ali se bomo lahko peljali še tiste tri ali štiri kilometre. Na srečo je možakar odvil na prostor ob cesti, kjer ga je že čakal kamion s hidravlično roko, da bo naložil in odpeljal delček našega nacionalnega bogastva do kakšnega, od države požeganega preprodajalca. Cesta je bila nekoliko načeta, a nekako se je dalo peljati vse do križišča, kjer se odcepijo planinske poti proti Bašelskemu in Javorniškemu prevalu. Voda je veselo žuborela po bližnji strugi, dodatno so jo poživljali še potočki, ki so jih v zatrep pripeljale vse tiste pahljačasto razporejene grape. Parkirišče ni bilo več niti podobno tistemu, ki sem ga imel v spominu. Gozdna¹ ga je z dvema buldožerjema preoblikovala v poligon za testiranje tankov. Z nemalo spodrsavanja po blatu mi je le

uspelo parkirati nekje ob cesti, kjer smo izstopili in se odpravili na pot. Nad lovsko kočjo smo naredili lep krog zaradi lanskega plaz, saj je bila stara pot popolnoma neprehodna. Razen rojev muh, ki so nam kravžljale živce med hojo, vse do vrha ni bilo posebnosti in tudi Milena se je umirila, ker zadihanost celo njej povzroča težave pri govoru. Na vrhu je posedal ducat ljudi, kar je za lep junijski dan pravzaprav malo, bilo pa je vseeno precej živahno. Nekdo je na ves glas razlagal imena vrhov v okolici in med drugim trdil, da Grintovec in Kočna spadata v Karavanke. Na vprašanje mlajšega poslušalca, ali sta torej nižja od Stola, je kratko odvrnil: »Ja, vsekakor. Malo že!« Po slabih izkušnjah iz preteklosti se s hribovsko nomenklaturjo na samem terenu ne ukvarjam več, razen če me kdo izrecno ne povpraša za mnenje. Da bi se lahko tako velika skupina ljudi na vrhu Storžiča strinjala s takimi nesmisli, pa si nisem mogel niti predstavljati. A vtikati se nisem hotel. Če je nasprotni trop prevelik, lahko hitro občutiš, kaj se pravi biti dvakrat nad mejo, kjer ni več greha. Razgled s Storžiča je krasen, to je predvsem zasluga njegove priostrene postave in relativne oddaljenosti višjih gora, ki bi ga zakrivale. Mileni sem na željo naštel nekaj stranskih vrhov, ki ji jih ni uspelo prepoznati, vendar sem bližnji Stegovnik raje »spregledal«, kot da bi me slišal kateri od prisotnih. O tej zanimivosti polni gori je bilo prelite že preveč tinte, da bi si v tistem trenutku želel nakopati kakšno razpravo s poznavalci, ki tlačijo Grintovec v Karavanke. Planinski vestnik je pretrpel cel letnik zagrozenega obstreljevanja izza položajev, ki se jim reče pisma bralcev. Po uspešno prebiti fronti se je v novejših zapisih ustalilo ime Štegovnik, in ko sem se ga tudi sam že skoraj privadil, sem na TV zasledil dokumentarno oddajo, v kateri je domačin iz Jelendola razlagal zgodovino doline in zasluge barona Borna, ki je tu, pod Stegovnikom, že pred drugo svetovno vojno na dotičnem Stegovniškem potoku pod Stegovniškim slapom postavil hidroelektrarno. Se torej ta razpotegnjena gora razteguje ali rašče nad Jelendolom, sem se spraševal. Ampak naj počne, kar hoče, sem si tedaj rekel, mi pa smo se že kmalu po malici spustili na drugo stran, kjer smo si malo obrusili pete na ostrem Škarjevem robu. Do Javorniškega prevala, ki ga varujejo kar trije svetniki, je najti celo nekaj

¹ Uprava, služba (op. ur.)

utrujenih jeklenic, ki so v mlahavem stanju bolj v napoto kot korist. Lično znamenje je žal že nekoliko obledelo, naslikane so podobe svetih Ožbolta, Marije in Katarine, pod njimi pa kratka, nerodna, a prisrčna rima:

V nebesih pri bogu

prosite za nas,

varujte nam te planine naše,

gore in doline.

Pa spet v blato

»Ma ja, naj jih bog usliši, če imajo res kaj komande tu zgoraj,« je rekla Anča. Dobro sem vedel, na kaj misli, saj je iz doline veter prinašal brnenje gozdarske pošasti. Milena je ni slišala, ker je imela vse od Škarjevega roba preveč dela z muhami, ki junija dobesedno pobežljajo in nad glavami preznojenih pohodnikov tvorijo stripovske oblačke, v katerih so ujete bolj ali manj sočne kletvice. Znova smo poniknili v dolino Podstoržič in se v pol ure znašli na zmešnjavi vlak in razritih gozdnih cest. Severna stran je bogata s pomladno vodo in erozija se bohota na vsakem koraku. V takem se poštenemu hribovcu zagnusijo demokratične pridobitve, kjer lahko svobodno izbira med gaženjem blata do členkov ali pa praskanjem med podrastjo in intenzivnim obiranjem klopov, pred katerimi, glede na stanje v našem zdravstvu, verjetno vsaj polovica ni ustrezno cepljena. Nekje iz enega od slepih repov gozdne ceste je odmeval hrup buldožerja, ki je vlačil vse kaj drugega kot debela, ki so jih podrli lanski rekordni plazovi. Vsa podrtja debela so še vedno ležala na svojih mestih, le mlada podrast se je že prerinila med njimi in zakrila del opustošenja. A vnema mora biti kar huda, če je v akciji še v soboto popoldan!

Opremljeni vsak s svojim rojem muh smo po blatni cesti prihlačali in pricmokali do avtomobila. Že pogled iz oddaljenosti nekaj deset metrov mi je nagnal v ušesa nekaj dodatne rdečice. Ženski nista opazili ničesar, vse dokler niso bili nahrbniki že v prtljažniku in sem končno izdaval, da imamo problem. Prvi kolesi sta se zaradi težjega prednjega dela z motorjem in razrite, z vodo prepojene ceste pogreznila do platišč. Skesano sem oznanil, da bo treba avto že v prvem poskusu poriniti iz blata, sicer se lahko situacija še poslabša. Ne vem

zakaj, ampak če kaj takega razlagaš ženskam, ni nikoli pravega razumevanja. Češ avto je tvoj, spravi ga ven, kakor veš in znaš. Z drsečo sklopko speljati iz pasti je večšina, ki je marsikateremu vozniku španska vas, a ker sem bil jaz tisti, ki je tu parkiral, se nisem mogel uvesti za volan in ju prositi, da me porineta iz blata. Mileni je že na čelu pisalo, da se ne zaveda resnosti problema, jasno mi je bilo tudi, da bi bila njena pomoč bolj naslanjanje s po tremi prsti kot kaj resnejšega, in še na tiste bele hlače je morala paziti. Poslal sem jo torej za volan, z obilico kolebanja in vsaj trikratno milo prošnjo, naj nikakor ne pribija plina do konca, če hoče, da se izkopljemo iz tega. Brez besed je sedla noter, lahko sem si le mislil, kakšne bo o tem mojem neprimernem parkiranju jutri pravila v knjižnici, kjer je zaposlena, a to je bilo sedaj popolnoma nepomembno. Motor se je zavrtel in z Ančo sva se družno uprla v pokrov, da bi ga potisnila nazaj na cesto. Začela je počasi, ko pa je sklopka pričela prijemati, je neusmiljeno pritislila na plin, da sta se pogonski kolesi zavrteli kot plošči na brusilniku. Kar čutil sem, kako toneta v novo globino, in ko je le zaslišala moje obupno vpitje, odnehala. »Kaj vendar počneš, trikrat sem ti rekel, da ne smeš navijati plina. Saj nisi na reliju!« »A zdaj bom pa še jaz kriva, ker si ga zaril sem noter? Če ne bi dala gasa, bi mi pa crknil, ne?« se je branila. Prepričan ni imel smisla, sam pri sebi pa sem že računal, kako se bom izvlekel iz tega. Lahko bi šel po tistih slepih krakih iskat voznika buldožerja, ki mi je pravzaprav pomagal v tole godljo. Verjetno bi se me usmilil šele čez nekaj ur, ko bo končal in mi zaračunal dve gajbi piva, saj počasni buldožer načeloma puščajo tam zgoraj, kjer naslednji dan nadaljuje z delom. Do prvega kmeta v dolini, ki bi mi lahko pomagal s traktorjem, pa je skoraj uro hoje in še sobotno popoldne bi mu pokvaril. Razen če bi morda poslal Ančo. Mlade ženske v težavah se vsak hitro usmili, a bog ne daj, če ima kmet ljubosumno ženo. Pa bodi pameten! Tako smo stali tam nekaj neplodnih minut, ko se je ob cesti nad nami nenadoma pojavila čudna karikatura. Čudna zato, ker nam je naproti prihajal moški v kolesarski opravi, kolo pa je nosil na rami. Seveda ni imel počene gume, le ko je prišel do razrite

Storžič nad cvetočimi polji

✎ Oton Naglost

Vzpon na Storžič

📷 Oton Naglost

ceste, je ugotovil, da je pametneje kolo nesti kot poskušati s kakšnimi kaskaderskimi vložki. Hitro je ocenil situacijo in po, skoraj bi dejal, privoščljivem nasmešku, ki se mu je prikradel na obraz, sem vedel, da me pomiluje. Klasična situacija, ki se je moški nismo znebili še od časov, ko smo živeli v jamah. Jaz z dvema ženskama in v težavah, on pa sam in z biciklom na rami. Ker sva bila midva z Ančo že vsa poskropljena z blatom, je pravilno presodil, da spadava skupaj. Obrnil se je kar naravnost k Mileni, ki je v zadregi malo zardela: »A je treba kaj pomagat?« Povedal je, da rad kolesari po gozdnih cestah, kjer ni prometa, a tokrat pač ni imel sreče pri izbiri. Na moje veselje mu ni bilo težko prevzeti vloge rešitelja, a to pot je za volan sedla Anča, dva dedca in Milena, ki je nankrat dobila napad požrtvovalnosti, pa smo se z vso silo uprli v pokrov. Najprej ga je Anča po nasvetu dvakrat zanihala naprej in nazaj, tretjič pa smo skupaj porinili. Avto je srečno skočil iz jame, nas spotoma vse še požegnal z blatom za srečno rešitev, Milena, ki jo je to presenetilo, pa je padla na kolena v tisto blato in bilo je videti, kot da bo zmolila hvalnico našemu

odrešeniku. Naslednje pol ure smo se poskušali oprati v potoku, kolikor se je pač dalo. Rešitelju na kolesu sem se pri Kanonirju zahvalil z dvema rundama pijače, potem pa smo vstali od mize. Izza sosednje so se nam režali gozdni delavci, ki so bili kljub našemu trudu v potoku še vedno bolj čisti od nas. Skoraj bi pomislil, da so mi nalašč preoral cestno.

Kolesarji le niso tako slabi

Pripeljali smo se že skoraj do Preddvora, ko sem po premlevanju današnjih dogodkov končno prekinil tišino: »Milena, kaj praviš, kolesarji menda res niso največji problem, kot si trdila zjutraj? Po moje je največji v nas, ker ne vemo, iz katere strani se ga je treba lotiti.« Videti je bila nekam zamišljena in na vprašanje je odgovorila le z vprašanjem: »Le zakaj ga nisem vprašala, od kod je? Če pravi, da vedno sám kolesari, že nima prave družbe.« Ja saj res, pozabil sem povedati; naša Milena spada med samske ptičke. In če možakar slučajno bere Planinski vestnik, naj se mi kar korajžno javi, da bom za posrednika. Kolo si je že kupila. ○

Ostanki dneva

Podnočna sanjarjenja

✍ Marjeta Štrukelj 📖 Zoran Gaborovič

Včerajšnji večer sta v noč pospremila bučanje orgel in vznesena pesem zbora Blaža Potočnika, danes je že velik dan, brkljanja po stanovanju pa ni in ni konec. Pravzaprav je zdaj šele pošteno razmetano. Miklavževim piškotom, receptom in parkljem kradejo prostor razgrnjeni zemljevidi, saj je moji ustvarjalnosti pisan konec takoj, ko sonce skozi okno izrazi svoje nesramno povabilo.

Kam pod večer?

Kam zdaj? Dan je kratek, ker sem sinonim za počasnost, si izberem eno bližnjih, in ker sem tudi nenasitno radovedna, še neprehojeno pot na Babo. V Preddvoru zavijem v Potoče,

Javorov vrh

zemljevidov ni treba razgrinjati, ker je tako na enem kot na drugem (Grintovci in Kamniške in Savinjske Alpe) v vogalčku. Vse okrog je sonce, sem pa je pripotoval oblak in ne morem reči, da sem ga ravno vesela. Toda zdaj je prepozno za izbiro drugega cilja.

Na parkirišču prvi že pospravljajo in polglasno kuhajo pozno nedeljsko kosilo: »Tole, mimo koč, ki je bolj strma, je treba vzeti ... a naprej? ... saj boste videli ...« Daljšega opisa tako nisem pričakovala, včasih se kar prepustim: »Če trefim jaz al' ne ...« Seveda bom doma potem poiskala opis v PV, vem, da je tam.

Toplo je, pretoplo za ta čas, čeprav žarki ne morejo do sem. Kolovozna pot pričenja svoje popotovanje okrog hriba, dokler strma

Od Javorovega vrha proti Hudičevemu borštu

steza ne zavije ostro levo v breg, redko drevje v poznojesenski goloti dovoli razglede na širne osončene ravnine proti Kranju in Ljubljani. Ocenim višinsko razliko, v matematično uganko vključim še hitrost in ostanek dneva. Dobim rezultat: »Pohiti.« Pot nadaljuje po plitki in široki gozdnati grapi in se nad »skokcem« razcepi. Desno povabilo je močnejše in nad podrto lesenjačo ujame romantično lepo stezo, ki zapelje iz gozda med posamične smreke, in še nekaj z zadnjim zlatom ozaljšanih macesnov krasi travnato pobočje.

Nizko sonce je zdaj posvetilo pod oblak. Lovska (?) kočica je zaprta, mlad par me sprašuje, ali se tukaj pride tudi do Sv. Jakoba. Pogledam na uro. Seveda, izvlečem zemljevid, tudi v Rim se pride ... in se glasno spomnim svojega nočnega kolovratenja proti Češki koči – mnogo let je že tega, pripovedujem.

Nekdanje noči

Sredi gozda, ko res ni bilo mogoče več nadaljevati brez svetilke, sem se končno odloči-

la in potegnila iz pokrova nahrbtnika pomoč. Glej ga zlomka: prižigam, stresam, premikam ... Nič. Prižgem vžigalico, ki je na žalost sodila v komplet s cigaretami in ne s svečo, kot bi se spodobilo za pošten planinski nahrbtnik, a še dobro, da je bilo pri roki vsaj nekaj. Prižgem še eno in odprti trebuh svetilke je spregovoril ... Zmaj je bil skoraj tak kot moji današnji Miklavževi škorenjčki – ves pocukran. Zdaj bi temu fonetično rekli: »Faaak.« Ne spominjam se več, s katero glasno zahvalo sem takrat pospremila ugotovitev, damska zagotovo ni bila. Kljub temu da sem pot dobro poznala, je v temi nisem mogla slediti, vsaj brez težav ne.

Prižgem novo vžigalico, še preden ujamem nadaljevanje poti, ugasne. Najdem drobno vejico in si poskušam z naslednjo vžigalico pridelati »podaljšano svetlobo«. Ne vžge se, samo tli, ponovim poskus, ne gre, se pravi, ne sveti. Opustim poskuse in tipam naprej v temi. »Bum!!!!??« Spet vžigalica pove: »Deblo čez cesto!« In tako naprej, doooooolgo in daaaaleč. Ko pot stopi iz gozda, je bilo precej bolje, čeprav so oblaki skrbno čuvali luno in zvezde.

Prijazni Andrej se ni jezil, ker sem tako pozno kalila nočni mir, smejoč se mi je posodil svetilko za pot na skupna ležišča, »da se zdaj pod njegovo streho ne ubijem, ko sem jo že tako poceni odnesla«.

Nekaj let kasneje, v Bosni je bilo, sem šla na limanice nekemu z baterijo podobne kakovosti. Če bi bil vsaj malo moj tip, ne bi rekla nič, tako pa se je hladna noč vlekla v neskončnost. Ogenj, ki sva ga zakurila, ne spominja romantike, niti ni bil gornik, da bi se imela o čem pomenkovati do jutra, le glasno šklepetanje in tresenje sta pomagala odganjati volkove in medvede, ki jih je bilo menda pred tisto nesrečno vojno doli res v izobilju.

Slednjega ne razlagam več naglas. Očitno sta par in vsega ne bi razumela ... nimata svetilke, tudi take z izteklo baterijo ne, torej ... Pustim ju s povedanim, da se sama odločita o smeri nadaljevanja proti Sv. Jakobu, in stopim še tistih nekaj korakov do vrha, na razgledni pomol grebena Babe. »Ej, prid'ta gor!« pokličem, ko ujamem sapo. Ne slišita me več. Biblijske svetlobe so ostale le zame. Nizko zahajajoče sonce barva meglen oblak nad Slaparjevo goro, Zajčevo posestvo v naliivu svetlobe žari kot zlato kraljestvo iz pravljicnih slik velikih mojstrov. Strmeč pogrešam nekoga, da bi užival to nezemsko lepoto z menoj. Ne znam je opisati, zaman iščem besede, vredne harmonije teh barv in svetlob, lepo je, da boli. Prešine me: nekje v podzavesti so ostali pretanjeno narisani opisi v PV, veličastni, v toplem žaru ljubezni rojeni, in nežni dih tančic objeti, v večern spomin svetlobe nekega dne. Samo on to zna, zagotovo. Ta čarobni trenutek bi v besede lahko ujel le on (g. Rafael Terpin). Vedno prebrskam kazalo in najprej sledim njegovim potem. Začutim pokrajino, oživijo vsi zvoki in barve, zasope vsak klanec. Čar in dar spominjanja ... Ko mi veter ne bo več orglal raz grebene in bo moja reka zlita v morje, si želim, da bi se vrnil, ta trenutek.

Trenutka ne moreš ujeti

Oblak nad menoj postaja temnejši. Ostalo je le malo dneva. Nizki žarki še božajo pod ta oblak, ki sem mu silila v naročje, ki mi je kradel sonce in jaz nisem imela izbire, ker je ostalo premalo dneva ... Zdaj pa revež ne vem, kam bi

z bogastvom, ki mi zlati pred nogami. V katero skrinjo bi ga zaklenila?

Na krilih se podam po grebenu. Potoška gora vzame sonce, svetlobo posrka gozd in pri »skokcu« zašpilim v znano. Na pobočju se potka razkriva zadnjim ostankom dneva, kolovoz pa vodi v požrešno temo spečega gozda. V spomin na neke davne čase trmasto vztrajam in ne prižgem svetilke. Saj tudi ni potrebno, pot je široka in nobenega ovinka ni več. Samo moja »Happy cow« je še na parkirišču.

Kaj pravzaprav počnem? Dih jemajočo lepoto ostankov nekega dne poskušam spraviti na papir, da bo zagotovo iztrgana varljivemu spominu? Reka fraz naj bi znova prigoljufala tisto, kar je pilo rosno oko? Roka zadrhti in odneha: ne moreš ujeti trenutka in ga zadržati, lahko le novemu odpreš srce. Popolna zasvojenost in hkrati brezmejna predanost, ječa in svoboda ljubezni. ●

Ceste in stezice

V velika, lepa, zanimiva mesta
nas vodi gladka in široka cesta.
Hoteli, stolpnice in katedrale.
Brezbrižnost in razvrščanje v predale.
Beton in jeklo, čad, sivina tlaka,
nemir in hrup, za vse premalo zraka.

Po ozki skalnati stezici hodi
gornik, ki ga srce v višave vodi,
med skalne stolpe, na zelene trate,
kjer najde mir, spokoj, po duši brate.
Oko spočije si na barvah cvetja
in v skromni koči najde si zavetja.

Na koncu te stezice je samota,
zdravilna, tolažilna kot mogota,
ta čudni cvet, ki srcu dobro dene,
da vriska in odpevajo mu stene.
Osamljenost s širokih cest pomine
pod nebom modrim daleč od doline.

Mojca Luštrek

Stenar čez Sovatno

Dan, ko mi je na ramo priletela sreča

✍ Matej Bulc

Jesen 2006 je bila zelo radodarna z lepim vremenom. Obetal se je še en lep dan in gore so me kar vabile k sebi. Odločil sem se, da grem na Razor ali na kakšnega nižjega soseda, če se bo izkazalo, da so bili moji cilji previsoki. Bila je še trda tema, ko sem v nahrbtnik že zlagal planinske stvari. Kaj bom vzel s seboj, sem se spraševal. Odločitev vsekakor ne bo lahka. Ko premaguješ višinske metre, se vsaka odvečna kila še kako pozna. Že tako ali tako imam kakšno kilo preveč, da o duševni navlaki raje ne govorim. Vse sem zreduciral na minimum, le fotoaparata sem raje vzel dva. Digitalni me vse prevečkrat pusti na cedilu, zato sem vzel še starega dobrega nikona. Hčer Manico sem mimogrede odpeljal v šolo in nadaljeval z vožnjo

Stenar nad dolino Vrat

proti Mojstrani. Ura je bila približno devet, ko sem v Vratih začel spopad z višino. Misli sta mi zbistrila prijeten hlad in šumenje Triglav-ske Bistrice. Za zaspance sem bil zgođen, za gornike, med katere štejem tudi sebe, pa nekoliko pozen. Videl sem še nekaj zamudnikov, ki so odšli čez Prag in proti Luknji (prvi poveza-vi med Gorenjsko in Primorsko). Bil sem sam in edini, ki je zavil iz Vrat desno proti Sovatni. Pravzaprav nikoli nisem povsem sam. Ljudi, ki jih imam rad, vedno nosim s seboj v srcu.

Moj Ego

Vendar je tokrat šel z menoj nekdo, ki mi ni bil nikoli preveč všeč. V hribe sva odšla

📷 Janez Jarc

ponovno jaz in moj mali, pravzaprav veliki EGO. Že pri potočku na približno 1300 metrih sem začutil, da bom imel danes z njim probleme. Bilo je soparno, nahrbtnik pa težak. Počutil sem se kot žolca. Šibil sem se pod težo fotoaparata. Digitalca mi res ni bilo treba vzeti s seboj, sem razmišljal. Človek šele v težjih razmerah spozna, kaj resnično rabi in česa ne. Ponavadi postane skromnejši. In manj kot rabi, srečnejši je. Ugotovil sem, da nosim s seboj preveč stvari, torej postajam srečnejši. Človeštvu gre očitno preslabo, da rabi toliko stvari za svojo »srečo«, mar ne? Zadovoljil sem se s požirkom bistre studenčnice, a Ego me je že priganjal: »Pohiti, še danes bi rad bil na Razorju!« Ubogal sem in dve uri sva se potila, vse do Dovških vratc 2180 metrov nad morjem.

Lepi razgledi na Triglav in gore okoli mi takrat niso segli do srca. Mislil sem le na to, kdaj bom odložil nahrbtnik in kako bom Ega prepričal, da bi odšla kam nižje. Za vrnitev nisem imel nobene možnosti, kajti vedel sem, da na to ne bo pristal, in tudi sam sem si vseeno želel malo više. Potreben je bil kompromis. »Videl boš, da nama bo lepo, čeprav ne bova tako zelo

visoko,« sem ga prepričeval. Ego je bil sprva videti zelo prizadet, a je končno le popustil in odšel z menoj na Stenar. Še vedno je bil zelo močan. Nanj nisem prav posebno ponosen, ker mi večkrat škoduje kot koristi. A mislim, da so ga gore že marsikaj naučile. Ponovno sva zavila desno, navzgor in se zagrizla v grušč, ki ga že med potjo čez Sovatno ni manjkalo. Le pol ure je minilo od postanka pri Dovških vratcih in že sva stala na s travo poraslem balkonu tik pod Stenarjem. Ego se je še malo kujal, a priganjal me ni več. Verjetno je tako kot jaz osupnil nad neverjetno lepim dnevom in bližino severne stene Triglava. Lahko bi se je dotaknil z roko, tako blizu je bila.

Ko je pot zavila v levo, sta prišla mimo planinca, ki sta povedala, da je tu lepo, da bo zgoraj še lepše in da je do vrha le še slabe pol ure zmerne hoje. Odgovor sem prepustil Egu, a je bil raje tiho. Vedela sva, da zaradi nekaj metrov razgled ne more biti bistveno lepši. Vseeno sva se o tem hotela prepričati še sama. V nekaj minutah sva bila na vrhu, sto metrov nižje, kot sva sprva načrtovala. Upam si trditi, da je bil pogled s Stenarja vsaj tako veličasten, kot bi bil z Razorja.

Na vrhu

Me prav zanima, kaj sedaj tuhta Ego. Zaradi toplotne inverzije je bilo prijetno toplo in po dolinah je kraljevala megla. Zato se mi ni niti najmanj mudilo navzdol, med ponoreli svet. Pre-pustila sva se visokogorskemu lenarjenju. S spoštovanjem sem se ozrl na sosednje velika-ne in z daljnogledom iskal svojega naslednjega

orjaka. Vedno, kadar stojim na kakšnem vrhu, si poiščem nov izziv. »Drugič greva pa res na Razor, moj skromni Ego«, sem ga tolažil. V mislih sva pogosto nekje na poti, ker naju to osrečuje. »Kdor najde pot, bo cilj vedno nosil v sebi!« sem se spomnil tiste vedno zelene Nejčeve misli. In ji dodal svojo: »Če imaš cilj, najdeš tudi pot.«

Kratek dan in urini kazalci so me prepričali, da sem vseeno, čeprav nerad, začel sestopati. Že po nekaj korakih so se pripodile megle in iz nje so se kot fantomi prikazale sence kozorogov. Opazil sem, da je Ego z vsakim korakom manjši. Tako kot se je nižala nadmorska višina, tako je kopnel tudi ON. Kot da bi med hojo s potenjem izparel iz mene. Neka alpinistka mi je nekoč dejala: »Vsi smo nabrekli, nam alpinistom nabrekline izgine šele, ko nas ponižajo mogočne gore.« Pri Dovških vratcih se je v megli naredil zastor in kot v pravljici se je nad Kredarico pokazala modrina neba. Ko sem se spuščal čez Sovatno, sem se zavedel, kako dolga je bila moja današnja pot, in se spraševal, zakaj se mi zdi povratak vedno daljši od vzpona, čeprav za hojo navzdol porabim tretjino manj časa. Dobil sem odgovor: »Dolžina prehojene poti je relativna, ker je odvisna od utrujenosti in cilja ter zanimivosti poti.« Če se vračaš po smeri pristopa, pot ponavadi ni več tako privlačna. Bil sem utrujen in nazaj v mesto si tudi nisem želel. Ob misli na naslednje podvige je postal moj korak spet lahkotnejši in z vsakim korakom sem bil skromnejši in srečnejši.

Pozno popoldne sem se priklatil do Aljaževega doma v Vratih in ob koči še nekaj časa

Priletela je mala šoja ...

✉ Matej Bulc

srkal energijo tistega kraja in časa. Prišel je trenutek, ko sem se moral za nekaj tednov posloviti od te prekrasne doline in gora okoli nje. Slovo sem dal tudi Egu, pravzaprav se je izgubil nekje med potjo. Pri avtomobilu sem občutil tisto pravo spokojnost, ki pride vedno za dolgo in zanimivo prehojeno potjo.

Vrhunec dneva

Takrat pa se je zgodilo tisto, zaradi česar mi bo Stenar za vedno ostal v spominu. Po zraku je zaplahutalo, in še preden sem se zavedel, mi je na ramo priletela mlada šoja. Sprva sem bil zelo vznemirjen. Zgodil se je čudež, so bile moje prve misli. Nato sem se spomnil prijaznih gorskih kavk, ki pridejo po hrano čisto blizu. V roke sem vzel kruh in šoja mi je mirno sedla na odprto dlan. Po vsem telesu me je oblila kurja polt, tako nežno je capljala po moji roki in zobala priboljšek. Še dobro, da sem imel fotoaparatus ravno pri roki. No, pa ga vendar nisem zastonj vlačil s seboj na to dolgo pot. V hipu me je obšla misel, kaj, če ptičica odleti, še preden mi bo uspelo pritisniti na sprožilec. Me je šoja obiskala, ker sem za kratek čas izgubil »svoj mali Ego«, ali pa je bil dogodek nagrada za vloženi trud, živeti z naravo? Živali, ki žive v naravi, verjetno to čutijo. Ne vem, ali bom kdaj našel odgovor na to vprašanje, ampak to ta trenutek pravzaprav ni važno. Čeprav so od tedaj minili že skoraj trije meseci, me ob misli na šoja še vedno prevevajo občutki neizmerne sreče. ●

Stenar nad Kriškimi podi

✉ Iskra Jovanović

Tudi v planinah je najlepše v dvoje

Na Urško

✍ Aleš Tacer

Če kdo pozorno bere moje prigode in nezgode v Planinskem vestniku, že ve, da sem pravi lisjak. Kar se tiče tega, da nahecam svojo ženo, da gre z mano v planine, namreč. Saj ne, da ne bi hotela, kje pa! Ampak zdravstvene težave so vedno tiste, ki ji to preprečujejo.

Pa saj vem, da je tako, seveda. Kako ji ne bi dal prav? Tu so problemi, ti in oni, srce navzgor in koleno navzdol, pa ... Ampak je res, da ne bi kdo pomislil, da se delam norca iz tega! So že bili primeri, ko sem se resno zbal za njeno življenje, na primer ko sem imel opraviti z od-

povedovanjem srčne mišice in modrimi ustnicami pod Skuto ali pa ko sem jo moral zaradi bolečin v kolenu skorajda nositi s Komne do Savice. Zato sem zadnje čase previdnejši.

Kljub temu pa: kdo rad sam hodi po planinah?

Morda se tega kdaj zahoče kaki mladi planinki, ki ji srček ravno prav na sveže krvavi. Ampak meni že ne krvavi več, moj srček je že okostenel, kaj okostenel, okamnel. In tudi

Uršlja gora, Janez Medvešek, pastel

imena srček si več ne zasluži, je bolj tak napol utrujen in razvlečen meh za *pumpanje* krvi. In ker je tak, kot je, in sem sam tak, kot sem, se mi vedno pač ne da samemu po visokogorskih stezicah. Včasih že, ne rečem; saj moram. A tudi takrat rad poškilim malo v levo in malo na desno za plani(n)kami, takšnimi in drugačnimi.

Vemo, kakšen je bil januar v letu Gospodovem 2007. Najbrž ga bomo pomnili še nekaj časa. Malo sem pohajkoval sam, takole ob sobotah in nedeljah; zjutraj od doma, krog do Markača in čez Očaka nazaj, kdaj pa kdaj na Remšnik, dobro uro gor in malo manj nazaj. Ampak prej ko slej se naveličaš istih poti.

»Vreme sem naročil za jutri, imam veze tam zgoraj,« sem nediplomatsko udaril v petek zvečer med oddajo *Na zdravje*. »Jutri bi bilo krasno malo poskočiti na Urško.«

Plaz se je začel trgati, takole po koščkih. Pa ne v planinah, ampak pri nas v dnevni. Sicer pa sem vedel. Nalašč sem potegnil aduta iz rokava med oddajo, ki jo moja najdražja najbolj

obožuje. Za to sta obstajala dva dobra razloga, ki sem ju predvidel v svoji zvitosti.

Prvič: dovolj jo bo zrevoltiralo, da se ji bo predlog vtisnil v spomin, in drugič: ne bo se ji ljubilo iskati tehtnih argumentov »proti« in se prerekati. Vsaka sekunda, izgubljena ob Boštjanu Romihu, je zanjo – milo rečeno – katastrofa.

»Ti bi skakal na Urško,« me je za delček sekunde le pogledala in nisem vedel, kam naj se obrnem. »Vedela sem, da bo prej ko slej prišlo do tega. Larifari, pa tiste besede pred davnimi leti 'o sreči in nesreči, o zdravju in bolezni, zvestobi in nezvestobi!«

Vedel sem, da besed izpred oltarja ne zna več na pamet. Kako bi jih tudi? V skoraj četrto stoletja jih nikoli ni ponovila, kaj šele, da bi jih udejanjala v praksi.

»Mislil sem samo ...« sem se delal nesrečnega in nerodnega, »pa saj nisem rekel, da bi jo naskočil sam.«

»Saj je tudi ne boš!« je pribila moja *Usoda*, »če jo že nameravaš naskočiti, je ne boš za

mojim hrbtom. Hočem videti, kako se bo to zgodilo. Hočem biti zraven!»

»Na zdravje,« se je zadrila Jasna Kuljaj z malega ekrana, ko je Boštjan kihnil, in stavil bi lahko, da mi je ob tem nagajivo pomežiknil.

Pa kako vreme!

Na Naravskih ledinah je bilo ledeno, da so pohodniki pustili avtomobile precej nižje kot navadno. Ampak kaj bi to, nekaj korakov gor ali dol. Lovila sva trdno oporo pod nogami, sopihala, palice so se kresale ob ledne kristale, sonce pa je sijalo. Pohodniki so naju prehitevali in marsikakšen pomilovalni pogled je poromal v najini smeri.

To mi ni bilo tuje, vaju sem takšnih situacij. Vedno pa me nekaj le muči: nikoli namreč ne vem, kaj se dogaja v tistih prehitevajočih glavah. Eni si najbrž mislijo: »Glej ga glej, dedca, kaj pa sili v planino, če ne more hoditi. Naj shujša, pa ne bo švicar kot nilski konj.« Drugi premlevajo nekako v stilu: »Pa saj punca je še v srednjih letih, pravzaprav zgleda še zelo mlada, kako le, da je z njim ...« Spet tretjim se podi po možganih: »Ej, fotr, maš fletno hčerko, nič ti ni podobna, kje si jo sploh dobil?«

Resnice pa nihče ne pozna! Jaz bi že šel, kljub svojim krepkim devetdesetim kilam, saj me še ni zajahal Abraham, a Sonja (ki jo marsikdo najbrž zamenja za mojo hčerko, čeprav sva le dve leti narazen) pač ne more. In ko stojim, oprt takole na palice, dva metra pred njo ... no, saj razumete, kajne?

Pot, ki je označena z uro in 25 minutami, prehodiva z zamudo petnajstih minut. Vmes se nekajkrat spotakneva, malo se zafrkavava, občudujeva vse, kar vidiva ob poti, ob koritu z žuborečo vodo se ustaviva, malo višje poslikam lapuh v vsej krasoti odpiranja cvetov. In to v sredini prvega meseca v letu.

Na vrhu seveda ne gre brez tistega, kar priveže dušo. Spoznal sem se z novo oskrbnico Milko, s katero sva v prejšnjih letih poslovno sodelovala, pa se osebno nisva poznala. Zanimivo, kaj? Kaj vse se človeku pripeti nad 1000 metri!

Za mizami so sedeli člani moškega pevskega zbora Vres iz Prevalj in ubrano peli slovenske ljudske in ponarodele pesmi. Med njimi je bila verjetno tudi kakšna drugačna, a kako

bi to vedel človek brez posluha, kot sem jaz. V okviru Zimskih kulturnih srečanj, ki vsako leto potekajo na Uršlji gori, so pospremili v svet predstavitev knjige koroškega besednega umetnika Stanka Lodranta. Imel sem kar slabo vest, da sem pozabil na to vsakoletno prireditel, na kateri sem pred dvema letoma tudi sam sodeloval. Neutrudna organizatorica iz PD Prevalje Ivanka Komprej me je potolažila s tem, da se srečanja nadaljujejo tudi naslednjega dne z nastopom moškega kvinteta Ajda in nadaljevanjem kulturnih druženj.

»Bo pa treba iti,« je rekla Sonja in se začela spravljati. Nesrečen sem zavzdihnil in se ozrl proti svoji novi, danes spoznani zavetnici, oskrbnici Milki. Vedel sem, da bi mi rade volje prodala še kakšno pivo. Ampak vedel sem tudi, da je vse zaman in da danes nimam več nobenih šans.

Angelčki so umili nebo,

vidljivost je bila nadnaravna! Neverjetno! Rad hodim v gore, bil sem v njihovih nedrjih, na njihovih bokih, ramenih, temenih ... že v različnih vremenskih situacijah. Tak kristalno čist in jasen pogled, kot je bil ta dan, lahko planinec ujame le redkokdaj. In če ga ujame, naj se zaveda, da je med redkimi izbranci.

Raduha, Kamniško-Savinjske Alpe z Ojstrico, Planjavo, Brano, Tursko goro, Skuto, Rinkami ... podolžno pogorje Olševe in Pece na desni. Nepozaben pogled v kristalno sinjem nebesnem obzorju. Korak zastane, zenice se širijo. Beseda se zatakne v grlu, telo obstane v čaru trenutka. Potem roka samogibno seže po magično oko, da bi ovekovečila ta trenutek.

»A ni lepa Urška?« sem vprašal med vožnjo nazaj po Zgornjedravski dolini, ko sva se vračala v stvarnost. »A vidiš, zato sem hotel nanjo ...«

»Ja, lepa je res. Ampak videla sem na vrhu, kakšen moški si. Nisi zvest ne meni niti njej. Videla sem te, kako hrepeneče si se oziral po drugih gorskih lepoticah.«

»Vse pridejo prej ko slej spet na vrsto,« sem ji odvrnil, »a na prvem mestu boš vendarle vedno ti.«

Saj ne vem, ali sem zaznal rdečico tam na tistem drobnem obrazu ali pa je le meni puhtela iz lic zaradi čudovito preživetega dne. ●

Pasang Tamang

in Tone Škarja

Pomlad 2007, ogledna tura za jesensko odpravo v severozahodno steno Kangbačena (7902 m). Nepal kot država v nekakšnem napetem miru med koncem notranje vojne maoistov in njihovim vključevanjem v državne strukture. Vsi se delajo, da jim verjamejo, a jim zares nihče. Značilna časopisna novica: šef maoistov in zdaj član vlade Pračanda se pred urad pripelje z velikim nissanovim terencem. Tega opazi njegov lastnik, se vrne s ključi, a ga varnostniki zaustavijo. Pokliče policijo, ta vozilo odpelje in izjavi, da ga bo dobil tisti, ki bo prinesel originalne dokumente. Nato pisma bralcev o »komunistični morali«, odgovor, da so ga prav naslednji dan sami hoteli vrniti, in spet: »Zakaj pa ste namestili nove tablice, tudi ukradene?« Mir je pa nujen, saj je prav zaradi revolucije turizem močno upadel. Stavke so še vedno na dnevnem redu.

Prečkanje deročih rek je pogosto težavno.

Pasang Tamang

Od letališča Biratnagar do Basantapurja bi morali z avtobusom, pa mora javni promet stavkati: »Gorje stavkokazom!« Sirdar

Padam Tamang najame minibus, ki je pravkar še prevažal poroko in je še okrašen s cvetjem in napisi. Zanimivo, da je to stavkovnim stražam zadostovalo, čeprav vsebina avtobusa že na prvi pogled ni ustrezala napisom.

Pot čez Mahabharatlek – od 2000 na 3000 metrov in potem dol na 750 metrov – je nekoliko odveč. Deževje in megla niti za trenutek ne dovolita sicer lepega razgleda na skupine Everesta, Makaluja in Kangčendzenge. Tudi ponudba hrane je po letih maoističnega

mrtvila le še domačijska – dalbat, riž z lečo. Kako hitro so zdrsnili z že kar zadovoljive turistične ravni spet na osnovno – le preživetveno. Najhujša pa je izguba višine, saj se je tretji dan prehoda treba spustiti dobra dva kilometra globlje v Doban k reki Tamur. Letališče nad Tapledžungom, kar bi skrajšalo dostop za nekaj dni, ne dela. Turistov ni, Nepalci pa imajo premalo denarja, da bi vedno napolnili letalo. »Reka poje mi,« je reklo tridnevnega pohoda ob Tamurju navzgor. Pomladne vode so velike, topla zima in pomlad pospešeno talita sneg in ledenike Himalaje. V vasi Čirva, kjer ozka soteska vse poti prisili, da se spustijo k reki, je maoistična posadka še v polni sestavi, le da ne kažejo orožja in ne obirajo turistov. Ves dan na igralnih mizah »fucajo« za žepnino, ki jim jo pošilja centrala, in grdo gledajo, ko jih fotografiraš. Gostišča so zaprta, ker niso zmogla maoističnega davka, zato sta spanje in hrana le zasilna. Poti ob Tamurju so ozke in malo hojene, podori pobočij so resna ovira redkemu prometu. Nepalske vasi so gospodarsko zelo samozadostne in šele turizem je tisti, ki pospeši promet. Če bo v deželi mir, bo v nekaj letih spet drugače. Od Sekatuma sledi pot divji soteski Gunza Kole, ki odvaja vode s severne strani Kangčendzenga. Velika voda ponekod pljuska ob mostnice. Srhljivo. Džabla, Pole in Gunza so naselja Tibetancev, prvotnih in prebeglih. Nikoli v zadnjih štirih desetletjih niso tako cvetela kot zdaj. Skupne elektrike ni, a prav vsaka koča ima sončne celice in luč. Glavni v vasi Gunza je Himali Čunda, ki so mu montirali tudi satelitski telefon. Otovitve pred dobrim letom se je udeležil cvet nepalskih pomembnežev, a ob vrnitvi se je takoj pod vasjo njihov helikopter zaletel v pobočje in vseh dvaindvajset je umrlo. Himali Čunda bo organiziral transport odprave od Gunze do baznega tabora pod Kangbačenom. Padam je v Gunzi domač še s Štremfljeve odprave na Janak – »Namaste, Padam,« ga pozdravljajo punce. Pod Padamovo zaščito se razvija njegov nečak Pasang, dvajsetletni mladenič, ki ga je po prezgodnji smrti staršev stric vzel k sebi in zdaj skrbi zanj. Zdaj je nosač, na odpravi bo kuhar, pozneje gotovo višinski šerpa. Že ime Pasang je šerpovsko, čeprav je Tamang; morda za lažjo kariero. Pasang je poln energije, po celodnevni nošnji tridesetkilskega tovora pleza

po drevju in skalah. »I like rock climbing,« se navdušuje. »Le kaditi nehaj,« ga – kar močnega kadilca – opozarjava s Padamom. Padam si sposodi ključke pastirskih koč v Kambačenu in Lonaku, saj zgoraj še ni pastirjev. Od Gunze naprej že »deluje« višina, pot čez podor pred Kangbačenom pa je zaradi nehojenosti celo zelo nevarna – zdrs bi se končal sto metrov globlje v divji reki. Oddolžitev je lep večer s pogledom na Kumbakarno (Džanu): v navpični rožnati granit vdelani turkizi ledu. Od tod naprej so pašniki še last baralov, modrih ovc. Cele črede se še brezskrbno pasejo po pobočjih, pozneje jih bodo jaki potisnili višje. Izločki in odtisi šap kažejo, da imajo tudi snežni leopardi dovolj hrane.

Kje naj prečim ledenik Kangčendzenga proti Ramtangu, vratom Kangbačena? Nižje je preveč vodá, zato se s Pasangom spustiva na ledenik šele pri Lonaku. Prehod je kar udoben, malo gor in dol po zagruženih ledenih gričih, mimo nekaj jezerc, a brez nevarnih potokov. Edina težava je vzpon na nasprotni breg po sipki in nevarni moreni, a to je bila Pasangova izbira, ki rad pleza, doletela pa je tudi mene. Vse se je dobro končalo, nisva zgrmela dol, a le sto metrov naprej je divjad naredila pravo stezo z ledenika na rob morene. »Pa res,« se je Pasang tlesnil z dlanjo po čelu in se prostodušno zarežal, češ, pa kaj! Le dve uri sva porabila do izteka ledenika Ramtang, kjer je bila pred štirimi desetletji naša začetna baza. Zdaj sem bil spet na znanem terenu. Desno je za robom morene v koritu ležal ledenik Ramtang, precej globlje kot nekoč, levo so se dvigale stene k Mojca, Jaho in Wedge Peak (zdaj Ramtang Čang), med robom morene in pobočji pa se je dvigala plitva dolinica v smeri naše gore. Kaki dve uri sva lepo napredovala, vse do majhne ravnice »Korošica«, kot smo jo nostalgичno krstili nekoč. Potem pa je bilo udobne poti konec. Zaradi ugrezjanja ledenika so se pobočja z dolinico vred podrla, med nama in ledenikom je bil vse globlji prepad, ki naju je rinil stran in navzgor. Morda bo le kak prehod na ledenik. Pa ga ni bilo. Vztrajala sva, dokler se ni prepadni podor združil z navpično granitno steno in je vmesnega pobočja zmanjkalo. Že lep čas tudi živalskih stečin ni bilo več. Bila sva že 5000 metrov visoko, torej po višini nekje med baznim taborom in enko, vendar še vsaj

Kumbakarna (levo), dvojni vrh na desni je šesttisočak Pole Sobitobče, ki še ni preplezan.

dva kilometra pred bazo. S starim dostopom ne bo nič. Treba bo že od začetka po ledeniku. Niti to ne bo preprosto, saj je prav na začetku čez vso širino ležalo dvojno jezero z vmesnim grebenom in strmimi bočnimi bregovi. Vprašljiv prehod za jake, za nosače pa le neprijeten. Večer naju je dotekel blizu jezerc, Pasang je kuhal juho, jaz pa sem mlel skrbno o jesenskem dostopu. Kangbačen ponuja lepo smer, le spodaj jo čuvata dva seraka, eden levo, drugi desno, Scila in Karibda. V lepem sončnem jutru se je Pasang pretegoval in poziral fotoaparatu: »Želim, da se ob meni vidijo himalajski vrhovi.«

Nazaj grede sva jo ubrala naravnost proti planini Ramtang, torej že pod stikom obeh ledenikov. Ni bilo konca potokov, ki sva jih prečkala po skalah, skakala čez ožine ali bredla. Pasang je užival v skokih čez vodne tokove. Ravno utonila ne bi, a potolkla bi se kar, preden bi zlezla ven. Pri zadnjem prečenju se mi je prevalila skala in takoj sem bil do kolen v vodi. Pasang se je od smeha tolkel po kolenih. »Počakaj, čez pol stoletja tudi ti ne boš skakal.« V Gunzi je Himali Čunda obljubil, da bo proti koncu poletja šel pogledat ledenik Ramtang in njegovo jezero ter temu primerno organiziral

nosače in jake za dostop do baze. Resnično se ledeniki hitro talijo in tudi jezera ob njihovih čelih so znamenje tega. Nanesena mivka in potrgano grmičevje nekaj višinskih metrov nad strugo kaže na podor jezov in razlitje jezer. Na srečo so vasi precej višje, tako da razen podrtih mostov ni druge škode. Pa vendar so znamenja zastrašujoča. V Gunzi so praznovali losar – pomladansko polno luno. Preutrujeni se veselice nismo mogli udeležiti.

Zgodilo se je pa naslednji večer v Amdžile-si. Več kisika, pot navzdol, prijazna hiša, nekdo je začel bobnati po sodu, ritem, in se je začel ples. Nazadnje še midva s Padamom, on še bolj v zadregi kot jaz. Pasang je bil pravi virtuoz, ples mu je bil ritem življenja, le izrazil ga je.

Po nekaj stoletjih življenja v teh krajih so domačini nenadoma spoznali ali pa jim je kdo povedal, da se iz rododendrovih cvetov da narediti odlična pijača. V Gunzo so mimoidoči nosači tovorili kotle za destilacijo, neka gospodinja pa je pijačo pripravila sama in nam jo dalaokusit. Odlično. Druga posebnost je kardamom, sicer tu samorasla rastlina, a zdaj jo gojijo načrtno, da raste ravno prav na gosto. Sušijo ga kar tam, nato gre skoraj ves v izvoz.

Rože za Pasanga

Iz Mitlunga proti Tapledžungu kilometer vročega vzpona, vmes vihar, a nazaj iz Dobana proti Basantapurju bi bilo še enkrat toliko vzpona in trikrat več poti. Bolje se je dan več slabo voziti kot pa se tri dni več znojiti po že znani poti.

Tapledžung je hohštaplarsko mesto, težko bi našel enakovreden slovenski izraz. Trgovina in pohajkovanje, gledanje zviška na tujce in nosače. Vsaj šerpe se čutijo ponižane od prezirljivih pogledov in tu je tudi Pasang »zmrznil«. Sam vem – to je obrnjeni kompleks manjvrednosti. Vsako revno gostišče ob naši poti je premoglo več higijene kot prenočišča (»hoteli«) v Tapledžungu. A kraj kot središče pokrajine od države dobiva denar in večini ni treba nič delati, vsaj uličnim pohajkovačem ne.

Cesta se iz Tapledžunga najprej spusti kilometer, nato pa se prav toliko dvigne. Pasang se je peljal na strehi z drugimi mladeniči, njihove sence so krilile na usekih v strme bregove. Nič čudnega, da je toliko mrtvih, če avtobus zdrzne s ceste. Najprej povalja »strešne« potnike, usoda drugih pa je odvisna od strmine in globine. A po slabi cesti smo se vozili le polovico prvega

dne; pri Pidimu smo srečali asfalt in vse do Katmanduja naslednjega popoldneva smo se vozili udobno.

Na zaključni večerji pogovor s Padamom o organizaciji. Pasang bo kuhar ali eden od kuharjev, če bo odprava kompleksnejša, na več vrhov. Če bo vse po sreči, bomo Padama naslednje leto povabili v Slovenijo, Pasangu pa plačali šolnino za tečaj v »naši« nepalski šoli. O tem tiho, obljubim pa Pasangu, da mu jeseni prinesem plezalnike za športno plezanje. Zaposlitev v Sloveniji? Zelo težko, Pasang. In se poslovimo – s katami okrog vratu in stiski rok.

Doma me je na računalniku pričakalo Pasangovo pismo (nekdo mu je moral pomagati z računalnikom in angleščino):

»Živijo, Tone, velik namaste! Kako si in kaj počneš zdaj. Upam, da Ti je v domačem kraju lepo in da uživaš. Kako si se počutil v Nepal? Mislim, da zelo lepo. In mislim, da je bila večina dni, ki smo jih skupaj preživeli, zelo zabavna. Nikoli jih ne bom pozabil, vedno bojo v mojem srcu in spominih.

In kako si potoval iz Katmanduja v domovino? Mislim, da je bila vrnitev lahka in da zdaj že lepo spet opravljaš svoj posel. Sam pa sem tu brez dela ter jem in spim kot brezposeln. Danes Te zelo pogrešam, zato sem Ti moral napisati in poslati to pismo.

Pasang Tamang, Gangabu, Katmandu, Nepal.»

Po kratkem odgovoru o jesenski odpravi slab mesec pozneje spet pismo, okrašeno z znaki prijaznosti:

*»Najdražji oče (papa!),
namaste! Sem Pasang Tamang. Kako je s Teboj? Meni je tukaj dobro in upam, da je tudi*

s Teboj tako. Tukaj dnevi postajajo zelo vroči. In kako je tam? Oče, jaz Te res zelo pogrešam. Mislim, da se ne bova nikoli več srečala. Kdaj boš spet prišel v Nepal? Pridi kmalu, čakal Te bom. Za konec mnogo poljubov Tebi in Tvojim. – Tvoj ljubeči sin Pasang Tamang, Solukumbu. Zbogom.»

Pismo je bilo čudno, pretreslo me je in še isti dan – 10. junija – sem odgovoril:

»Dragi Pasang,

hvala za pismo. V Nepal pridem 12. septembra skupaj z desetimi člani odprave Kangbačen in zelo rad bi Te videl v Padamovem moštvu. Če bo tako, se bova seveda srečala. Ekspedicija bo trajala do 10. novembra. – Lep pozdrav – Tone.»

Navsezadnje z ničimer Nepalcem ne pomagamo bolj kot z odpravami, trekingi in šolo za nepalske vodnike. Le pri tem dobijo denar predvsem revni.

Le nekaj dni pozneje spet pismo:

»Pozdrav. Sem Pasangov prijatelj Mani Kumar Gurung. Sedaj Pasang več ne živi na tem svetu, ker je bil zelo dober človek in ga je Bog hotel imeti pri sebi v nebesih. Šel je na dvotedenski treking in tam zaradi mrzlice umrl. Lahko pomagate njegovi družini. Če ne verjamete, lahko pošljem posnetek njegovega trupla. – Mani Kumar Gurung, Katmandu.»

Pismo sem preposlal našemu zastopniku Dipaku Lami, ki je potrdil vest:

»Res je, umrl je v Tibetu na poti h Kailasu za pljučnico. Prenesli so ga v Katmandu in ga tod sežgali. Za vse je poskrbel Padam. – Pozdrav, Dipak.»

Dipaka sem prosil za sožalje Padamu in za več podatkov o Pasangu.

Pasang Tamang je bil dragocena posebnost. Z dobroto in odprtostjo svojega duha je v hipu povezal ljudi med seboj. Komaj dvajset let star, skoraj nepismen Nepalec, pa je toliko dal od sebe. In pri tem se mu je mudilo, kot bi vedel za meje svojega zemeljskega časa. Tudi zato njegova žalost, ki jo je kdaj za hip pokazal kot bežno senco v svetlem prostranstvu. Čas njegovega poslanstva se je iztekal. Rojstvo bisera je smrt školjke. ●

Midve

Po čem planino, goro si zapomnim?
Po rožah, rušju, gamsu na grebenu,
razgledni poti zgoraj na slemenu,
po deblih, zlomljenih pod težo plaza,
oblakih mehkih nad ostrino raza.
Še bolj kot to v spominu mi ostane
veselje, ki znenada vame plane,
trenutek, ki s posebno me svetlobo
poboža in odžene proč tegobo,
kotiček, kjer v objemu se tišine
razbremenim tesnobe, bolečine.
Po tem planino, goro si zapomnim.

Se tudi ona kdaj na mene spomni?
Ne more me poznati po imenu,
o mojem čisto nič ne ve pomenu
in mojega ne spomni se obraza,
ne loči videza od mene – jaza.
Ne ve, če kdaj pri kaki njeni skali
so želje moje, upi me izdali,
če kdaj kje v njenem snegu, vetru, mrazu
sem zrla iz oči v oči porazu.
Če vse, kar je človeško, ji je tuje,
ne ve za mé in me ne potrebuje.
Ne, ona mene nikdar se ne spomni.

Doklér sva skupaj, je spomin življenje.
Ko v dan pomladni dihava zeleno
in v tesnem žlebu stiskava se v eno,
v avgustovski pripeki kar žehtiva,
obe si dežja, hladnih sap želiva,
na zadnji zadnji skalnati konici
sva skupaj bliže nebu in resnici –
tedaj sva blizu si, kot blizu more
si biti dvoje bitij: skoz vse pore
vsrkavam njeno nežnost in ostrino
in ona moj užitek, bolečino.
Ko me ne bo, bo ona – pozabljenje.

Mojca Luštrek

Pod polnočnim soncem

Poti po narodnih parkih Laponske

✍ in 📷 Marjan Bradeško

Pričeti nekajurno pot ob pol petih popoldne bi me bilo pri nas strah. Ker bi se seveda bal prihajajoče noči. Na Laponskem, sredi poletja, visoko nad polarnim krogom, pa je drugače. V začetku avgusta, ko sva z Mojco krenila na eno od takih poti, je sonce zahajalo po enajsti zvečer, pa tudi potem, do vzhoda, nekje ob pol treh ponoči, je bilo dovolj svetlo.

Pyhä-Luosto

Najina pot se je od vhoda v narodni park Pyhä-Luosto najprej »sprehodila« po ravnici,

Spokojna modrina jezera Karhunj uomalampi

kjer so naju takoj zadržale borovnice. Neverjetne količine jagodičevja se ponujajo vsenaokrog - od nam najbolj znanih borovnic preko številnih drugih modrih jagod (npr. vranje jagode, angl. crowberry), brusnic do najbolj imenitnih, rumenooranžnih »oblačnic« (angl. cloudberry). Ko postaneš lačen - se preprosto napaseš. Imenitno. Le pri napredovanju po poti je treba te postanke upoštevati. Po čudovito urejenih lesenih stopnicah sva se pričela spuščati globoko navzdol, v sotesko Isokuru. S seboj sva imela le zgibanko narodnega parka, ki najine poti ni imela prav natančno označene.

Pogled na jezero Pyhäjärvi izpod vrha Kultakero

Smerne table pa – vsak napis je dolg vsaj petindvajset črk, vsi napisi pa več ali manj podobni. In finščina ni prav enostaven jezik. Skoraj pri vsakem drugem jeziku je mogoče kaj uganiti, pri tem ugrofinskem pač ne. In tako sem vso pot zaupal le svojemu občutku za usmerjanje, pomagalo pa mi je tudi to, da sem na vhodu v park prebral »Luontokeskus« (približen prevod: središče naravnega parka). Soteska Isokuru je stisnjena med dva planotasta vrhova, kakršnih je na Laponskem ničkoliko – le nekoliko se dvigata iz pokrajine, ki je tam gori že porasla z nižjim drevjem, predvsem pa grmičjem. Skozi sotesko »teče« potok – v bistvu na neprepustnih, razlomljenih kamninah stoji voda, tako da gre bolj za sosledje tolmunov, mlakuž. Silno samotna je bila pot, le nekaj popotnikov sva srečala. Skrbelo naju je tudi to, da nisva natančno vedela, kako dolga bo – oznake so v kilometrih. Vendar, saj je svetlo pozno v noč. In sva v čudovitem večeru hodila naprej, vse do skalne zapore, preko katere sva se spet dvig-

nila s pomočjo številnih lesenih stopnic. Les v teh krajih je dobrina, ki je je na pretek, in poti v narodnih parkih so utrjene ali zavarovane izključno z njim. Spet sva se dvignila na planoto, kakršnim Laponci pravijo goličave – pa niso povsem gole, med skalami rastejo borovnice, drobni grmički, tudi osamljena drevesa. Stopila sva do jezerca Karhunjuomalampi, ki nama je bilo že dolgo cilj – morda tudi zato, ker ima v imenu »karhu«, kar pomeni medved. Lepa lesena hiška za popotnike (podobna našemu bivaku) z ognjiščem in z leseno mizo že tako idiličnemu kraju daje še posebej prijetno podobo. Povsem mirna zelena gladina, bujno zelenje okoli pa seveda borovnice – in večerno sonce. Le-to ves dan potuje preko neba v nekakšnem polkrogu, tako da sonca na nebu ni mogoče najti tako hitro kot pri nas. Pri jezeru se je najina pot obrnila, Mojca se je spraševala, kako vem, katera od štirih smernih tabel z dolgimi, skoraj enakimi napisi, je prava. »Ja, berem finsko, saj vidiš, da prideva vedno

prav,« je bil samoumeven odgovor. Seveda me je reševal moj »Luontokeskus«, ki ga je Mojca pred vhodom spregledala. Bil sem mojster sledenja potem in res se je tudi najina počasi bližala mestu, odkoder sva pričela. Rahel vzpon preko planote, ki je više res postajala goličava. Mojca je bila že utrujena, sam sem hotel razgled. In sem odhitel med čudovitim grmičjem, ki se je že jesensko rdeče barvalo (poletje je na severu kratko), proti vrhu - pravzaprav planoti, ki je višja od okolice. Kultakero je najvišji vrh daleč naokoli in na vrhu je orjaški radijski oddajnik, na drugo stran, proti vhodu v park, pa so smučišča - gotovo mora biti zanimivo smučati pozimi, ko je tam polarna noč. Razgled je neverjeten - v jasnem večeru sega do obzorij, ki so silno daleč - nekje na vzhodu je že slutiti rusko Karelijo, daleč na zahodu Švedsko. Seveda pa je najlepši pogled kar na bližnje jezero Pyhäjärvi, ki s svojo modrino leži med zelenimi gozdovi. Vrnil sem se med drevje in najina pot se je počasi ovila okrog hriba in nazaj tja, kjer sva jo v poznem popoldnevu začela. Sonce je bilo še vedno visoko na nebu.

Pallas-Yllästunturi

Tistega dne se je sicer najtoplejše poletje v zadnjih tridesetih letih, tudi najbolj sušno, nekaj izneverilo. Nevihtni oblaki so se vrtinčili okoli vrha Ylläs, najvišjega smučišča na Finskem, in pošteno je grmelo. Ko sva že mislila, da od najine poti ne bo kaj dosti, so se nagrmadene kope pričele sušiti. V Kellokasu sva »vstopila« v park in se podala na Čarodejevo pot ob potoku Varkaankuru. Imenitne so poti po parku - kjer je močvirnato, vlažno, omogočajo prehod lepa lesena bruna, druge pomagajo lesene stopnice, preko potočka lesene brvi. Idilično, vse v zelenju in z obiljem borovnic in drugih laponskih jagod - kdo bi jim vedel ime! Omenjena pot je neke vrste gozdna učna pot, izjemno zanimiva in posvečena živalim. Imenitne razlage, lesene skulpture, kjer z odpiranjem »polknic« vstopaš v drobovje losovega trebuha, izvlečeš ven črevesje (gasilska cev) in podobno. Četudi le poldrugo ura hoda se z otroki verjetno razvleče na ves dan. Postanek ob lepih slapovih, posedanje pod lesenim nadstreškom in ob

„Lesene“ poti med brezami in zelenjem

Mojca Izgoršek Bradeško

Severni jeleni - na vsakem laponskem travniku

kurišču, ob velikanskih mravljiščih ... Pogled pa izginja preko planot nekam proti severu, tja, kjer je vse manj rasti in vse bolj goličava. Predvsem pa je vsepovsod prisoten severni jelen. Ko sva

ga prvič videla na cesti, sva seveda skakala od navdušenja, ko pa se je prizor s čredo sedmih živali v istem dnevu ponovil dvajsetič, pa sva le še izbirala boljši kot za posnetek... ●

Finska ima kar petindrdeset (35) narodnih parkov, od tega jih je na Laponskem osem. Po parkih lahko vsakdo hodi, smuča ali vesla (ne pozabimo, da je Finska dežela jezer), seveda ob upoštevanju določenih omejitev. Na Finskem velja, tako kot v Sloveniji, »načelo prostega pristopa«, zato se popotniki lahko giblje kjerkoli, le da ničesar ne uniči. Gibanje po parkih pa sicer najbolje usmerjajo kar odlično opremljene in označene poti, ki pohodnika na neprisiljen način odvrčajo od zapuščanja začrtane smeri. Ena pomembnih stvari v parkih je »hoja brez smetenja« - sploh ni košev za smeti in ničesar, kamor bi človek lahko kaj odvrigel, zato so popotniki »prisiljeni« vse odnesti s seboj. In res so parki skrajno čisti in urejeni, vsepovsod pa so na voljo tudi

mesta za kurjenje, skromna lesena zavetišča za prenočevanje, s tem pa se ponudba že zaključi. Kot vse odneseš s seboj, tako tudi vse prineseš s seboj: spalno vrečo, hrano, morda tudi kukso – znamenito skodelico iz brezovega lesa, iz katere piješ. Parki so bili ustanovljeni za zaščito naravnih habitatov in organizmov, nekateri pa tudi zato, da bi ohranili sledove človeškega dela – tako denimo leži Lampivaara, znameniti rudnik ametista, kar v osrčju narodnega parka Pyhä-Luosto. Vsak park ima informativno središče, kjer so obiskovalcem na voljo lične, enotno oblikovane zgibanke o poteh, živalstvu, rastlinstvu in ostalih naravnih posebnostih. Tako se šport in pohodništvo dobesedno povezujeta s pravo šolo v naravi za otroke in odrasle.

Je vid'la še Švajca visoke gore

Nenavadno darilo

✍ in 📷 Gregor Lobe

Pisalo se je leto 2001. Pripravljali smo se na praznovanje visokega življenjskega jubileja naše matere – njeno 70-letnico. Gorenjskih korenin, me je že od mladega vzpodbujala k zdravemu načinu življenja, kamor je »po pameti« spadala tudi hoja v gore. Oče je na hribe gledal bolj postrani, rekel pa ni nikoli nobene proti njim, le da sva se z bratom pridno učila. Potem ko smo ostali brez očeta, je mati zelo rada hodila na izlete v naravo, posebno je bila vesela, če smo jo vzeli s seboj kam v Julijce. V hribih je vedno uživala, toda leta počasi naredijo svoje ...

Triglav za darilo odpade

Ko sem premišljeval, kakšno darilo naj ji pripravimo za njenih 70 let, sem se ubadal z željo, da bi bila deležna nečesa posebnega, česar bi se z veseljem spominjala, česar pa ne bi moglo odtehtati običajno darilo. Takrat se je zgodilo. Nekaj mesecev pred njenim rojstnim dnem jo je navidezno nedolžen padec doma v dnevni sobi za pet mesecev prikoval na bolniško posteljo, tako da se je še ne popolnoma rehabilitirana, s tujkom v telesu, vrnila med nas šele proti koncu pomladi 2001. Med okrevanjem smo jo pridno obiskovali, jo negovali in ji delali družbo, tako da se je »gorenjska trma« kmalu postavila na noge. Nekega večera, ko smo gledali stare fotografije, mi pride v roke majhna, črno-bela fotografija, pa sem jo vprašal: »Mami, kje pa je bilo to 'razkošje v travi'? Izgleda, da sta bila z očetom nekje visoko v hribih. Tako sta mlada in srečna kot Vesna in Franek v filmu Vesna.« »Saj zadaj piše,« je rekla in staro, porumenelo fotografijo pazljivo prijela v roko. »7. 7. 1957, Mangartsko sedlo,« pri tem je dvignila pogled, se zazrla nekam skozi okno in obujala spomine

... Takrat sem se odločil, kaj ji bomo poklonili za njen rojstni dan, in rekel: »No, ker letos ne bo šlo drugače, gremo za tvojo 70-letnico s helikopterjem na Triglav. S Strojem je vse dogovorjeno. V času nošenj po postojankah v triglavskem pogorju gremo s prvo nošnjo na Kredarico, z zadnjo nošnjo, potem ko bodo oskrbeli tudi ostale postojanke, pa v dolino. Časa bo tri do štiri ure, ti pa se boš z mano sprehajala po Kredarici, videla boš Triglav čisto od blizu, tako kot pred petdesetimi leti, ko si se povzppe-

Bom zmogla? V ozadju Breithorn (4164 m)

la nanj kot mlado dekle. Pred poletom v dolino pa se ti bo prilegel topel čaj v prenovljenem domu na Kredarici ...» »Jaz s svojim umetnim kolkom nikamor,« se je razburila in nadaljevala: »Gledam po televiziji, da morajo ljudje pri sestopu iz helikopterja skočiti na skale skoraj meter globoko. To ni zame, saj veš, koliko sem pretrpela, da sem se spet kolikor toliko postavila na noge ...« »Zdaj imaš novega, jeklenega, zdržal bo marsikaj, predvsem pa mnogo več kot stari, ki ti ga je načela osteoporoza,« sem dejal. »Ne, ne grem in konec, pa nehaj se norčevati iz mene!«

Sprememba načrta

»No, potem gremo pa julija na Mali Matterhorn,« sem ji dejal. »To pa lahko,« je resno odgovorila in me nejeverno pogledala, »samo iz helikopterja pa že ne bom skakala!« Rečeno, storjeno.

Sredi julija smo v dežju zapustili Slovenijo. Do Benetk je lilo kot iz škafe, v Veroni je prenehalo deževati, potem ko smo zapustili severno predmestje Milana, se je nad Lombardijo pokazala jasnina, tako da smo z avtoceste, ki je zavijala vedno bolj proti severu, zagledali dvojno glorio: »božje oko« in še »božanski nasmeh Monte Rose«. Seveda nismo ušli že znanim prometnim zastojem okrog Milana, saj se je za Italijane pričenal podaljšani konec tedna. Potihem sem upal, da bo dovolj časa, da bomo lahko zavili v Macugnago in si iz te globoke ledeniške doline ogledali vzhodno steno Monte Rose¹, pa se časovno ne bi izšlo, ker bi zamudili dogovorjeno srečanje v Vispu s Tomažem in Katarino, ki sta prihajala iz Cha-

monixa. Svojo željo sem sopotnicama v avtu le bežno omenil, mati, ki se je že veselila srečanja z vnukinjo v Vispu, pa je priganjala naprej. Na Simplonu smo se ustavili pri kamnitem orlu, ki ga je postavil polk italijanskih alpinov v 1. svetovni vojni in je zdaj poleg več stoletij starega hotela, zavetišča na prelazu, ena od glavnih znamenitosti. V sončnem popoldnevu smo bili s prelaza deležni prekrasnega razgleda preko doline Rone proti severu na Bernske Alpe. Aletschgletscher se je videl tja do Concordie, poleg Jungfraua in Möncha se je videla še cela rajda štititisočakov.

Snidenje v Vispu

»O, babi, kako ste točni,« se je ob snidenju veselila hči Katarina. »Smo, smo, ampak bi krepko zamudili, če bi med potjo zavili v neko dolino 'Cugnalungo', ali kako se že reče. Tvoj oče je hotel iti pogledat neko ledeno steno in govoril nekaj v zvezi s Kugyjem. Če bi šli tja, bi zagotovo zamudili, tukaj pa bi se zagotovo zgrešili.« Pri tem me je očitajoče pogledala. »Reče se M-a-k-u-n-j-a-g-a,« sem odvrnil. »No, saj je vseeno,« je odgovorila in veselo objela svojo vnukinjo.

Sprehodili smo se po Vispu, prijaznem mestecu v dolini Rone, izhodišču za Sass Fee in Zermatt. Dan je bil dolg, saj se poleti v Švici zmrači še pol ure kasneje kot v Sloveniji. Obiskali smo Marjano Millius, Slovenko, ki s številno družino živi v prijaznem domovanju v Eggerbergu nad Vispom. Z njenega vrta s prekrasnim ribnikom smo opazovali sončni zahod na Monte Rosi. Po večerji smo pripravili planinsko opremo, se »oborožili« s specialko Wallis - Kimmerly + Frey, naredili načrt za naslednji dan in se odpravili k res zaslužnemu počitku.

Proti cilju

Naslednji dan je bil brez oblačka. Navsezgodaj smo se popeljali po dolini rečice Vispe do Täsch, kjer smo pustili avto. Nad nami je bil Dom (4545 m), najvišja gora, ki v celoti leži v Švici. Pošteno sem si ga ogledal, saj naj bi bil eden izmed mojih bodočih ciljev. Vstopili smo v moderni vagon švicarskih državnih železnic in se po drzno speljani progi popeljali do

¹ Čez tri leta, avgusta 2004, ko smo se z vodnikom, himalajcem Marjanom Kregarjem vzpenjali po ledenem vršnem grebenu na Zumsteinspitze (4563 m) na Monte Rosi, sem si v mrzlem in jasnem vremenu ogledoval njeno vzhodno steno. Dejansko gre za eno največjih ledenih sten v Alpah, najbrž kar za največjo. Višinske razlike z grebena do ledenika Belvedere v Macugnagi je kar 2400 metrov. Povprečni naklon stene je 70 %. Po mojem okusu je še vedno najboljši Kugyjev opis te stene v »Božanskem nasmehu«. Preneseno v naše gore je naš vzpon na Zumsteinspitze potekal tako, kot če bi se v najhujši zimi vzpenjali po grebenski rezi na Grintovec. Podi so približno 400 višinskih metrov pod teboj, prepad proti Macugnagi pa je 2400 metrov nižje, torej je šestkrat globlji.

“Bela opojnost” na Plateau Rosa

Zermatta. Med sprehodom po vasi je bil »veliki zermattske lev« nenehno visoko nad nami, tako da smo med množico turistov, zbranih na osrednjem trgu, veselo fotografirali. Z žičnico smo se povzpeli na Trockenersteg, od tam pa na Mali Matterhorn (3883 m). Tam gori je čez noč zapadlo dvajset centimetrov pršiča. Mama je neznansko uživala, ko smo jo opremili s pohodnimi palicami. Sprehajala se je po kot miza ravnem ledeniku Plateau Rosa, ostali pa smo se odpravili v osrčje ledenika, v ledeno dvorano na ogled ledenih skulptur in ogromnih ledeniških razpok, posledic premikanja ledenika. Med povratkom smo na Plateau Rosa opazovali skupino japonskih turistov, ki so v soncu brodili po pršiču. V rokah so nerodno držali vsak svoj cepin. Z začudenjem sem opazil, da so bili vsi cepini od prvega do zadnjega brez zanke. Njihovega vodnika ni bilo nikjer, vsi so bili nenavezani in brez čelad. Zdelo se mi je nezaslišano, da so se pedantni Švicarji odločili za trženje tovrstnega turistično-alpinističnega produkta ...

Sla po dobičku bo ponižala goro

Pogled z vršne ploščadi na Malem Matterhornu, kamor nas je popeljalo dvigalo kakor v kakem nebotičniku, je bil enkraten. Videti

je, da »magičnih 4000 metrov« vsaj za Evropo tako vleče, da se Švicarji pripravljajo, da bodo Mali Matterhorn v prihodnjih letih z gradbenimi posegi povišali za 117 metrov. Že zdaj pa je jasno, da razgled z vrha, povišanega na 4000 metrov, ne bo zato prav nič lepši, le gora bo ponižana ...

Z daljnogledom smo opazovali naveze na »ta velikem Matterhornu«, ki so se v hladnem, sončnem julijskem dnevu po grebenu Hörnli pomikale proti vrhu. Pod nami na ledeniku, kjer je poletno smučišče, je v smeri proti italijanski Cervinii mrgolelo deskarjev, običajni smučarji so bili resnično v manjšini. Za nami se je bleščal kopasti ledeni Breithorn (4164 m), ki je od Malega Matterhorna oddaljen približno toliko kot pri nas vrh Brane od Kamniškega sedla. Sedlo med njima prekriva debel ledenik brez imena, ki počasi polzi na večji Spodnji Theodulski ledenik, ki pa je le stranski ledenik, saj se pod Riffelbergom združi z velikim Gornergletscherjem, ki prihaja izpod Monte Rose. Prizor je najbrž zelo podoben tistemu, ki se je ponujal v času poledenitve v naših Alpah, le da se zdaj vse skupaj dogaja 2000 metrov višje. Kakšna posebna domišljija resnično ni bila potrebna.

Na povratku smo si pozno popoldne ogledali še stare kmetije in kašče v Zermattu, ki

stojijo na okroglih granitnih ploščah in so varovane kot ena največjih arhitekturnih posebnosti. Fotografirali smo se ob hotelu Post, na katerem je spominska plošča, posvečena Edwardu Whymperju in njegovemu prvemu vzponu na Matterhorn leta 1865. Obiskali smo tudi vaško pokopališče z grobovi žrtev gora. Pred odhodom z železniške postaje smo opazovali še prihod »Glacier expressa«, vlaka s panoramskimi steklenimi vagoni, ki skozi najlepše predele Švice povezuje Zermatt s Sankt Moritzem v kantonu Graubünden.

Domov, potem pa na morje

Mama je žarela od sreče in zadovoljstva. V Vispu nas je spet pričakala prijazna gospa Marjana. Povedala je, da jo »daje domotožje« in jo osrečuje, ko sliši njej drago »slovensko besedo«, pa tudi njene poletne počitnice, ki jih je preživela v Sloveniji, so bile za leto 2001 že pri kraju. Čakala sta jo družina in naporno delo v bolnišnici. Povedala nam je, da je v preteklih dvajsetih letih posebno skrb posvečala slovenskim alpinistom, ki so se ponesrečili v okoliških gorah in so pred odhodom domov okrevali v tamkajšnji bolnišnici. Dodala je še, da si z nekaterimi od omenjenih še danes dopisuje. Prijetno druženje nam je popestrila z zanimivostjo, da so v okolici Vispa najvišje ležeči vinogradi v Evropi, saj v določenih posebnih legah med smrekovimi gozdovi segajo celo do nadmorske višine 1400 metrov. Podarila nam je tudi steklenico belega vina, ki je do danes še nismo odprli.

Nekaj dni kasneje, na morju, je mama svojima znankama v vodi, stoječ nekaj korakov od obale, pripovedovala o svoji poškodbi, o dveh operacijah, na koncu pa dodala: »Prihajam naravnost iz Švice, bila sem na Matterhornu.« Komaj je to rekla, sta se znanci s strahom ozrli na njene komaj zaceljene rane, posledice težkih operacij, se molče obrnili, ulegli na valove in odplavali. Mama je namreč v svoji vnemi, prežeta z vtisi z gora v preteklih dneh, pri imenu Matterhorn pozabila dodati besedico »Mali«. Dejstvo, da ga je dosegla z žičnico in dvigalom, pa se ji, kot vse kaže, niti ni zdelo preveč pomembno. Njeni znanci sta se počasi oddaljevali, nekaj mrmrali med sabo in se med plavanjem s strahom ozirali nazaj, saj sta imeli

do takrat mojo mamo za resno osebo ... Ali so ženske med seboj ta »nesporazum« kdaj razčistile ali ne, mi ni znano, vem le, da so še naprej ostale prijateljice.

Klic gora

»No, mami, čez nekaj let, ko bomo obhajali tvojo 80-letnico, greš pa z nami v Wengen! Od tam gremo z zobato železnico, ki je stara že krepko čez sto let, skozi severno steno Eigerja na Jungfrau,« sem ji ob lanskem božiču razložil svoje načrte. »Grem, seveda grem, če bom le še živa in zdrava! Joj, le kako bom stopila z vlaka, če je že tako star, kakor praviš, saj vem, da imajo stari vagoni tako visoke stopnice!« je za trenutek podvomila vase, toda samo za trenutek ... Spomini ... Že so misli poletele ... njen hvaležni pogled, poln hrepenenja in pričakovanj, je povedal vse. Besede niso bile potrebne. Pomislil sem: »Kakor Rose v Titanicu.« Vem ... spet jo gora kliče! ●

Praznik

Nedelja sije s koledarja, vabi.
Nahrbtnik svoj planinec brž pograbi,
odpravi se na pot čez sončne laze
na goro med smejoče se obraze.

Razgled deli si z znanci in neznanci –
med njimi tujca ni, saj so jih klanci,
planine, grape v družbo povezali,
ki skupaj se poti, prepeva, šali.

Pa pride dan navaden, brez veselja,
utrujen, mrk – in porodi se želja
zadihati iz polnih pljuč, začeti
na novo vse in znova zaživeti.

Takrat planinec se poda na goro,
da žalost odloži in skrb in moro.
V samoti sam se s sabo pogovarja
in spet je praznik – mimo koledarja.

Mojca Luštrek

Na Mont Blanc!

4810 metrov nad morjem in veliko snega

✍ in 📷 Miran Jenko

»Halo, Boža, kam gremo ta teden?«

»Ne vem. Jaz imam toliko dela, da ne bom šla nikamor ... eem, mogoče popoldne na Gorjance,« pravi žalostno.

Malo tišine, potem pa kot strela z jasnega: »Miran, veš, kam bi pa jaz šla?«

»Kam?« navdušeno vprašam, v mislih že plezam po naših Alpah in si zamišljam prečudovite razglede po skritih dolinah.

»Na Mont Blanc!« me strezni glas iz slušalke. Oblaček s prečudovitimi planinami nad mano se hitro razkadi in nekaj časa kar ne pridem k sebi. To je vendar podvig za alpiniste, naveza, nevarna plezarija, sneg in mraz. Verjetno bo treba nositi masko s kisikom ali kaj podobnega, dolge gate, cepin in dereze pa poln nahrbtnik energetskih napitkov in čokoladic. In kaj vem, kaj vse se mi še podi po glavi: ozeblina na nogah in rokah, črna očala, kosmata kapuca na glavi, šal in rokavice in na slikah nas sploh ne bodo spoznali ...

»Naši vodniki so šli predlani in Srečko je rekel, da ni nič takega,« se spet sliši navdušeni glas. Imam občutek, da vsa pisarna posluša. Nekaj bo treba odgovoriti!

»Hm!« se mi ponudi kar samo.

»Saj cepin in dereze imaš, pa kremo za sončenje bo treba vzeti s sabo. Rogljeva Joži je rekla, da bo peljala, pa še kdo bi lahko bil z avtom. Malo se bomo v vožnji menjavali, pa bo šlo. Srečko, ki je že bil na Mont Blancu, je rekel, da bo šel z nami. Malo bomo vadili hojo po snegu in visokogorju in še kakega alpinista moramo imeti s sabo. Kaj praviš?«

»Hja, ne vem ...« se obotavljam in vidi se, da nisem nič navdušen. »Ja, gremo!« končno nekaj bleknem in imam občutek, da sem rešil mučno situacijo.

Navdušeni »bla, bla, bla« z one strani žice. V glavnem naštevanje, kaj vse moramo imeti s sabo, in da bo lepo.

Razumem samo: »Super! Smo zmenjeni!« Klik, pravi slušalka in nad mano visi nov oblček s slikami zasneženih planin. Pogledam okoli sebe in v mislih hitro zbršem tisti oblček.

Tako se je začelo

Tisto sezono smo veliko hodili: po snegu, po visokogorju, plezarija, sneg in dereze, napete jeklenice, brezpotja, vse. Bilo je lepo, adrenalinsko in naporno. Zamenjali smo kar nekaj alpinistov, tudi članov naše odprave. Na koncu se je namenilo tako, da smo ostali samo štirje: Srečko je imel vlogo vodnika in alpinista, glavna voznica je bila Joži, idejna pobudnica Boža, jaz sem bil pa za balast. Izbrali smo datum glede na dopuste in vremensko napoved v Chamonixu, nakupili še nekaj opreme in se 25. julija, v torek zjutraj, odpravili na pot.

Joži je peljala svojo staro nissan primero hitro in natančno. Malo smo poklepetali in že smo se kuhali po italijanskih avtocestah proti Franciji, saj avto ni imel klime. V Courmayeurju smo vstopili v tunel pod Mont Blancom. Dolg je 11,6 kilometrov in se vleče kot kurja čreva. Pozabiš, da je zunaj dan. Promet poteka dvo-

V koči je komaj kaj prostora

Zaradi redkega zraka so počitki vse pogostejši

smerno po eni cevi, hitrost pa je od leta 1999 zaradi nesreče omejena na 70 km/h. Končno smo zagledali svetli izhod, in ko smo prišli ven, smo vsi nehote s polnimi pljuči zajeli sapo. V Chamonixu smo nekaj časa iskali postajo žičnice, pa je kar ni hotelo biti.

»Vem,« pravi Srečko, »da je sredi mesta, kar ob cesti.« Vsi smo gledali proti vrhovom, da bi zagledali žice in gondolo. Končno smo jih našli v kraju Les Houches. Res so žice vodile kar iz neke hiše ob cesti. Tudi parkirni prostor je bil zadaj za hišami, a nikjer poti do tja.

»Veste kaj?« se odloči naša voznica. »Jaz bom kar nekam zapeljala, in če bo dovolj prostora, bomo kar tam pustili avto!«

»Saj res,« smo bili vsi za to. »Peš bomo že našli pot do gondole.«

Pozno popoldne smo le začeli hoditi

Ura je bila že krepko popoldne, ko smo se prigugali do postaje zobate železnice. Tam pa veliko razočaranje. Vlavec odpelje šele ob 17. uri.

»Bomo pa počakali. Kaj pa je to, tisto urico bomo že potrpeli, če smo prišli že tako daleč.

Malo bomo pomalčkal!, pa bo!« smo rekli in ob petih nas je namesto vlakca presenetil dež. Pravo neurje. Vlavec je zamujal pol ure, potem pa nas je le peljal do 2372 metrov visoko ležeče zadnje postaje Nid d' Aigle. Tu nas je spustil ven, na dež.

Dež, megla, ljudje, ki se držijo v dve gube, mokri od dežnih kapelj, kamenje, povsod kupi kamenja. Vsa pokrajina je podobna rudniku kamenja, kjer imajo dnevni kop pohorskega tonalita.

»Gremo, kar pojdemo! Mokri bomo, saj nimamo kje vedriti!« rečemo, najdemo pot in počasi nas prevzame občutek, da smo v gorah, na planinskem izletu. Vedno boljše volje smo in po kakšni uri pri neki kamniti bajti tudi dež poneha. Megla se redči in na desni se že kaže ledenik Glacier de Bionnassay. Steza se zapiči v greben, malo plezamo, kočó že vidimo, a pred nami je prav previdno prečenje ledene plošče. Vse skupaj je podobno staljenemu steklu, polnemu kamenja in peska. Hodimo po pesku in kamenju, iščemo dovolj varen prehod in končno nam uspe.

Koča na Tête Rousse (3167 m) je naša prva postojanka. Sušimo premočene anorake in

majice kar na hodniku, tam, kjer je odložišče za gozdarje in nahrbtnike, in še ne vemo, da bomo tam tudi spali – na betonu. Koča je nabito polna vseh vrst planincev. Sliši se razne govornice, največ je francoskih dialektov, pa slovaških, španskih, tudi besede nekdanjih jugoslovanskih narodov in narodnosti. Vse pomešano in vseprek. Pozno je že, saj smo kar dve uri lezli po spolzki poti. Zunaj je mraz in gledamo v hrib, svojo naslednjo etapo.

»Uh, saj je skoraj navpično!« se zamislim.

»Eh, ni tako hudo, dve ur'ci, pa bomo gor,« me tolaži Srečko, ki je očitno prebral moje glasne misli. Malo si še ogledujemo okolico, potem pa se spravimo spat. Dekleti sta si postlali s polivinilastimi vrečkami, oblekli smo vse, kar smo imeli s sabo, in se zavalili na mrzla tla. Res je bilo mraz. Rad bi rekel, da nisem čisto nič spal, pa so me drugi slišali spati in me veselo suvali pod rebra. Ravno prav, saj bi še zmrznil. Izvlekel sem roke iz rokavov in jih položil ob telesu, rokave pa stlačil podse. Bilo je boljše in najraje bi še glavo potegnil notri – kot nekakšna nerodna in pomrznjena želva!

»Streha Evrope«

Končno se je zbudil dan. Bil sem ga vesel. Previdno smo razgibali otrdele ude in se spravili v pohodne obleke. Ob osmih smo začeli plezarijo proti koči na robu prepada, v katerem smo bili. Pot so označevale redke grde oranžne pike. Nič ni bilo podobno poti, bolj podobno je bilo prosti plezariji po pobočju, ki ga je odnesel plaz. Tudi ploščati kamni so bili samo postavljeni na svoje mesto, in ko si se jih dotaknil, so kar zgrmeli v prepad. Prav na koncu so se pojavile ohlapne jeklenice in nisem vedel, ali so dovolj varne, da se jih primem, ali naj plezam kar zraven.

Koča na Aiguille du Goûter stoji 3833 metrov visoko na ozki polici in je videti kot Šport hotel na Voglu – kot da bo vsak čas zgrmela v dolino. Srečamo dva Slovenca in Srečko se pozanima, kaj nas čaka na poti:

»Kakšne so razpoke, kaj pa greben?«

»Razpoke so tri, a so v redu,« pravita planinca. »Do grebena pa nisva prišla, ker naju je zdelala višina,« še žalostno dodata.

Malo nas stisne v prsih, a se ne prestrašimo. Damo si natočiti čaj v termovke, pozajtr-

kujemo, spravimo odvečno prtljago v za to pripravljene plastične košare, ki jih imajo v koči, in malo čez deseto uro se zagrizemo v ledenik. Gremo mimo šotorišča do prvih razpok. Teža ledenik vleče proti dolini, zgornji del pa se ne da premakniti. Tako nastanejo razpoke, ki so na sredini široke tudi dva metra, tam, kjer smo šli mimo mi, pa dosti manj. Pogledal sem v razpoko, bila je globoka krepkih deset metrov. Če padeš vanjo, zmrzneš, preden te rešijo. Mi se privežemo v dve navezi (kot v vrtcu: dekleti posebej, fanta posebej). Kar dobro nam gre. Razpoke preskočimo, srečujemo utrujene naveze, ki se vračajo z dolge poti, in si mislimo: »Če so prišli ti tja gor, bomo tudi mi!« Do bivaka Vallot (4362 m) ni nič posebnega. Do tam smo hodili s pomočjo pohodnih palic, potem pa se greben postavi bolj pokonci in se hitro zoži. Palice zamenjamo s cepinom in gremo. Od tod naprej tudi planincev zmanjka. Sami smo. Sonce pripeka z vso silo. S kremo se namažem po čelu, po licih in po rokah, saj sem kar v kratkih rokavih. Nos sem pozabil namazati in to se mi je maščevalo, ker se mi je doma popolnoma olupil. Srečko si sposodi ruto in si jo da zavezati okoli glave. Hodimo, bolje lezemo po ozkem pobočju in dihamo kot muzejska »čuharica« na paro. Bojim se, da se naše sopenje sliši vse do doline. Vsakih 30 do 40 korakov se ustavimo in »hiperventiliramo« – dihamo s polnimi pljuči in skušamo umiriti srce, ki nam razbija že visoko v grlu in hoče skočiti skozi usta na mrzli sneg. Pot se kar vleče! Zelo je strmo, ozko, kot je ozka gaz, pa še visi proti Italiji. Počasi se teren umirja, že vidimo ozki in položni vrh. Zmagali smo. Mont Blanc, vrh, 4810 metrov nad morjem. Boži se kar vidi, da je srečna, uresničila se ji je velika želja. Tudi mi smo srečni.

»Bravo, čestitam!« govorimo vsevprek in si podajamo roke, večkrat, ne le enkrat.

Občutek je enkraten, tudi razgled. Daleč okoli ni niti podobno visoke gore. Tudi oblaki so pod nami. Ko se navdušenje poleže, se slikamo. Prvič na dolgi poti, saj nam je zmrznila baterija v fotoaparatu in smo jo nosili v žepu. Tudi pivo v pločevinki je zmrznilo in z ekstra užitkom ni bilo nič. Pa kaj! Lepo je, kar ostal bi tam gor, a v dolini se je začel nabirati črn oblak in groziti z vsakodnevnim popoldansko nevihto. Pospravili smo in se odpravili v dolino. Do vrha

Višje ne gre

smo rabili skoraj štiri ure. Nazaj je šlo hitreje, v koči Goûter smo bili v dveh urah.

»Si ti kaj spal?«

V koči je gneča, da nimaš kje stati, kaj šele, da bi se kam usedel. Joži mi prinese mini skledico vroče vode, v kateri so plavale kruhove kockice. Dobim tudi trikotniček plesnivega sira in to naj bi bila juha. Tak je dnevni obrok v tej koči. Kar 12 evrov je bilo treba dati za to francosko specialiteto. Res, nisem pričakoval domačih žgancev, pa vendar, ta juha je prva topla hrana, odkar smo šli od doma, in jo kljub predsodkom pojem z užitkom.

Dekleti sta si napravili gnezdo na lesenem podestu v medetaži. Apartma za dve suhi osebi, midva pa sva se začela ogledovati po depandansi z 20 ležišči. Niso še spali in odločila sva se za pločevinko piva. Spravila sva se pred kočo, nad previs, gledala luči v Chamonixu, srkala pivo in kljubovala mrazu, ki se je priplazil z nevihto,

ki se je zdaj že oddaljevala. Končno so v koči pogasile luči in spravila sva se med nahrbtnike in gojzarje na lesena tla v depandansi. Bila sva oblečena kot medveda in bilo je kar v redu – toplo in mirno. Bil sem prijetno utrujen, mislil sem, da bom padel v globok spanec, a glej ga zlomka: nekdo se je zbudil, skočil s pograda na mojo roko, me mimogrede ponesreči še malo zbrcal in se odpravil skozi vrata ven.

»Dobro,« sem si mislil, »pivo in narava zahtevata svoje, ne gre obsojati nesrečnikov. Tudi njemu je verjetno neprijetno iti sredi noči iz toplega pograda v mrzlo stranišče.« A nesreča ne počiva, vsakih pet minut je šel kdo »scat« in vsak je brcnil vame, potem pa so vsi prišli tudi nazaj in ves čas sem bil ob spanec.

»Srečko, a ti kaj spiš?« potihem pokličem tovariša in sploh ne pričakujem odgovora. Mislil sem, da vsi brcajo samo mene.

»Do zdaj še nisem nič spal. Ti ljudje so silno nerodni!« se čez pol ure sliši pritajeni glas iz Srečkove smeri.

Nekaj časa še vztrajava, potem pa se zaslišijo budilke prenosnih telefonov. Čelke se prižigajo, planinci prav nesramno šumijo z vrečkami, iščejo nahrbtnike, čevlje, obleke, sendviče in podobno. Televizije ne pogreša nihče. Od enih do dveh se prva skupina odpravi v noč proti vrhu Mont Blanca, od dveh do treh druga, vmes pa sediva na tleh in čakava, da bo kje kaj prostora. Do štirih se vse umiri, ostaneva sama s tremi »zaspanci«. Spraviva se vsak na svoj prosti pograd, se zavijeva vsak v svoji dve odeji in zaspiva kot polha – vsaj jaz sem imel tak občutek. Vroče mi je, a se ne odkrijem, saj je prav prijetno. Ob pol osmih prideta dekleti v kontrolo in naju zbudita. Imeli sta podobne nočne nadloge, brez brcanja, a z veliko več direndaja v jedilnici.

Imamo dovolj časa. Tu nihče ne pospravi za seboj. Jedilnica je kot smetišče, povsod so ostanki hrane in vrečk. Mi kljub neredu počasi pospravimo, pojemo zajtrk, napolnimo nahrbtnike in se odpravimo čez previs v »prepad« proti koči Tête Rousse. Pred nami hodi dokaj hitra skupina treh planincev v navezi, za nami pa »rine« druga naveza s tremi Francozi. Na vsak način bi nas radi prehiteli, a jim nikakor ne uspeva. Našo skupino vodi Srečko, Joži je tik za njim, Boža in jaz pa za korak zaostajava, ker si ogledujeva okolico, ki se kopa v jutranjih meglicah. Nismo navezani in mi tudi ni jasno, zakaj so se Francozi navezali. Nekje na sredi poti pa za menoj naredijo gojzarji glasen »Hrrrrsssk!« po drobnem pesku. Bliskovito se obrnem in imam kaj videti: francoskemu vodniku je na grušču spodrsnilo, vse štiri ima v zraku, drsi po svojem »ponosu« v dolino, za njim pa druga dva planinca vsa bleda vlečeta

vrv z vso silo nazaj in se skušata ujeti za padajoče kamenje. Sploh ne vem, kdaj primem vodnika za boke in ga z vso težo potisnem ob steno. V tem se tudi Boža obrne in pritisne preplašenemu Francozu kolena na podlago. Francoski vodnik, blede kot kislja smetana, obsedi sredi naritega gruščja in neumno gleda predse.

»Bo?« mirno vprašam. Francozu se motne oči zbistrijo, zmedeno me pogleda. Malo počakam, da me opazi, potem pa odsotno izdavi: »Bon!«

Kar oddahnem si, da le ni hujšega. Verjetno ga tisti »ponos« pošteno boli in cela naveza ostane daleč za nami. Mi gremo kar mimo kočje Tête Rousse in se čudimo, koliko ledenika je v dveh dneh pobralo lepo vreme. Pridemo do zobate železnice, srečujemo različne ljudi: alpiniste s cepini, planince z nahrbtniki, turiste z otroki in podobno. Verjetno smo podobni utrujenim in neprespanim planincem, kot smo jih včeraj srečali tudi mi. Tudi z žičnico nimamo težav. V dolini najdemo našo staro primero v takem stanju, kot smo jo zapustili, se preoblečemo in gremo iskat primeren prostor za šotorišče.

Kamp smo iskali kar nekaj časa, saj se narava tudi tam hitro spreminja. Po toplem tušu, svežem perilu in pogreti domači juhi se počutimo kot prerajeni. Gremo v turizem, v Chamonix, naročimo pico in pivo ter podoživljamo dogodke. Vsi smo enakih misli: »Bilo je naporno, a lepo. Ni nam žal, da smo šli.«

Drugi dan tudi ponovno poletno »kuhanje« čez Italijo ni pokvarilo našega dobrega razpoloženja in občutka, da smo napravili nekaj izjemnega. ○

Dragi planinci in planinke,
Radio Ognjišče vas po novem razveseljuje 2x tedensko:

- ob četrtek ob 9.30 z rubriko Vabilo na pot
- ob petkih ob 17.00 prisluhnite oddaji Doživetja narave

Vabljeni k poslušanju!

RADIO OGNJIŠČE

Oddaja "Čez hribe in doline"
vsak tretji četrtek v mesecu ob 17. uri

RADIO UNIVOX

107.5 MHz

e-mail: info@univox.si

Poletne sanje v ledu

Čez severno steno Bernine se vije snežni greben kot svoboda sama

✍ Arnold Lešnik

Skoraj rodim, ko slednjič zberem ves tisti švicarski drobiž, da z njim trenutek kasneje na polnim požrešni parkirni avtomat na železniški postaji v Pontresini. Prejšnji večer sva se po dolgočasni vožnji iz Chamonixa, skozi neštete ovinke in mimo, ja, lahko bi rekel celo idiličnih igrišč za golf, kjer jih nisem pričakoval, prebila do St. Moritza. Tako močno je deževalo, da sem v urejenem avtokampu z avtomobilom brez večjih težav nasedel na ogromni skali, saj nisem videl niti pedenj pred seboj. Nobeno preklinjanje ni pomagalo in postavljane šotora v temi pod vtisom idile litja iz škafa je majhno nezgodo kmalu utopilo v povodnji. Naslednje jutro je hiter prodor hladne fronte pustil vidne bele sledove precej nizko na oko-

liških grebenih in takoj se je pojavila kopica dvomov.

Sem delal vse dni od jutra do večera v tej prekleti družbi, ki nima več posluha za sebe, kaj šele za sočloveka, in sem se vrnil iz hribov in sem spet delal vse dni. Priznam, sedem štiritisočakov v sedmih dneh ni ravno znak ponižnosti ali spoštovanja. To ni nabiranje vrhov, še manj podložnost potrošniški miselnosti. Je pa hlastanje. Po svobodi. Bolestno. Zato.

Tri dni in tri noči sva že križarila po internetnih kavarnah pod Mont Blancom in primerjala vse možne meteorološke karte in napovedi. Pot naju je vodila čez Weissmies, Lagginhorn, Allalinhorn, povprek čez Mont Blanc, kot je vreme želelo, in ves čas sva mislila nate.

Ledena kraljica. Desno se vzpenja Biancograt, levo od vrha Spallagrat

✍ Arnold Lešnik

Vršni greben Bernine

Arnold Lešnik

Ne zameri, Bela gora, toda pustila si me hladnega. Ves čas sem te varal z Bernino in tik pod vrhom tudi nekoliko z latinsko slovnico. Vedel sem, da je vremenska napoved loterija, in ob vsem znanju, pri vseh napovedih, z vso možno tehnologijo sem zdaj zaupal le še v slepo srečo. Ne vem, s čim sem si te zaslužil, Bernina, toda poklonila si nama dva dneva in niti trenutka več, da sva se smela povzpeti nate.

Sanje se prično

Z železniške postaje v Pontresini sva z Ireno prikolovratila v popolni opremi in takoj našla pravo sled na smerokazih. Val Roseg, svetli utrinek, najina dolina miru, ki je na koncu obljubljala cilj prve etape – kočjo Tschierva (2583 m). Več kot triurnega pohajkovanja po idilični dolini si nikakor nisva želela skrajšati z vožnjo s konjsko vprego. Nekje na polovici poti sva naletela na veliko čredo krav, ki so me popolnoma prevzele z ubrano melodijo zvoncev, kot že nekoč na Simplonu. O, da bi me spremljali ti zvonci vse življenje in se mi v ušesih oglasili

vsakič, ko bi mi bilo hudo. Da, takšno glasbo bi si zlahka predstavljal na sodni dan in nič mi ne bi bilo hudo oditi. Objel bi angele okoli ramen, skupaj bi zapeli v slovo in potem bi nasmejan odšel. Ne bi bilo težko. Ta melodija, ki mi še vedno odmeva doma v ušesih, pa postopno prebuja v meni tudi pogum, ki mi bo morda nekega dne dovolil zavreči ta prekleti svet in se umakniti v samega sebe, daleč od množice, v bistvo življenja. Ne želim kot Ostržek tavati v deželi obilja, med nesmisli tega življenja, zato da bi na koncu poti postal nebogljjen osliček. Pa saj se je tudi leseni fantek izmazal iz klešč, zakaj se ne bi še jaz?!

Hotel Roseg je zadnja postaja, ki na koncu šest kilometrov dolge poti zaustavi komotne mestne škrice v kočiji, ki ne vedo, čemu ta nekoristni svet. Od tod poteka pot nekoliko strmeje navzgor po robu morene in po dveh urah doseže obljubljeno postojanko. Nad stransko moreno ledenika Tschierva občudujeva mogočne severne prepade Scerscena in Rosega in z zadnjimi sončnimi žarki prestopiva prag novega doma.

Spallagrat

Vladimir Habjan

Koča je polna in najbolje bi bilo zgodaj vstati, saj na grebenu ne bo veliko možnosti za skupinske užitke. Kljub vsemu se odločiva za taktiko lenuhov in tako za nekoliko kasnejšo uro, ko po kratkem pregledu opreme utoneva v nemiren spanec.

Odločen glas oskrbnika ob tretji uri prekrine najine načrte. Mogočen pozdrav sredi noči: »Lepo dobro jutro vsem skupaj, dame in gospodje,« v sočnem jeziku, ki ga mi imenujemo švicarski, ne pušča dvomov. Vstati bo treba. Zaspani pogledi in kratke nevroze, tako značilni na začetku velikih podvigov, kmalu utonejo v enakomernih monotonih korakih proti Fuorcl Prielvusi (3430 m). Hladno je, a včerajšnji sneg vseeno ni preživel do večera, le na najbolj skritih mestih se je priglajeval v današnji dan, ki je še pravzaprav noč. Nekoliko nerodno pot po ledeniški groblji olajšajo drobne zvezde predhodnikov, a zaradi peklenskega tempa kmalu izginejo nekje višje. Pot izredno olajšajo markirni trakovi, ki fluorescentno odsevajo, ko jih poboža soj čelne svetilke. Časa za pogovor skoraj ni, le tu in tam kakšen hiter požirek vode

ali postanek za umiritev podivjane sape. Pod Morteratschem stopiva na ledenik in razpoke se drže v mejah. Do Fuorcle Prielvuse je le še kratek skok, a tukaj se zaplete. Desno je precej neugoden trd led, zato se vsi umikajo skrajno levo, v razbit skalnat svet. Sledim kot začaran. Ni videti strmo, a skala je dodobra požlejana in v meni se prebujajo prvi dvomi. Vodnik pred nama že namešča varovanje visoko zgoraj in mlada klijentka bi morala kar za njim. Vendar se zatakne. Led na skali postane zanjo pretrd oreh, čeprav je varovana od zgoraj. V trenutku se izpusti, vendar zaradi dobrega varovanja ne zdrsne niti za milimeter. Nikakor ni v nevarnosti. A tega kot da ne dojemam. Zverinsko se začne dreti in kričati in se zvijati nad prepadom. Zverinsko je premil izraz. Kriči, da začne kri v žilah ledeneti. Kriči in joče in prosi, da se vrnete. Vodnik se ne pusti zmesi in daje kratke, a jasne komande. Ob vsem kričanju ji slednjič, po dobrih tridesetih minutah, uspe preplezati tistih upornih deset metrov. No, dobra popotnica, ni kaj. Na srečo lahko izpostavljeno mesto zavarujem s sumljivim klinom in preklinjajoč požled v dveh gibih

pridem čez. Ostalo je mačji kašelj. Kasneje se izkaže, da je bila požlejena trojka ključno mesto ture. Zadeva postane zabavna, saj se v naslednjem trenutku najdem na zavarovani poti, ki se, glej ga zlomka, vije navzgor prav od dna, le nekaj bednih metrov v stran od mesta, kjer smo izumljali prosto plezanje v požledu. Četita Italijanov, ki je prišla za menoj, tako rekoč z rokami v žepih, je samo nejeverno zmajevala z glavo, saj je imela še nekaj trenutkov pred tem priložnost opazovati naše akrobacije.

Potem pa led, led in še enkrat led

Na Fuorcli Prievlusi kratek predah in postanek. Nekoliko počakava, da se naveze pred nama oddaljijo, nato pa sledi kar nekaj skalnega plezanja po razu zmerne težavnosti. Delno je odsek varovan s klini, poleg tega je skala kompaktna in dobro razčlenjena, možnosti za dobro varovanje je v izobilju. Teh dobrih sto metrov v skali ne presega zgornje tretje stopnje in po vodniku zahteva kakšno uro. Vse pa je seveda odvisno od gneče. Danes je ni in število navez se ravno še giblje v mejah dobrega okusa. Grebenu sledimo

po desni strani, dokler pred najvišjo točko ne prečimo v levo, kjer ponovno dosežemo sneg. Sprva je snežni greben zelo ozek in izpostavljen, vendar skoraj vodoraven, po prečenju skalne rame pa postane širši in seveda veliko strmejši. Od tod naprej orientacija ni več težavna. Slediti je treba elegantni, rahlo navpični liniji grebena, ki nikoli ne preseže 45° . Razmere so večinoma dobre, le na nekaterih mestih preseneti trd led, vendar ostanejo ledni vijaki pripeti na pas. Tako lepo je, da skoraj cepetam. Ali so se vsaj približno tako počutili tudi Francoz Cordier in Anglež Middlemore s švicarskima vodnikoma Jaunom in Maurerjem, ko so kot prvi leta 1876 preplezali ta greben? Nikoli ne bom izvedel. Varovanje je zgolj simbolično in za napredovanje ves čas zadošča le en cepin. Na koncu poezije doseževa Piz Bianco (3995 m), kjer se dereze ponovno srečajo s skalo. Od tod poteka pot večinoma vodoravno, nato sledi kratek spust po vrvi v Bernina Scharte. Sidrišče je urejeno. Po zračnem grebenu, ki ne presega tretje težavnostne stopnje, ponovno kreneva navzgor na stolp, še en spust in nazadnje po skali do vrha. Prehod iz Piz Bianca na Piz Bernino (4049 m) ne

Pogled z vrha Bernine proti Piz Palju in ledenikoma Morteratsch in Pers

 Vladimir Habjan

predstavlja večjih težav, varovanje nameščam pretežno okoli skalnih rogljev. Časovno terja ta odsek od ene do štirih ur, v zlati sredini sva ga zmogla midva.

Utrujenost na vrhu tega edinega štititisočaka vzhodnih Alp ni dobra popotnica, saj je potreben še sestop. Najidealnejši za ta finale je Spallagrat, kjer je spet možen spust po vrvi. Presenetljivo nama simpatična Avstrijca ponudita svojo vrv, ki je že nameščena za spust. Hvaležno sprejmeva. Končno si pri koči Marco e Rosa (3597 m) nekoliko oddahneva. Če bi želela navzdol, bi bilo še dovolj časa, a sva pretrujena. Poleg tega imava širokopotezen načrt za naslednji dan – prečenje Piz Palüja. Ker švicarski meteorologi še vedno napovedujejo dovolj ugodno vreme – poslabšanje je pričakovati šele proti večeru – se odločiva za postojanko. Po dveh urah se naju oskrbnik junior usmili in nama dodeli postelji v zimski sobi. Vse postelje niso zasedene in odej je slednjič več kot dovolj. Večerja v koči je na vrhuncu, midva pa raje otepava najine ledeniške juhice in uživava v svojih mislih.

Ponoči se, ne popolnoma nepričakovano, prebudi moj želodec. Dnevi naporov zahtevajo davek. Nekako preživim noč, vendar vržem najin načrt – prečenje Piz Palüja – že ponoči v vodo. Tudi pristop na Morteratsch (3751 m), od koder je lep pogled na Biancograt, pade v vodo. Ob sestopu se povzpneva vsaj na Piz Argient, za Piz Zupò pa zmanjka moči. Ob tem ima ravno Zupò določeno karizmo, saj je dolgo časa veljal za pravega štititisočaka, in to vse do leta 1935, ko so ga namerili kar za 4002 metra. Poznejše meritve so pokazale šest metrov manj in drugi štititisočak vzhodnih Alp je šel rakom žvižgat. Temu primeren je sedaj tudi obisk.

Sestop čez Bellavisto, pod zrahljanimi seraki, danes ne zahteva posebnih navigacijskih spretnosti, čeprav se lahko v megli spremeni v pekel. Sestop po tej lepi razgledni terasi seveda ne poteka samo navzdol, temveč, kot je to velikokrat v hribih, tudi navzgor, kar je spet preizkus za utrujeno telo. Levi odcep proti Fortezzi je dobro viden in tudi Diavolezza je na obzorju. Vrh Bernine je danes zavit v oblake in ponavljalcem čudovitega grebena razgledov ne zavidam, ker jih kratkomalo ni. Spet plezanje navzdol in preštevilni spusti po vrvi. Tudi midva posodiva svojo vrv Italijanom. Odcep

proti Diavolezzi je tako mamljiv. Saj, če bi imela čas, a tega ni in tudi vreme se bliskovito slabša. Napoved je držala, in pozno popoldne se začne varni svet počasi podirati. Pohitita, pravi narava. Ker sva prepočasna, naju zdaj lovijo oblaki in megla. Slabo vreme naju dohiti na Isli Persi (2720 m), zadnji prepreki pred ledenikom. Nebo se zapre in začne rositi. Kmalu sva premočena do kože. Rezervno obleko varčujeva za konec, zdaj ne bi imelo nobenega smisla. Zgrešiva pravi odcep in še vedno se loviva nekje visoko nad ledenikom Morteratsch. Koča Boval (2459 m) je tako blizu, in vendar nedosegljiva. Nekakšna intuicija mi vrže pravo pot pod noge, po spolzkih skalah navzdol slednjič priplezava do roba ledenika. Navezi pred nama poznata pot skozi zelo razbrazdan svet in brez pomislekov se jim obesiva za pete.

Če je bilo prečenje ledenika mačji kašelj, pa je nakup železniške vozovnice na postaji Morteratsch (1896 m) svojevrstna avantura in preizkus živcev na avtomatu, ki sprejema seveda spet prav tiste kovance, ki jih nimam. Obisk bližnjega lokala ne prinese prave rešitve. Morda je imela mlada natararica slab dan ali pa je bila že iskreno sita vseh smrdljivih ljudi z gora, ki neprenehoma prosijo za drobiž. Kakor koli, nazadnje se izkaže, da je mogoče karto kupiti tudi pri prijaznem sprevodniku.

Retijska železnica naju varno pripelje nazaj do Pontresine, večerni prihod v avtokamp pa naju že počasi pripravlja na dolgo pot domov in vrnitev v svet zlaganih nasmehov.

Izhodišče: Pontresina (1805 m), železniška postaja.

Postojanki: Tschiervahütte (2583 m) in Rifugio Marco e Rosa (3597 m).

Vzpon: Do Tschiervahütte 3.30 h (778 m), Fuorcla Prielvusa 2.30 h (847 m), čez greben 5.30 h (618 m), koča Marco e Rosa 1.30 h (429 m, v sestopu). Skupaj od Tschiervahütte 9.30 h.

Ocena: III v skali in 45 stopinj v snegu (ledu).

Zemljevid: LKS 1 : 25.000, 1277 Piz Bernina.

Sestop: Marco e Rosa–Berghaus Diavolezza (2973 m) 5–6 ur (1050 m) ali Marco e Rosa–Bovalhütte (2495 m) 4–6 ur (600 m) in naprej do železniške postaje Morteratsch.

Vodnik: Edwin Schmitt, Wolfgang Pusch, Hochtouren Ostalpen, Bergverlag Rother, München, 2004. ●

Chachani

Enodnevni vzpon na šesttisočaka

✍ in 📷 Tone Planinšek

Poleti 2006 smo bili na potovanju v Peruju. V skupini nas je bilo trinajst dobrih znancev in prijateljev, ki smo tudi sicer veliko skupaj v gorah ali na smučeh. Imeli smo dva cilja in eno željo. Prvi cilj je bil trekking okoli gorstva Huayhuash, ki ga je pred kratkim v Planinskem vestniku opisal prijatelj Marjan. Čudovita zadeva, cilj pa izpolnjen. Drugi cilj je bil videti čim več znamenitosti Peruja. Z ogledom Cusca, Machu Picchuja, jezera Titicaca, drugega največjega mesta Peruja Arequipa (800.000 prebivalcev), otočja Ballestas in Lime je bil tudi ta cilj izpolnjen.

V tem članku pa pišem o želji, povzpeti se na vrh, višji od 6000 metrov. Vsi v ekipi razen dveh predstavnikov naslednje generacije smo

se že srečali z abrahamom, večina ne prejšnje leto. Večini višine nad 5000 metri niso bile tuje, po uspešnem prečanju sedla Thorong La v Himalaji pa se je pojavila želja poskusiti še 6000 metrov.

Na Chachani

Iz Puna na jezeru Titicaca smo se z udobnim rednim avtobusom pripeljali do Arequipe. Že med vožnjo smo videli svoj cilj in si ga podrobno ogledovali. Najprej se mu cesta približa s severne strani. Ker leži južno od ekvatorja, je ta del skoraj kopen. Chachani je vulkan, pravzaprav več povezanih vulkanskih stožcev. Najvišji vrh je visok 6072 metrov in velja za enega

Jutro v kampu, kjer prenočujejo na večdnevni turah

Pobočje Fatime, spodaj Angelova prečka, v ozadju delujoči vulkan Ubinas

najlažje dostopnih šesttisočakov. Arequipa leži južno od gore, tako da smo si lahko goro ogledali tudi z vzhoda in juga. Nad mestom bolj dominira Chachanijev sosed Misti, ki je okoli 400 metrov nižji. Nadmorska višina Arequipa je 2300 metrov, razdalja do gore je le okoli 25 kilometrov, zato se skoraj 4000 metrov višja gora lepo vidi od povsod iz mesta.

Agencije v mestu ponujajo različne aranžmaje za vzpon. Večinoma so to dvodnevni, celo tridnevni izleti, Roman pa se je dogovoril za enodnevni vzpon. Na Chachani se nas je odpravilo osem.

Enodnevna tura

Zvečer so vodniki prinesli cepine in dereze, kisijih je mogoče sposoditi za sprejemljivo ceno. Do 10. ure smo se pripravili in nato za nekaj kratkih ur zaspali. Ob njih zjutraj je bila budnica in z zanemarljivo zamudo smo se malo po poldrugi uri odpeljali z dvema terenskima

voziloma. Mislil sem, da se bo dalo v avtu še malo zadremati. Bila je jasna noč s skoraj polno luno. Kmalu smo zapustili mesto in se po ovin-kasti cesti začeli vzpenjati proti hribu. Razgledi na osvetljeno mesto in z luno obsijana stožec Mistija in gmota Chachanija niso dali spati.

Z Macom in Juretom smo ugibali, koliko nas bo prišlo na vrh. Naša ocena je bila polovi-ca udeležencev. Kmalu smo zavili z asfalta na makadam. Sprva je bila cesta še za silo gladka, višja pa je postajala vedno bolj razrit kolovoz. Še v temi smo se pripeljali do njenega konca na nadmorski višini 4850 metrov. Če bi se te ture lotili takoj po prihodu v Peru, bi gotovo imeli težave z višino. Na srečo smo bili dobro aklimatizirani, saj smo na trekingu sedem noči prespali v šotorih na višini nad 4000 metrov, najvišji prelaz pa je bil visok 5000 metrov.

Bilo je lepo jutro, nebo brez oblaka, le na vzhodu, kakšnih 70 kilometrov stran, je v nebo bruhal svoje oblake prahu delujoči vulkan Ubinas. Vetra je bilo malo, za takšno višino pa

Srečni na vrhu

tudi ni bilo zelo mrzlo. Svetilke smo potrebovali le kratek čas, saj se je na vzhodu pričelo daniti. Po udobni poti smo prišli do »baznega taborišča« na 5300 metrih, kjer udeleženci dvodnevni tur prespijo v šotorih. Mi smo se le na kratko ustavili in tu pustili nekaj odvečne hrane in tekočine.

Nadaljevali smo po ožji poti proti sedlu pod vrhom Angel. Pot je peljala v serpentinah deloma po skalah, deloma po vulkanskem pesku. Naklonina je podobna kot na meliščih v naših gorah. Razgled je bil vedno obširnejši, okoli nas pa puščava, saj na tej višini ni bilo nobene rastline. Sonce je vedno bolj grelo, tempo je bil zmeren in po dobri uri smo prišli na sedlo.

Pokrajina je bila kakor na Luni, posamezni večji kamni, ki jih je kdo ve kdaj izbruhal vulkan, so ležali v pesku, na južni strani pa se je že kazal sneg. Zagledali smo tudi vrh, ki pa je bil še daleč.

Sneg

Nataknili smo si dereze. Po počitku smo nadaljevali na drugo stran zasneženega sedla. Sneg je bil trd in narejene stopinje so nam lajšale hojo. Po nekaj deset metrih pa nas je vodnik Ivan ustavil in imeli smo kratko predavanje o uporabi derez in cepina. Nekoliko smo se spogledovali, saj pri nas držimo cepin drugače, kot nam je razlagal on. Povedal nam je, da pričenjamo prečenje po Angelovi prečki.

Prečili smo precej strmo pobočje. Na žalost smo ugotovili, da moramo izgubiti nekaj višine.

Hoja navzdol je sicer manj naporna kot navzgor, toda pri povratku bo treba nadomestiti izgubljeno višino. Na enem mestu smo se celo varovali z vrvjo, saj je bilo okoli nekaterih skal bolj strmo in ledeno.

Prečka, dolga skoraj kilometer, je minila brez nezdod. Ustavili smo se pred kopno strmino, visoko dobrih 400 metrov. To sem ugotovil šele doma, saj je bila videti nižja. Videli smo pot, ki se je po pesku strmo dvigala v serpentinah. Tu smo začeli čutiti višino in naša kolona se je prvič malo bolj raztegnila. Na čelu je bil drugi vodnik Osvaldo, ki je

hodil za to višino precej hitro. Mogoče je želel, da bi še pred vrhom omagali, saj je bil za naslednji dan spet dogovorjen za vzpon z drugo skupino. Sledil mu je Jure, pa tudi meni jima je nekako uspelo slediti. Oddihovali smo se bolj poredko, navadno na serpentinah. Kakšnih pet minut oddiha smo si privoščili pri pasu skal, ki je prečno presekalo pobočje. Razgled se je širil, vrhova Angel in Fatima sta zakrivala vedno manj okolice. Vrh Mistija je bil že nižje, Arequipa je izginjala v nižini. Lep je bil pogled na bruhačo Ubina. Ivan je rekel, da je ta dan še posebej močno bruhal.

Čakal sem, kdaj se bo pojavila kakšna slabost ali glavobol. Na srečo ju ni bilo. Le dihati je bilo treba globlje, pa hitrost vzpenjanja se je zmanjšala. Opazoval sem prijatelje, kako so se spopadali s strmino. Na marsikaterem ovinku smo se usedli na tla, polna vulkanskega pepela, pa se zaradi tega ni nihče vznemirjal. Očitno nikomur ni bilo lahko, a tudi nihče ni razmišljal, da bi se obrnil.

Končno je bilo strmine konec. Čakalo nas je kakšnih 300 metrov skoraj vodoravnega prečenja v snegu pod Fatimo. Ponovno smo si nataknili dereze in prišli v zadnje sedlo pod vrhom. Tu je Ivan ukazal, naj nahrbtnike pustimo na sedlu in se vzpnemo brez njih. Do vrha je bilo še kakšnih sto višinskih metrov peščenega pobočja. Ivan je zahteval, da obdržimo dereze na nogah, cepine pa v roke. S palicami in brez derez bi šlo veliko lažje, ampak dogovor je dogovor in dogovorili smo se, da imajo lokalni vodniki na gori glavno besedo. Povedal nam je, da je pred časom nek klient prišel na vrh

brez derez. Zaradi telesnih potreb se je nekoliko umaknil z vrha, spodrsnilo mu je in odpeljal se je v večnost.

Po malo daljšem počitku smo se pričeli vzpenjati po njegovih navodilih. Sam pri sebi sem preklinjal cepin v eni roki in palici v drugi, napredoval sem pa le. Do vrha ni bilo več daleč. Končno se je strmina položila in zagledal sem tri lesene križe na najvišji točki. Do tja je bilo le še kakšnih petdeset metrov zelo položnega vršnega dela, ki je bil večinoma pokrit s trdim snegom.

Na vrhu

Na vrhu stisk rok, močnejši kot običajno, celo objem in poljub od ženskih predstavnic ekipe. Razen Romana smo bili vsi prvič tako visoko. Na vrh nas je prispelo vseh osem, se pravi, da so bile jutranje ocene hudo pesimistične. Od avtomobila smo potrebovali devet ur. Bilo je še dovolj zgodaj, da smo lahko nekaj časa uživali. Najprej obvezno fotografiranje. Kasneje smo pri pregledu slik ugotovili, da med vzponom nismo preveč vneto slikali, smo pač imeli dovolj opravka sami s sabo. Nato pa še razgled. Na severu je bil še višji vulkan Ampato, nad 6000 metri ves v snegu. Na drugi strani je izstopal Ubina s svojo perjanico dima. Proti zahodu smo slutili Tihi ocean, saj je bilo na tisti strani ozračje polno prahu in pare do višine čez 4000 metrov. Izstopala sta Misti s svojo pravilno stožčasto obliko in zanimiva pobočja Chachanijevega masiva z različnimi barvami. Veliko je bilo tudi rumene barve zaradi izbruhanega žvepla. Sicer pa so se videle gore, dvigajoče se z visoke planote. Še vedno je bilo nebo brez oblaka, za to višino razmeroma toplo in z malo vetra.

Pot nazaj je bila še dolga, zato nismo mogli ostati na vrhu več kot pol ure. Sestop do nahrbtnikov je kljub derezam hiter, saj se je dalo po pesku teči kot pri nas po meliščih. Omejitve je bila le sapa. Po sneženi prečki smo sneli dereze in vožnja po melišču nas je tudi dokaj hitro pripeljala do Angelove prečke. Dereze so spet šle na čevlje in pričeli smo zadnji naporni del ture. Dvigniti se je bilo treba za okoli sto metrov, kar na višini 5500 metrov in po opravljenem vzponu ni največji užitek. Pa smo preživeli tudi to.

Prostor za tabor smo dosegli ob sončnem zahodu. Spremljali smo čudovito igro vedno daljših senc na platoju pod nami. Še zadnji spust po melišču do avtomobila in tura je bila zaključena. Prilegli so se hrana, pijača in sadje, ki so ostali v avtomobilu. Pred odhodom smo morali še malo počakati. S sabo smo v dolino peljali fanta, ki je nameraval z Ivanom osvojiti Chachani naslednjega dne. Bil je premalo aklimatiziran, zato ga je v taboru napadla višinska bolezen, da je moral nazaj v dolino.

Prijeten zaključek

Ponovila se je jutranja vožnja v obratni smeri z luno na nebu in lučmi mesta, ki se je bližalo. Terenci so nas dostavili pred hotel, šli smo v sobe, zmetali s sebe prepoteno obleko in – ne, nismo popadali v postelje. Po tuširanju – razkošje, ki ga na trekingu ni bilo – smo se odpravili v bližnjo restavracijo na večerjo. Pogovorili smo se s trojico, ki je ostala v mestu, ter Marino in Tino, ki sta šli na izlet v kanjon Colca. Rehidracija je bila seveda obvezna, vendar nismo pretiravali s pivom. Vedeli smo tudi, da se nam ne mudi v posteljo, saj je bil ves naslednji dan namenjen ogledovanju mesta brez kakšnih fiksnih obveznosti.

Turo sem si doma natančneje ogledal na računalniku s programom Google Earth. To območje je pokrito z natančnimi satelitskimi fotografijami. Tako se da prešteti vse serpentine na poti, vidi se gaz na Angelovi prečki, pa tudi višine se da odčitati s kart z zadovoljivo natančnostjo. Na ta način sem še večkrat podživel turo. Bila je polna iger svetlobe, lepih razgledov, vloženi napor pa je še dodal vrednost. Največje zadovoljstvo pa je bilo, da smo vsi, ki smo se lotili ture, prišli na vrh in nazaj. Za dobro aklimatiziranega človeka v dobri kondiciji je torej višina 6000 metrov dosegljiva. ●

Hoditi je misliti

Nives Meroi in Roman Benet: 10 osem-tisočakov v 13 letih

Pogovarjala se je Mateja Pate

Italijanka Nives Meroi in za-mejski Slovenec Roman Benet sta zagotovo najuspešnejši alpinistični par na področju himalajizma doslej. Od leta 1994, ko sta začela zahajati v Himalajo, pa do letošnjega poletja sta skupaj stala na vrhovih desetih osem-tisočakov. Kar nekajkrat sta se v okviru ene odprave želela povzpeti na več vrhov, višjih od 8000 m. Leta 1999 sta se v razmiku 10 dni razgledovala z vrha Šiša Pangme in Čo Oju, štiri leta pozneje pa jima je uspel pravi mali himalajski maraton, ko sta v 20 dneh stala kar na treh izmed 14 najvišjih: Gašerbrumu

I in II ter Broad Peaku. A ni šlo vedno vse tako gladko. Na Daulaghiriju sta pri prvem poskusu odnehala le 10 metrov pod vrhom (uspešna sta bila leto pozneje), na K2 sta se lani povzpela po dveh neuspešnih poskusih v preteklosti, Streho sveta, Everest, sta odključala letos, potem ko sta na njej prvič poskusila tiste tragične pomladi leta 1996, ki je terjala številna življenja. Nives je na marsikateri vrh stopila kot prva Italijanka, sta pa tudi prvi zakonski par oz. naveza na svetu, ki se ji je uspelo skupaj povzpeti na toliko osem-tisočakov. Osupljiv je tudi način, kako že vse od začetka opravljata vzpone: by fair means, brez dodatnega kisika in višinskih nosačev, v alpskem slogu. In, verjeli ali ne: pravita, da v Himalaji uživata. Sodeč po tem, kar smo imeli priložnost videti na filmu o vzponu na K2 (svoje dosežke namreč tudi ove-kovečita s filmsko kamero) in glede na to, da so njuni načrti za bližnjo in daljno prihodnost vezani na najvišje gorstvo sveta, jima gre kar verjeti. In da ne bo pomote: nista »le« himalaj-ca, temveč tudi odlična skalna in ledna plezal-ca, ki sta opravila niz zahtevnih smeri doma

Roman in Nives v baznem taboru pod Everestom

Arhiv N. M. in R. B.

in v tujini, najraje pa plezata v domačih Julijcih. »Veliko gora in sten sem že videl, a takih, kot so Julijci, ni nikjer,« pravi Roman.

Junija sta se vrnila z odprave, v okviru katere sta se povzpela na Everest. Je šlo po načrtih?

Roman: Ja, je. Pravzaprav je šlo še bolje: za vse skupaj smo potrebovali kakih 25 dni, to je zelo dobro. Edino najin prijatelj zaradi mraza ni prišel do vrha. Pa malo preveč ljudi je bilo, velike odprave zasedejo prostor že mesec prej, a na srečo nas, ki ne plezamo v klasičnem odpravarskem slogu, to pravzaprav ni veliko motilo, saj nismo bili odvisni od fiksnih vrvi in tako naprej. Če ne bi bilo tako, bi za nas zmanjkalo prostora (smeh).

Ob vrnitvi sta bila deležna kar nekaj pozornosti novinarjev. Vama je zanimanje medijev in javnosti za vajine uspehe vseh ali odveč? Sicer nimam ravno občutka, da bi se zelo agresivno promovirala, temveč da stvari delata predussem zase.

Roman: Ja, zagotovo delava to zase. Že večkrat sem rekel, tako kot Nives, da plezava samo, dokler nama je to všeč. Plezanje za naju ni delo, z alpinizmom tako ali tako ne zaslužiš. Zadnje čase imava nekaj sponzorjev, ki nama pomagajo uresničiti najine sanje. Everest je v javnosti nekoliko bolj odmeval, ker je pač zelo znan, ima »ime«. Sicer je težko priti na vrh brez kisika, tudi zelo mraz je bilo, ampak vzpon na nekatere druge osemtisočake, na katerih sva že bila, npr. Nanga Parbat, K2 ali Daulaghiri, je bil težji.

Znana sta po tem, da svoje vzpone na osemtisočake opravljata brez kisika in višinskih nosačev. Je tako že od začetka, odkar hodita v Himalajo?

Roman: Od nekdaj sva bila nagnjena k plezanju »na lahko«. Na prvih odpravah sva srečala prijatelje, ki so imeli zamisel, da je treba na osemtisočake plezati brez kisika in nosačev, saj je Messner že pred dvema desetletjema dokazal, da se da iti prek 8000 m brez kisika. To je eden izmed načinov hoje v gore – zame pač edini. Če pa kdo hoče iti s kisikom, naj gre ... Dovolj je, da pove, kako je opravil vzpon.

Na vrhu Daulaghirija

Vsi dosedanji osemtisočaki Nives in Romana

(več na <http://nives.alpinizem.net>)

- **2007** Everest (8848 m)
- **2006** K2 (8611 m), Daulaghiri (8167 m)
- **2004** Lhotse (8516 m)
- **2003** Gašerbrum I (8035 m), Gašerbrum II (8068 m), Broad Peak (8047 m)
- **1999** Šiša Pangma (8046 m), Čo Oju (8202 m)
- **1998** Nanga Parbat (8125 m)

Sta si že na začetku želela priplezati na vseh 14?

Roman: Ne, sploh ne. Stroški odprav v Himalajo so zelo veliki in za prve odprave sva si vedno sposodila denar, zato si nisva niti približno mislila, da bova nadaljevala. Imela pa sva srečo, da sva spoznala prave ljudi, dobila nekaj malih sponzorjev, potem sva videla, da Nives zelo dobro prenaša višino in sva si rekla,

 Roman Benet

da bova šla naprej. Tudi zdaj seveda ni nujno, da bova prišla prav na vse; možnost je, ni pa nujno.

Nives: Lepo bi bilo, če bi lahko še naprej potovala in plezala, po svetu je še veliko gora in sten.

Zdi se, kot da bila rojena za Himalajo. Imata gorniške korenine? Roman, ti si od nekdaj doma pod eno najveličastnejših sten v Julijcih, Nives pa ...?

Roman: Nives je iz Bergama, v Trbiž pa so prišli, ko je imela sedem let. Začela je s smučanjem in atletiko, za gore se ni toliko zanimala. Šele v najstniških letih je ugotovila, da so ji všeč. V gore sva hodila vsak po svoje, še preden sva se spoznala. Začela sva še po starem: najprej lahke, nato zavarovane poti, šele potem so prišle na vrsto stene. Srečala sva se med šolanjem v Vidmu, ugotovila, da sva oba iz Trbiža, začela skupaj plezati in iz tega je nastalo skupno življenje. Za Julijce je specifično, da so precej divji, tako kot visoka gorstva; hude zime, mraz, velike razdalje do sten ... to je zagotovo dobra podlaga za plezanje v Himalaji.

Sta kdaj, razen v trenutkih slabosti, resno pomislila, da je naporov preprosto preveč?

Proti vrhu K2 s severa

Glede na to, da se vztrajno vračata v Himalajo, najbrž ne ...?

Roman: Ne (smeh) ... Težki trenutki zagotovo so, mraz, nevihte, nevarnosti ... ampak to takoj, ko prideš v bazo med prijatelje, pozabiš. Včasih prideš dol naveličan, ampak čez kak dan že gledaš nazaj gor, kaj bi novega preplezal. Ne, doslej se še nisva naveličala!

Nives, obstaja možnost, da postaneš prva ženska, ki bo stala na vseh osem tisočakah. Še dve alpinistki (Avstrijka Gerlinde Kaltenbrunner in Španka Edurne Pasaban) sta resni kandidatki za ta naslov (obe sta 12. julija letos stali na vrhu Broad Peaka; za prvo je bil to deseti, za drugo pa deveti osem tisočak, op. M. P.). Je dosegla tega cilja zate tekmovanje? Z drugimi, s seboj?

Nives: Prvič, himalajizem (oziroma alpinizem na splošno) ni tekmovanje. Vsi udeleženci tekmovanja morajo imeti enake možnosti, torej bi v tem primeru morali iti vsi alpinisti naenkrat na goro in se prej dogovoriti, ali bodo vzpon opravili s kisikom in nosači ali brez in tako naprej. Zato himalajizma pač ne moremo jemati kot tekmo. Sama ga definitivno ne jemljem tako, saj lahko čezmerno posvečanje pozornosti raznim ocenam pri takšni dejav-

Luca Vuerich

nosti hitro postane nevarno. Vsekakor najinega načina hoje v gore ne bi mogli zreducirati le na športno tekmovalje – alpinizem je zame fantastičen način, da se plezanje združi s potovanjem.

Plezanje z življenjskim sopotnikom ima zagotovo dobre in slabe strani, a najbrž je prvih več, sicer ne bi bila tako uspešna. Kako pa je s strahom za partnerja, kadar se znajdete v kritičnem položaju?

Nives: Res je, so slabe in dobre strani, le da je drugih veliko več. Predvsem odprave niso samo alpinizem, so tudi potovanja in zdi se mi pomembno, da jih doživljava skupaj, sicer bi se hitro lahko zgodilo, da ne bi več govorila skupnega jezika. Poleg tega je prednost, da nekoga zares dobro poznaš, saj je pri vzponih na visoke gore zelo pomembna psihološka komponenta. Gotovo je navzoč tudi strah za partnerja, toda skupaj sva v dobrem in slabem. In zagotovo je boljše, da imaš partnerja v težkih trenutkih ob sebi kot pa doma.

Na filmskem festivalu februarja v Cankarjevem domu smo si lahko ogledali enega izmed filmov, ki jih snemata med vzponi na osem-tisočake. Na filmu je bil himalajizem videti kot ena sama pesem – nobenih od silnega trpljenja spačenih obrazov, sama lahkotnost je sijala s platna ... V čem je skrivnost?

Roman: Dovolj je, da uživaš v tem, kar delaš. Doslej je bilo (in je še) v Himalaji veliko solz in trpljenja, ampak to ni čisto res. Če bi neznansko trpel in bi bilo vse tako nevarno, kot se govori v filmih in piše v knjigah, potem nikoli ne bi počel tega. Himalajci so bili morda navajeni povedati malo več, kot je bilo v resnici ... (smeh) Tudi brez drame gre in da se uživati v tem.

Nives: Zagotovo je v Himalaji težko, toda to ni motiv, zaradi katerega greva na odpravo. V Himalajo hodiva zato, ker nama je všeč hoja v gore, način življenja v baznem taboru, ki je zelo terapevtski (smeh), ker nama je všeč druženje z domačini. Če bi šla le trpet in izzivat goro, ne bi imela dosti od tega. Alpinisti sami delamo napako, ko gore jemljemo kot bojišče, na katerem se herojsko pretakajo solze ob izzivanju gora; mislim, da to ni pozitivno za približevanje alpinizma ljudem, ki se ne ukvarjajo

s tem. Ni treba, da zanikamo težave, utrujenost, tveganje, ampak alpinizem ni samo to, so tudi lepe stvari.

Kaj se je v Himalaji v teh letih, odkar plezata na osem-tisočake, spremenilo?

Nives: Alpinizem postaja vse bolj »tehno-loški«, vse bolj se oddaljuje od narave, vedno manj je pristnega, neposrednega odnosa do gora. Vedno več je višinskih nosačev, alpinisti po navadi opravijo nekaj aklimatizacije, potem pa čakajo v baznem taboru na ugodne razmere za naskok na vrh. Vse več je ljudi, ki želijo imeti v baznem taboru enako udobje kot doma in ki hočejo za vsako ceno stati na vrhu.

Kako skrbita za svojo promocijo? Nives, si kot uspešna himalajka oz. sta skupaj kot uspešen himalajski par dovolj velik magnet za sponzorje?

Nives: Na začetku sem bila morda bolj v ospredju jaz, saj je v himalajizmu več moških kot žensk. Toda zdaj se mi zdi, da se sponzorji počasi začenjajo zavedati posebnosti alpinizma, ki ga živiva. Nisva le prvi zakonski par, ki je stal na vrhu desetih osem-tisočakov, temveč prva naveza sploh.

Nives, ki je pravzaprav poklicna alpinistka, si služi kruh s pisanjem člankov in predavanji o vajinih odpravah. Je dovolj zanimanja za to?

Roman: V Italiji in Avstriji je zanimanje zelo veliko in se da s tem dobro zaslužiti. Nives je kot alpinistka precej zanimiva za javnost. Včasih je treba narediti kar dober urnik ali kakšno predavanje celo preložiti, sicer ne bi bilo časa za trening. Mislim, da dobro dela in zelo pomaga družinskemu proračunu, saj je za služek kar velik.

S slovenskimi plezalc ne plezata prav pogosto ...

Roman: Po Julijcih sva veliko plezala s Slovenci, v Himalaji pa ne. Težko je uskladiti čas in denar. Zdaj, ko imava malo več sponzorjev, bova morda lahko pomagala prijatelju, da se nama pridruži na odpravi. Če so dobri alpinisti, imajo dostikrat druge načrte, mlada generacija pa ima po navadi finančne težave, tako kot sva jih imela midva na začetku.

Gresta kdaj tudi v plezališča?

Roman: To naju sicer zelo veseli, vendar imava vedno manj časa, treba je organizirati odprave, Nives je večkrat na potovanjih, jaz delam ... Nekoliko sva znižala težavnost (*smeh*), saj je treba redno trenirati, ampak trudiva se, da ne bi opustila športnega plezanja – greva povsod, od Paklenice do Ospa, je pa res, da ne tolikokrat, kot bi hotela.

Doslej sta se povzpela na deset osematisočakov. Kateri vama še manjkajo in v kakšnem zaporedju se jih nameravata lotiti?

Roman: Manjka nama še nekaj težkih. Za prihodnjo pomlad imava v načrtu Anapurno in potem nama ostanejo še Kangčendzenga, zelo težka gora, pa Makalu in Manaslu. Jeseni zagotovo tudi kam greva, a še ne veva, kam. Malo gledava, ali je kakšna odprava na Makalu ali Manaslu, da bi malo porazdelili stroške za dovoljenje za vrh, malo pa se spogledujeva tudi s kakšnim zimskim vzponom.

Na K2 po Abruzzijevem stebru

In ko jih bo zmanjkalo?

Roman: Gora in možnosti je še veliko. Rad bi morda preplezal kako novo smer na kak osematisočak. Trenutno raje ne poskuša težjih stvari, ker je bolje, da najprej opraviva pristope na vse osematisočake. Če bova imela potem še zadosti moči, pa bova morda poskusila s kakšnimi prvenstvenimi. Potem so tu še razni stranski vrhovi osematisočakov, ki za večino niso kaj dosti zanimivi. Če imaš dovolj domišljije, je dovolj dela in potovanj do pozne starosti (*smeh*) ...

Na koncu, ko nisem imela več nobenega pametnega vprašanja, pa sem še kar nekako hotela kramljati v dnevni sobi z enkratnim razgledom na severno steno Mangarta, sem se domislila tistega klišejskega o motu (kot da bi vsak človek na tem svetu moral imeti življenjsko vodilo ...) in ju s tem spravila v nemajhno zadrego. Nato se je Nives malo zamislila in dejala: »Hja, mogoče pa je eno: Camminare é pensare.« Hoditi je misliti. Hm ... Da bi le čim več ljudi – hodilo! ○

■ Nives Meroi

Kalvarija čez Mlinarice

Dopoldanska tura, ki se je zavlekla

✍ in 📷 Vladimir Habjan

Zanimivo se mi zdi, da se tur spominjam »selektivno«. Nekateri so mi ostali v spominu vse do danes, torej še po dolgem času, za večino pa sploh ne bi več vedel, če opisov in vtisov ne bi imel zapisanih. Zakaj tako, niti ni težko razložiti. Gre za različno doživljanje. Enkrat je močnejše, drugič manj. Tala tura, ki jo bom opisal, je bila res nekaj posebnega.

Bilo je v času, ko sem še raziskoval brezpotja nad dolino Kot. Takrat je bilo tam še bolj prvinsko, kot je zdaj. Saj je še vedno lepo, ne rečem, da ne, vendar so stezice bolj shojene (kar navsezadnje ni nič narobe) in več je posek. Takrat jih še ni bilo. Z Zvonetom sva se namenila čez Mlinarice. Bil sem bolj »naspidiran« kot danes, turo sem namreč načrtoval kot dopoldansko. Kaj pa je to, iz Kota na Požar, pa čez Rušnato na Požgano Mlinarico in v Kot ... Mačji kašelj. S sabo sva vzela bolj malo opreme, na srečo pa za vsak primer 50-metrsko vrv in nekaj tehnične opreme. Dan je bil lep, pravšen za raziskovanje ... Spominjam se, da mi je bila neoznačena pot iz Kota proti Požaru zelo všeč. To sem že poznal, pa tudi dolgo prečenje do Črne gore. Zanimal pa me je greben tja na drugo stran ...

PP-zvijache

Do Požara sva prišla hitro. Tam sva se obrnila in stopila v nama neznan svet. Beli vrhovi okoli naju so se bleščali v soncu, pogledi pa so nama uhajali po grebenu naprej do Mlinaric in Vrbanovih špic v daljavi. Kako lep dan in midva

v tem čudovitem brezpotnem svetu! Sledila sva skromni poseki, ki pa se je hitro končala. Zdaj sva bila prepuščena sama sebi. Sledila sva prav prijetnemu razgibanemu grebenu. Tu in tam sva morala malo raziskati – če nisva ujela najlažjega prehoda, sva pa malo poplezala –, vendar večjih težav ni bilo. Kar naenkrat sva se znašla na Rušnati Mlinarici.

Zdaj je bilo treba vzeti v roke zemljevid. To ni bil navaden zemljevid, to je bil znameniti Triglav v merilu 1 : 25.000 iz leta 1993! Zakaj znameniti? Hja, zato ker je na njem še vrisana PP – pot Planica–Pokljuka! V nadaljnjih izdajah je (žal) ni bilo več ... In zemljevid je kazal, da gre pot PP iz Vrat v Kot čez najnižjo točko med Mlinaricama (da ne bo pomote, med Rušnato in Požgano, tretja, Vratarska, je – kot že ime pove – na strani doline Vrat). Dan je bil krasen, malo oblakov in ker je bil julij, je bilo kar vroče. Pijače sem vzel sicer en liter, vendar sem vodi dodal neko vitaminsko tableto, vročina pa je iz nje naredila neuzitno sparjeno čorbo. Nadaljevala sva. Svet je

V tej »steni« se je dogajala kalvarija

Na začetku dolge ture: na grebenu Mlinaric, levo Rjavina, desno Cmir

postajal bolj divji, prehodi zahtevnejši, pogosto zadelani z gostim ruševjem, tudi izpostavljeni. Tako sva se nekako prebila do neizrazitega sedelca. Tam sva ocenila, da je prehod. Ampak znaka PP ni bilo nikjer! Pa saj jih tako ali tako ni bilo veliko (danes jih je precej več).

V levo na Kotovo stran je vodila shojena gamsja stečina. Verjetno gre pot tam. Greva pogledat. Začela sva sestopati. Stečina, ki jo mnogi nepoznavalci zamenjujejo s stezo (tudi midva takrat ...), se je kmalu končala v težko prehodnem ruševju. Svet je postajal vedno bolj strm. Prebijala sva se, dokler je šlo, potem sva se ustavila. Pod nama je bil strm skok. Ne bo šlo drugače, kot da se spustiva po vrvi. Nadela sva si pasova, okoli macesna ovila vrv, vrgla dve polovici v prazno in hitro sva bila doli. Presneto, spodaj nič lažji teren! Kje je zdaj ta pot?! Enkrat jo bova le morala presekati, saj naj bi po zemljevidu vodila prav tu nekje. Spet sva se prebijala skozi ruševje, da sva bila vsa smolnata, plezala čez kratke skoke, zbadalo naju je in vlekla sva se za ostre trave, da sva bila vsa popraskana ... pa spet naletela na strm skok. Ponovno »abzajl«. Takole lomastenje te kar utruja. In žeja ... Najprej sva pila oba iz obeh čutar, iz tiste pač,

ki je bila trenutno zunaj nahrbtnika, vendar je je hitro zmanjkovalo. Presneta vročina!

Pogled na zemljevid je pokazal, da gre PP bolj vzporedno z grebenom. Okoli naju je bil kar zahteven teren – čudno, kje bi bili tu prehodi? Kolikor vem, ne bi smelo biti tako težko. Morava jo najti! Zdaj sva se usmerila prečno pod greben. Spet sva se prebijala in lomastila, dokler nisva nekje v daljavi zagledala izrazite poti, ki je vodila iz globoke skalne grape po polici nekam za rob. Končno! To bo to! V otopelosti in skrbeh, ki so naju čedalje bolj grabile, vendarle rešilna bilka! Greva dol! Čez strma pobočja pod spodmoli sva sestopila proti veliki grapi. Pred enim teh spodmolov je bilo videti ostanke kurišča, kar nama je dalo polet, da sva se z večjo vnemo lotila ruševja. Svet pa je bil še vedno kar zahteven. Po polički, ki je vodila v grapo, je bilo treba tudi plezati. Navezala sva se in začela prečiti. Z varovanjem je šlo počasi. Jaz sem bolj eksploziven in hiter, a lahko tudi površen, Zvone ravno nasprotno. Grapa je bila hladnejša in divja; imel sem občutek, da sva »bogu za hrbtom«. Polica iz grape je bila lažja. Znašla sva se za robom v čudovitem macesnovem gozdu. Kako lepo!

Ampak kje je pot? Nikjer nadaljevanja ... ali to pomeni, da to sploh ni bila PP? Niti oznak ni nikjer! Kam naprej? Od razočaranja sva se kar sesedla.

Ali gor v neznano ali po isti poti nazaj?

Končno sva se premaknila. Iskala sva prehode malce navzdol. Čez ruševje sva se vlekla, dokler ni pod nama zazevala praznina ... Nazaj. Razočarana sva se vrnila na isto mesto. Zdaj sva poskusila bolj naravnost. Prečila sva čez grapo in za njo prišla v strmo, krušljivo in izpostavljeno steno. Spet sva se navezala in zaplezal sem. Kamorkoli sem pogledal, nič prijaznega. Poskusil sem zabiti klin. Nemogoče, vse se sesuva. Nazaj! Spet sva se vrnila v lepi gozdček, brez izhoda ... Samo še gor greva lahko pogledat, a kdo bo zbral energijo? Bila sva že čisto »preč«. Pijače skoraj ni bilo več, usta so bila vsa suha ... Potem sva le zbrala še nekaj moči in se začela vzpenjati po strmi grapi. Težko je šlo in obupavala sva. Saj bi se morda tu še dalo – v daljavi se je odkrivalo golo travnato gruščnato pobočje –, samo kako od tam naprej? Ali so prehodi? Ali riniti gor v neznano ali raje po isti poti nazaj, kar se zdi skoraj nemogoče, ali pa dol, kjer tudi ne kaže nič kaj spodbudno, saj je povsod čutiti strme stene?

Zaradi napetosti in pozornosti pri iskanju poti, ki je ni bilo, tako rekoč ves dan nisva pogledala na uro. Presneto! Saj je že skoraj večer! Kaj zdaj? Zvone je imel svetilko, jaz pa ne, saj sem računal na dopoldansko turo ... Zvoneta je zaskrbelo zaradi domačih. Vprašanje je, kdaj bova doma. Žena bo prav gotovo v skrbah in bi utegnila poklicati GRS. Po nepotrebnem, saj nama ni nič ... Na srečo sem imel s sabo radijsko postajo in ta je bila zdaj najin edini up. Nastavil sem drugi kanal:

»Je kdo na zvezi, kliče Iška 42?«

Nič ... Ponovil sem. Nič ...

»Zdravo, Draga 1 tu, poslušam ...«

Končno! Razložil sem položaj. Da je z nama vse v redu, vendar bi rada, da bi kdo poklical k Zvonetu domov in sporočil, da bova pozna, in da žena ne bi po nepotrebnem klicala reševalcev. »OK, na katero številko?«

Zvone je povedal neko številko in povedal sem jo naprej.

»Dogovorjeno!« pravi Draga 1.

»OK, lep pozdrav in hvala.«

V tistem je Zvone skočil in zavpil, da je povedal tastovo številko! Komaj sem še ujel Drago 1 in zapisal si je novo številko. Kaj si le misli tale? Bila sva videti kot dva zmedenca. Pa saj sva tudi bila ... Ampak občutek je bil le boljši, ko sem se z nekom pogovoril po tako samotnem dnevu ... Bog ve, kako bo Zvonetovo ženo pretreslo, ko bo slišala: »GRS tukaj, radi bi vam sporočili ...«

Premlevala sva in premlevala, pa druge ni bilo kot vrnitev po isti pot na greben. Žeja je bila še vedno najhujši problem; ne vem, ali sem že kdaj bolj trpel zaradi tega. Zvonetove pijače je že davno zmanjkalo, iz moje sparjene čorbe pa sva vsake toliko potegnila oduren požirek in pri tem ves čas v daljavi poslušala šum vode v dolini ... Z muko sva se odpravila naprej, bolje rečeno – nazaj. V grapo je šlo lahko, iz grape pa že težje. Dan se je počasi poslavljaj. Spet sva začela prečiti nazaj v gosto ruševje. Pod spodmoli je kapljala voda. Zvone je nastavljal usta, pa mu je vsakič kapnilo drugam – na čelo, lice, le v usta ne ...

Mrak je legal na gore. Ko sva se dvignila nekoliko nad ruševje, sem se s skromnega razgledišča razgledal po okolici. Kam naprej? Vseposod samo ruševje in strme stene. Kaj pa tamle doli? Ruševnat jezik je segal precej globoko ... Hm, kaj pa če je tam prehod v dolino? Ali tvegati sestop, ko sva bila že tako na koncu z močmi, ali ne? Nazaj bi bilo res težko. K vragu vse skupaj, če sva že tako »zamočila«, pa naj bo, kar bo! Grevali Ker pa je bilo čedalje bolj temno, ni bilo več veliko časa. Začel sem dobesedno teči, kolikor se je skozi tak svet sploh dalo. Zvonetu je šlo težje. Zaradi teže (takrat sem pozabil, da vrv nosi on), predvsem pa zaradi oči – ima namreč močno dioptrijo in je v mraku res slabo videl. Priganjal sem ga in priganjal, a pogosto je toliko zaostal, da sva se komaj slišala. Ampak bila sva vedno nižje! Kaj bo tam doli? Se bo dalo sestopiti? Ali pa bova morala spet nazaj čez to neverjetno goščavo? In brez vode ... Nemogoče! To pomeni samo mučen bivak. Za ponoči so napovedane padavine in ohladitev, midva pa brez prave opreme za bivak ...

Moja nestrpnost je dosegla vrhunec. Končno sem bil pred robom! Kaj bo spodaj? Pogledal sem ... Mrak je bil in komaj kaj se je

Zvone na vrhu Rušnate Mlinarice, zadaj Požgana Mlinarica, Rjavina, Vrbanovi špici in Cmir

videlo ... Strma stena, vendar travnata, aha, tam na sredi pa majhen macesen, ampak precej nizko, potem spet trave in ... »poden«! To je že spodnje pobočje! Super. Po moji oceni do dna ni bilo več kot kakih 50 metrov. To pomeni, da bi šlo! Spust do macesna in še enkrat do dna! Toda kje je Zvone? Čakal sem, vpil, čakal in končno je prišel ... Vrv sem mu dobesedno potegnil iz nahrbtnika. Že prej sem si ogledal debel macesen, kjer sva uredila spust. Vrgla sva vrv in upala, da bo segla do malega macesna. Bo! Ampak kako se je bilo nerodno spustiti! Takoj za drevesom je bila praznina, z roko pa ga ni bilo lahko objeti, saj je bilo deblo precej debelo. Težko se je bilo urediti, potem pa se nagniti v prazno. Uspelo mi je tako, da sem okoli macesna privezal pomožno vrvico, ki sem se je oprijel. Hop in že sem bil v zraku. Do macesenčka je šlo hitro. Tam sem si uredil varovanje. Kako je rešil problem Zvone? Objemal je macesen. Kasneje je povedal, da je bilo vse skupaj videti najbrž precej komično. Skupaj sva potegnili vrv, kar močno je bilo treba vleči. Drugi spust je šel tudi počasi in spustil sem se v črno noč. Spominjam se, da so mi med spuščanjem svetile kresničke ...

Takoj ko sem otipal trdna travnata tla, sem zavriskal! Spodaj sem! Končno rešena! Ne še čisto, ampak tega strmega ruševnatega »sranja« sva se le rešila! Čelna lučka je počasi prišla za mano. Uf, sva bila zadovoljna ... Pospravila sva opremo. Obrise terena pred nama sem le slutil. Naprej sem kar oddrvel, Zvone pa je klical, da mi bo svetil. Takih nočnih preizkušenj sem imel nešteto pri tabornikih, kjer si se moral znajti sam v trdi temi. Teren ni bil videti prezahteven, a bila je le noč. Ustavila me je grapa, tako da sem počakal Zvoneta. Posvetil je in poiskala sva prehod ter nadaljevala po gozdnem hrbtu. Spet naju je ustavila grapa, tokrat širša in bolj zapletena. Plezati sva morala čez strmo pobočje po zemlji in se vleči po ruševju. Končno sva bila čez, spet na gozdnem pobočju. Zvone je šel naprej bolj prečno, jaz bolj navzdol. V mislih sem imel sliko pobočja, po katerem vodi pot od Bičkovega rovta proti Požaru. Vem, da preči gozdno pobočje, in dovolj je globoka, da je ne bi smel zgrešiti. Nevarnost, da bi kam narobe stopil in se polomil, je bila velika. Videlo se je malo, zato sem roke držal predse, da ne bi staknil kaj v oči. V črni noči sem se prebijal in prebijal med temnimi debli, dokler ... nisem za-

slutil prečnice! Pot! Rešena! Kar padel sem in se ulegel v listje. Zvone je tulil nekje zadaj.

»Tu sem, tu je pot, a slišiš, pot sem našel, sem pridi!«

Zvone se je bolj po riti kot po nogah pridrsal do mene ... Prav neverjeten je bil. Nič se ni razburjal, nič mu ni bilo treba razlagati, vse mu je bilo jasno. Če bi bil s kom drugim, je vprašanje, kako bi se izšla ta nora tura ...

Nato sva molče – saj še govoriti nisva mogla zaradi izsušenega grla – sestopila do studenca. Vse, kar sva si želela, je bila voda. Dobesedno padla sva v Biščkov studenec in kakih 20 minut počasi srebala mrzlo in najbolj okusno vodo v najinem življenju ... Meni je pri tem padla v vodo radijska postaja. V temi sem jo komaj našel. Prižgal sem jo in ni delovala. Ah, bo že, takrat nisem imel moči, da bi se ukvarjal s tem (oživila je šele čez dva dni). Še malo in znašla sva se pred Zvonetovim avtom. Ura je bila čez polnoč. Ne, težav ta dan še ni bilo konec. Zvone je namreč zaradi razumljive utrujenosti zaklenil ključ v prtljažnik ... Meni je bilo prav vseeno, tudi če bi tam prespala. Potem je moral podreti zadnje sedeže in se prebiti tja

zadaj – ključ so bili seveda čisto na koncu za nahrbtniki ... Končno sva se usedla in odpeljala. Iz Mojstrane, kjer je bil telefonski signal, sva poklicala Marijo, s katero sva bila dogovorjena za turo naslednji dan. Močno jo je že skrbelo. Seveda sva turo preložila. Samo da je z nama vse v redu.

Epilog

To se je dogajalo v soboto. V nedeljo sem imel hribov dovolj in sem se – čeprav nisem ljubitelj morja – odpravil ravno tja.

V torek sem obiskal Tineta Miheliča in mu opisal kalvarijo. Prav nasmejal se je, ampak takih zgodb je bil vaje. Potem pa je rekel:

»Veš, prehod iz Vrat v Kot po PP je za Požgano Mlinarico, ne pred njo.«

»Aja? Ampak kako? ... A tako«

V sredo sva se z Marijo po moji službi odpravila v Vrata. En avto sva pustila v Kotu. Precej hitro sva bila na vrhu Požgane Mlinarice. Prekrasen svet! Opremila sva se, pa tega potem sploh nisva potrebovala. V škrbinici za vrhom je bil znak »PP«. Tam sva zavila navzdol.

Marija si ogleduje strma pobočja Mlinarice nad Kotom, kjer sva se štiri dni prej izgubljala z Zvonetom.

Naravni prehodi so se kar vrstili in kmalu sva bila na prostranem pobočju, ki sva ga štiri dni prej z Zvonetom opazovala od daleč. Sestopala sva vse niže in ulovila polico. Pravi užitek je bilo potovati čez strmo pobočje tako lahko. In že sva bila spodaj! Tako zapleteno, pa vendar tako preprosto! In to v enem samem popoldnevu! V svojem dnevniku imam zapisano, da sva potem blizu Mojstrane srečala Stanka Klinarja na kolesu in prijazno smo poklepetali.

Tako sem zaključil kalvarijo čez Mlinarice. To je res dopoldanska/popoldanska tura, če seveda veš, kam. Še večkrat sem se potem podal

v te kraje in raziskal nove prehode, ampak v to južno »steno« Požgane Mlinarice nisem šel nikoli več. Tudi od daleč sem se razgledoval po teh pobočjih, posebej s sosednjega Macesnoveca ali s Trte se dobro vidijo. Če zdaj pomislim na to turo, se samo nasmejim. Kako sva ves dan iskala pot, ki je ni bilo! Pa tako blizu »rešitvi« sva bila. Vendar se iz takih napak veliko naučiš. Tako je tudi v življenju. To je boj, so porazi in zmage. Kolikokrat se moraš nasmoditi, da se izuriš, da postaneš boljši in varnejši. V našem odseku imajo za to sočno razlago: »Što ne ubija, jača!«

Ture nad Kotom

 Andrej Stritar

Dolina Kot ponuja s severa najkrajši in najhitrejši dostop pod vrh Triglava, pa vendar je vedno nekoliko v senci bolj priljubljenih Vrat. Še manj hribovcev se loti tur nad Kotom, ki pa so ravno zaradi te nepopularnosti tudi v visoki sezoni prijetno neobljudene kljub bližnji triglavski gneči. Poleg glavne markirane poti po dolini do Staničevega doma se nam ponujajo še neoznačeni pristipi na Požar in Macesnovec ter plezalni poti čez Vrbanove špice in naravnost na Rjavino.

Izhodišče: V dolino Kot se pripeljemo z avtomobilom po makadamski cesti, ki se na Kosmačevem prevalu odcepi desno s ceste iz Mojstrane v Radovno. Parkiramo na Lengarjevem rovtu okoli 1000 m visoko.

Koča: Dom Valentina Staniča na višini 2332 m na širokem prevalu na vrhu doline. Do tja je od izhodišča 4 ure hoje.

Ture

Požar, 1543 m: Od Lengarjevega rovtu krenemo po markirani poti, še preden pa ta zavije čez strugo, nadaljujemo po neoznačeni lovski stezi v desni breg. Sledimo ji v serpentinah navzgor skozi gozd. Pripelje nas na sleme južno od Požarja. Po tem slemenu desno do bližnjega razglednega vrha med Vrat in Kotom. 2 uri, nezahtevna neoznačena pot, vendar terja orientacijske sposobnosti.

Macesnovec, 1926 m: Po markirani poti do studenca na višini 1340 m. Malo naprej, ko pot preči manjšo grapo, zavijemo levo (možic) brez oznak po pobočjih pod severnimi stenami Dimnikov. Stezica nas pripelje na škrbino JZ pod vrhom in naprej na vrh. Nezahtevna neoznačena pot, v zgornjem delu je treba nekaj smisla za orientacijo, 3 ure.

Vrbanovi špici, 2299 in 2408 m: Po markirani poti do višine 2000 m, kjer zavijemo desno po označeni poti. Kmalu se začnejo varovala, ki nam pomagajo najprej na Spodnjo, potem pa še na Visoko Vrbanovo špico. Z nje enostavno sestopimo JZ do Staničevega

doma. Zmerno zahtevna zavarovana plezalna pot. 3 ure dostopa, zavarovana pot 2-2.30 ure, potrebno samovarovanje.

Rjavina iz Pekla, 2532 m: Po markirani poti do zgornjega dela doline, okoli 2000 m, ki se imenuje Pekel, malo naprej od odcepa na Vrbanovi špici. Tam levo naravnost navzgor v ostenje in po zavarovani poti na vršni greben ter levo na glavni vrh. Sestop po običajni poti do Staničevega doma. Zahtevna zavarovana plezalna pot, potrebno samovarovanje. 3 ure dostopa, zavarovana pot 2.30 uri.

Rjavina čez Dovška vratca: Od Staničevega doma za markacijami rahlo navzdol na Dovška vratca, 2254 m, med Kotom (Peklom) in Krmo, ter naprej po grebenu na vrh Rjavine. V zgornjem delu označena zahtevna zavarovana plezalna pot, dobra ura.

Zemljevid: Triglav, 1 : 25.000.

Vodnik: Tine Mihelič: Julijske Alpe, PZS.

Voda

✍ in 📷 Teja Logar

Brez barve, brez vonja, brez okusa ... pa vendar nujno potrebna za vsakršno življenje.

Prevečkrat žrtev onesnaževanja, premalo-krat deležna spoštovanja ... pa čeprav se nam kaže v toliko prečudovitih oblikah ...

Le redko kdaj si v hitrem tempu življenja vzamemo čas in se vanjo resnično zazremo ... s prostim očesom ali skozi objektiv ...

Igra vode v visokogorski jami

Hladne kapljice

Svežina

Ledeni čarovniški klobuki

Voda

Kapljica rose

»Okol' r't u aržet«

Jérebca – za poleti in pozimi

✍ in 📷 Blaž Stres

Se vam je že zgodilo, da ste komu omenili, da greste plezat v Jerebico, in je najprej zavil z očmi: »Pa se ti da hoditi tja gor po tako dolgem dostopu?!« Po svoje ima prav, a vendar – gore brez dostopa ni. Seveda pa so krajši ali daljši. Jérebca, kot ji rečejo Ložani, je mogočna gora, nekoliko bolj skromne višine, a to ji ne jemlje čara, saj je od vsepovsod strma in višinska razlika od izhodišča pri bivši karavli v Možnici presega 1200 m. Mnogi poznajo čare južne in severne stene, kjer so speljane dandanes sicer že kar preveč zaprašene, a legendarne smeri. Svoj čas so burile duhove in marsikomu niso dale spati. In marsikdo se tudi danes ne more znebiti občutka, da je primorska petica v Jérebci mogoče malo težja od kake druge. V osemdesetih letih je bil to poligon, kjer se je dalo plezati zanimive ti-sočmetske grape tako rekoč skoraj od karavle v Možnici, v zimskem času pa plezati skalne smeri v južni steni. Po ustnem izročilu pa tudi bežati pred presenečenimi graničarji ali tečnimi laškimi patroljami ... Vse to iz preprostega razloga – po grebenu poteka državna meja. Ko je rajnko mater Avstrijo zamenjala Mussolinijeva mačeha Italija, so se ljudje naučili, da »more biti kontrabant koristna stvar«. In danes, ko spet odkrivamo Snežno sedlo, Mrzle in Bele vode, nas nepoznavanje zgodovine lahko privede v prese-
netljive položaje. Zato pazite, da po vljudnem vprašanju za smer ali dovoljenje za parkiranje, ki ste ga zastavili v tujem jeziku, ne uzrete nejevernega pogleda na registrsko tablico vašega avtomobila in slišite grenkega vprašanja: »A pri vas ne govorite več po naše ...?!«

V drugem raztežaju Spominske smeri

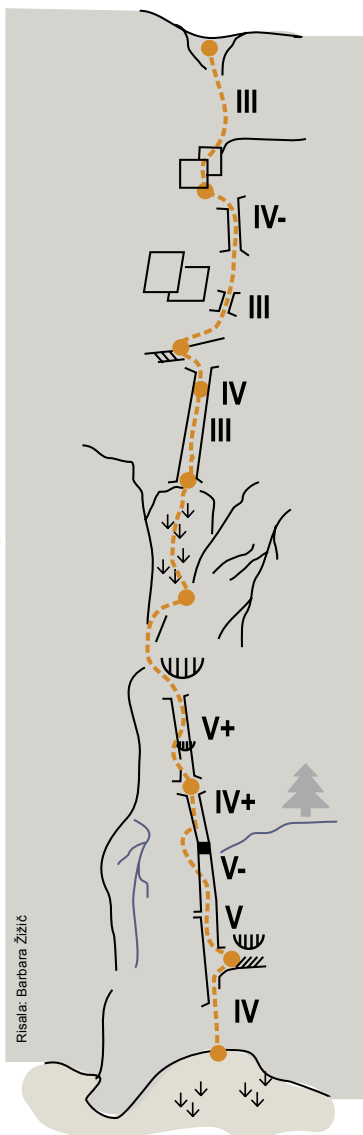
Prvi skok

Tretji skok

SPOMINSKA v južni steni Jerebice

Risala: Barbara Žljič

Četrty skok

Proti vrhu

Vzhodni raz

Spominska smer (V/III, 300 m) in zgornji del smeri Vzhodni raz (III, pozimi do 70°, 150 m)

Dostop: Skoraj neverjetno je, koliko vojn so prenesli ljudje iz teh dolin, na katere vam pade pogled z Jérebce: od raznih prazgodovinskih prask, križarskih in Napoleonovih vojn do polpreteklih ran iz prve in druge svetovne vojne. Že kmalu po tistem, ko pustite avto ob bivši karavli v Možnici, lahko pri dostopu pod južno steno sredi strmega bukovega gozda na nekoliko izpostavljenih pečinah z malo pozornosti opazite grobe betonske ostanke opazovalnih utrdb rezervnih avstrijskih položajev, namenjenih zadržati morebitni preboj italijanskih enot s položajev okoli Velike Črnelske špice po dolini Možnice. Zložna lovska pot, ki jo je treba seveda spodaj na gozdni cesti najprej najti, nas v zavojih popelje po razgibanem pobočju, kjer se je treba včasih tudi za kaj prijeti. Ampak prava poslastica nas čaka, ko po dobre pol ure lovsko stezo ob stiku z grapo zapustimo in zavijemo desno navzgor v strme bele plati,

po katerih skozi zanimive detajle (III) priplezamo na zgornje travnato pobočje, ki ga na desni strani omejujeta Mala Jérebca in nad njo Vzhodni raz (poleti 1 h, pozimi v snegu 2,5 h).

Opis: Spominska smer, ki sta jo podpisala Albin Kapitan in Jože Rakušček, je nastala 9. 10. 1976 in sledi zajedi v desnem delu stene. Zanimiva vstopna raztežaja potekata po široki in na nekaterih mestih globoki zajedi, kaminu, po katerem plezamo izmenično po ploščah in kaminsko. Prvotno sta bila raztežaja ocenjena s V. Tretji, nekoliko krajši raztežaj nas zgoraj pripelje v grapo, ki jo prekinjajo posamezni skoki. Te je mogoče obplezati po levi (zahodni) strani grape, ki nas privede na zgornji del Vzhodnega raza. Pogled z raza na vso dolino Koritnice z Jalovcem in Mangartom, pa na Log pod Mangartom na eni strani ter na dolino Možnice z zidom severnih sten Rombona, Prišne glave, Ribežnov na drugi strani je v zimskem soncu vsakič znova osupljiv. In šele pogled na Loško steno iz te perspektive razkrije vso njeno velikost. Čeprav je, ko smo na grebenu, tehnič-

Pogled na Zahodne Julijce

Pogled na Loško steno

Na vrhu

Jerebica iz vasi Strmec

✉ Vladimir Hbjan

no težji del vzpona že za nami, je pred nami še zanimivo grebensko prečenje, ki se pozimi s svojimi opastmi lahko spremeni v pravo avanturo. Najprej dokaj položnemu grebenu sledimo tako, da plezamo po njegovi južni strani, in ko dosežemo prvi stolp, splezamo dobrih 50 m navzdol v škrbino. Od tam splezamo po bolj izpostavljenem grebenu na drugi stolp, kjer pa je najbolj eleganten prehod na drugo sedlo možen po severni strani grebena. Zimski prehod z osvetljene južne strani v bolj odprto severno steno doda še veličasten pečat velikih tur, saj so prehodi zračni. Da vtisi ne bi zbledeli, je pika na i največkrat ravno opast nad še zadnjimi stotimi metri vzpona po pobočju na severni strani glavnega vrha. Navadno jo

je treba prevrtati, saj rama na severni strani in vršni greben tvorita pravi kot, na katerem sloni vsa opast (poleti 3 h, pozimi 5 h).

Sestop: Zimski vzpon na vrh Jerebce je poseben zlasti zato, ker je pot z njega v dolino še dolga. V območju letne poti je treba prečiti ves mejni greben do sedla in sestopiti v dolino Možnice. V smeri letne poti le rahlo navzdol prečimo pobočja, lahko pa se odločimo za nadaljevanje prečenja vsega

grebena Jerebce. Navadno se sneg zaradi južne lege predira, ura je že pozna, usta pa žejna. A kljub temu ne zamudite pogleda na Viš in komaj vidni Špik nad polico v zimskem večernem soncu. Kjer letna pot preči Krivi rob po severni strani, je treba pazljivo oceniti nevarnost plazov, saj bomo prečili dolgo osojno travnato pobočje, na drugi strani pa prečili proti križišču slovenskih in italijanskih planinskih poti na sedlu ter nadaljevali v Možnico (poleti 1,5 h, pozimi odvisno od razmer, približno 2,5 h).

Vodniška literatura:

Igor Škamperle, Edo Kozorog: Možnica in Koritnica. Plezalni vodniček. PZS, Ljubljana, 1985. ○

ZNIŽANJE

POHODNIH HLAČ IN OBUVE

20 %

Velja za izbrane modele do razprodaje zalog!

3S SPORT d.o.o., Perovo 25, SI 1240 Kamnik | Tel: 011 839 44 04 | GSM: 031 329 999

www.3s-sport.com

Plezalni tabor

Od 22. do 26. junija 2007 se je v Kotečniku na prvem plezalnem taboru Komisije za športno plezanje šest mladih plezalcev naučilo veliko novega o plezanju v skali, treningu, nastajanju novih smeri, med plezalnimi predavanji in filmi pa so odpotovali v Ameriko, Indijo in Francijo. Pobudnik tabora je bil selektor mladinske reprezentance Borut Kavzar, ki otroke že nekaj let spremlja na tekmovalnih in ugotavlja, da jim primanjkuje izkušenj skalnega plezanja: »Cilj tovrstnih plezalnih taborov je pritegniti čim več mladih plezalcev in jim predstaviti plezanje v svojih izvornih koreninah ter površnega ljubitelja plezanja zasvojiti z odvisnostjo, ki nima prav nobenih negativnih plati in učinkuje neprimerno dlje kot trenutek zmagoslavja na tekmovalju.« Tabor je bil odprt za vsakogar, ki je dopolnil 12 let. Prijavilo se je le šest otrok (od 12 do 17 let). V štirih plezalnih dneh so preplezali povprečno 22 smeri. Vsi so izenačili, neka-

Ogrevanje

M. Č.

Pozdrav soncu

M. Č.

teri pa tudi presegli svoj osebni rekord. Najtežja smer, ki so jo preplezali na pogled, je bila 7a/a+. Vmes smo en dan počivali, a ne lenarili – odpravili smo se s kajaki po Savinji. Nad taborom in dobro organizacijo smo bili vsi navdušeni. Hvaležni smo kmetiji Tratnik, ki nas je zelo prijazno gostila, tako da za naslednje leto sploh ni dvomov, kje bomo izpeljali drugi tabor KŠP. Vabljeni vsi plezalni navdušenci, pa tudi tisti, ki vas je skale strah, da jo spoznate v lepši luči!

Martina Čufar

Nova smer v Andih

Pavle Kozjek se je tudi letos poleti kot že nič kolikokrat doslej odpravil v Peru. 6. julija je z Gregorjem Kresalom preplezal novo (prvo) smer v vzhodni steni Puscanturpe Este (5410 m) v Cordilleri Huayhuash. Naša plezalca naj bi opravila šele drugi vzpon na vrh. Prvi so se po zahodnem grebenu povzpeli Angleži leta 1986, a podrobnosti niso znane. Šeststometrsko smer Stonehenge sta ocenila z VII+/VI, 70°/50°, za vzpon in sestop pa sta porabila 14 ur. Več na spletni strani <http://pkozjek.blogspot.com>.

M. P.

Krnica nad Okrešljem je onemela

Tragedija v Turski gori, Iztok Tomazin, samozaložba Iztok Tomazin, distribucija Didakta, Križevci, 2007

»V zraku se je zaslišal močan ropot elise in motorja ... Do takrat dober ropot.« Tako je eden od udeležencev usposabljanja gorskih reševalcev – letalcev slišal tisti usodni trenutek pred destimi leti. Nepreklicno dokončni trenutek za pet alpinistov, reševalcev, ljubiteljev gora, očetov. Boris, Jani, Mitja, Luka in Rado so rešili prej mnoge, sebe v »absurdni« nesreči niso mogli. Knjiga Iztoka Tomazina je spomenik s petimi napismi: Boris Mlekuž, Jani Kokalj, Mitja Brajnik, Luka Karničar, Rado Markič. Spomenik, ki govori tako zgovorno in občuteno, da bralcu zlahka stopijo solze v oči. Govori o belih stenah nad zeleno preprogo Okrešlja, o plemenitem delu gorskih reševalcev, o tehniki in stroju, ki prihaja in odhaja. Helikopterska elisa mlati zrak, jeklenica se spušča, delovna vneema je velika, ljudi morda preveč. Kot že velikokrat tisto dopoldne reševalec pripne vrečo s pones-

rečenko. Vse je videti prav, vitel se napne ... in nekaj gre narobe. Hudo narobe. Še preden ljudje v helikopterju kaj opazijo, je vse prepozno! Pet v rdeče obledenih, z vrvo povezanih reševalcev vrže preko stene. Z vrvo, ki naj bi jih varovala. Vsi alpinisti, vsi večši ravnanja z reševalno opremo. Danes že pokojni oče Luke Karničarja Andrej je dejal: »Marija sveta, kot oče vendar vem, da je bilo njegovo početje kaj sto, dvesto procentov varno. V sebi je imel neverjetno izdelano odgovornost ...« A vendarle je šlo za splet nesrečnih, spregledanih okoliščin, trenutek nepozornosti, prepozna ukrepanja, verjetno tudi nemočnega ukrepanja. Kajti, če bi imeli reševalci v steni takrat na voljo slušalke z mikrofonom za pogovor s pilotom, kot jih imajo danes, se verjetno to ne bi zgodilo. Če bi imeli reševalci pri sebi nože za hitro rezanje vrvi, kot jih imajo danes, se to tudi verjetno ne bi zgodilo. Če bi imeli ... Vsaka nesreča nas kaj nauči, a taka »absurdna« je prevelik davek za to, da so gorski reševalci danes bolje opremljeni. Tu pa avtor knjige, Iztok Tomazin, v svojem značilnem slogu ni prizanesljiv. Ne zvrča krivde na nikogar, ker je težko dokazljiva, ker je s fanti padla na melišče pod steno – in onemela. Ničkolikokrat pa poudari besedo »odgovornost«, ki jo je pri spominu na sina omenil tudi Andrej Karničar. Vsakdo mora biti odgovoren, toda nekateri imajo oziroma so imeli že zaradi položaja odgovornost še večjo, tudi večjo moč odločanja, nenazadnje možnost odločanja. In kot kaže, so nekatere odločitve prišle prepozno. Nesreča prav gotovo ni edina, v pregledu na koncu knjige je omenjenih še več takih, ki so se v tujini zgodile na vaji. Ostaja pa obup, žalost, jeza, predvsem pa zlahten spomin na prijatelje, pogumne ljudi, ki tvegajo svoje življenje, da rešijo druge – pa četudi reševani v težave zaidejo po neumnosti, neodgovornosti. Kljub Tomazinovim ostrim in

odločnim besedam pa je knjiga napisana tako, da poskuša osvetliti dogodek s tistega vidika, ki bo pomagal k boljšemu. K boljši reševalni službi, k večji odgovornosti, tudi k večjemu zavedanju plemenitega poslanstva gorskih reševalcev. Namen knjige vsekakor ni odpiranje novih ran, novih sporov (ki jih je bilo že tako preveč v zadnjih desetih letih, op. recenzenta), pač pa obuditi spomin in dati priznanje vsem, ki se v Gorski reševalni službi Slovenije in Gorski reševalni zvezi Slovenije, ki je nastala leta 2006, trudijo za varnost v gorah. Tomazin v knjigi odpira številna vprašanja, povezana tudi s profesionalizacijo gorskega reševanja. Vendar vsemu navkljub ostaja knjiga predvsem celovit spomin na tragedijo, dostojen spomenik ponesrečenim in opomin preživelim – k nadaljnji zavezanosti in odgovornosti. In še nekaj bi rad omenil. Iztok Tomazin je mojster besede. Tudi v letu helikopterja na Okrešlju, rohnečega kovinskega stroja, opazi najlepše odtiske gore, najbolj bele roglje, najbolj senčna snežišča – morda tudi tistega, na katerem je moral čez nekaj ur prepoznati pet izmalicev tovarišev. A gora se, tudi ko krnica onemi, dviga visoko, sonce sije v apnenčaste plati in nagubane police Turske gore. In kar je izredno pomembno – že dolgo ni na tržišče prišla knjiga, ki bi bila tako brezhibna v pogledu jezika in slovnične napake ni! Pogled v kolofon: avtor Iztok Tomazin, lektor Stanko Klinar. Sporočilo? Kot velja za hojo v gore, za plezanje, velja še toliko bolj za gorsko reševanje: previdnost in pozornost na vsakem koraku, spoštovanje in odgovornost, popolna oprema, izurjenost in izkušnje. Kajti nekaj drobnih zaporednih napak, morda neopaznih, lahko privede do tragedije. O tem nam govorijo številne letalske nesreče, o tem nemo kriči tragedija v Turski gori.

Marjan Bradeško

Spomini, človek in ljudje v okolju

Tolminski pohodniki smo že enaintridesetič odšli na planino Sleme, da počastimo spomin na padle partizane Tolminske čete, Gregorčičeve brigade pod Rdečim robom v Krnskem pogorju. Tudi tokrat smo na planini srečali »našega« planinca Janeza, doma iz Gorjuš na Gorenjskem. Njegova prisotnost je bila nagajena z aplavzom, da je bil spet med nami. Srečno, Janez, ob srečanju mu bom vedno stisnil dlan v pozdrav!

Še pred odhodom v strmi breg sem ogovoril neznanca z nahrbtnikom, ali gre v »planinski raj«. »Če je še?« je sledil odgovor. Menim, da planinski svet ni tako dostopen, svoboden, kot je bil. So primeri, da pred seboj zagledaš tablo PRIVAT ali pa visoko ograjo brez vrat, kjer je bila pot še od stare Av-

strije naprej in povezovala sosednje vasi iste župnije. Lastništva teh poti se ponekod delijo na vaše in naše. Oboje je treba spoštovati, negovati in obdržati za javno dobro v spomin na čase tudi tega stoletja. Tudi druga negativna plat je, da v planinsko okolje na steze zahajajo ljudje, ki obožujejo in ljubijo le sebe. Z gorskimi kolesi, na kros motorjih drvijo mimo kot kamikaze na filmskem platnu. Sprašujem tudi druge, ki s svojim prostovoljnim delom delajo v dobro vseh, ali je še vreden trud nekega dela (ko ni bilo okolje na delovišču zaključeno v prvotno stanje) v posmeh tistih »vozačev«, ko švignejo mimo, brez obzira na živalski svet pred seboj. Srečno, kjer koli.

Janko Mlakar

Ne tako

Na poti iz Krme proti Kredarici. Kje so smerokazi in razločni napisi, po katerih bi se lahko orientirali?

M. Č.

Predstavniki IFMS v slovenskih gorah

Leta 1985 je bilo na pobudo veteranov ameriške 10. gorske divizije (10th Mountain Division) in veteranov elitnih enot nemških gorskih lovcev (Gebirgsjäger) iz II. svetovne vojne ustanovljeno mednarodno združenje pripadnikov gorskih enot (International Federation of Mountain Soldiers – IFMS). Motivi združenja so: prizadevanje za mir, negovanje gorniških tradicij in ohranjanje gorskega sveta ter obujanje spomina na vojake, padle v gorah. V IFMS je danes vključenih devet držav: Avstrija, Francija, Italija, Nemčija, Poljska, Španija, Švica, ZDA in od leta 2000 tudi Slovenija. Pri nas deluje kot gorniška sekcija v okviru Združenja častnikov Slovenije. Še letos se namerava v Sloveniji razširiti v bolj množično organizacijo, ki bo vključevala slovenske pripadnike nekdanje planinske brigade JLA, alpsko-izvidniških vodov slovenske Teritorialne obrambe in gorske enote Slovenske vojske. Združenje vsako leto organizira »Dneve IFMS« v eni izmed držav članic. Letošnji so potekali v Sloveniji v okviru 22. spominskega pohoda na Triglav, 13. in 14. julija. Dnevo IFMS v Sloveniji se je letos udeležilo 30 pripadnikov gorskih enot iz Francije, Italije, Nemčije, Španije, Švice in Slovenije. Deset se jih je v spremstvu slovenskih članov združenja z Rudnega polja povzpelo na Triglav. Med slovesnostjo na Kredarici so se z minuto molka spomnili 6 rekrutov švicarske vojske iz Andermatta, ki so 12. julija 2007 izgubili življenja v snežnem plazju med vojaškim gorskim urjenjem na Jungfrau. Ob koncu letošnjih IFMS dni je predstavnik združenja, švicarski divizijski general Christian Josi, poudaril svoje navdušenje nad lepotami slovenskih gora, urejenostjo planinskih poti in postojank ter množičnostjo in predanostjo gorništvu v Sloveniji.

Janez Kavar

40 let PD Vrelec

Planinsko društvo Vrelec iz Rogaške Slatine letos praznuje štirideset let delovanja. Ob tem so pripravili bogato proslavo v kulturnem centru in izdali zbornik o svojem delovanju. V kulturnem programu so sodelovali učenci II. osnovne šole, harmonikarji Mitje Železnikarja, moški pevski zbor Rogaška Slatina in planinci PD Vrelec.

Slatinski planinci so v štiridesetih letih svojega delovanja prehodili slovenske gore podolgem in počez in tudi v tuja gorstva so se podajali. Spomini bledijo, zapisano pa ostaja in lahko obuja spomine. Planinsko društvo Vrelec ni nastalo kar tako iz ničesar. Tradicija planinstva na tem območju je že dolgotrajna. Pred več kot sto petdesetimi leti je zdraviliški zdravnik dr. Froelich vodil goste v planine in že takrat trasiral ter označil prvo slovensko planinsko pot, iz Rogaške Slatine na vrh Donačke gore.

O planinstvu v Rogaški Slatini piše tudi učitelj Miloš Verk v svoji knjižici Zleti – Sprehodi iz leta 1923. Kot predstavnik »Odbora podružnice Slovenskega planinskega društva« je med drugim napisal: »V vsakem oziru je Rogaška Slatina biser naše domovine, to prizna vsak tujec, a le malokomu je znano, da je ta biser okovan v zlato. Zdravilišče ima prekrasno

okolico, polno idiličnih in mičnih razgledov. Vse te krasote pa so povečini ostale tujcem – gostom prikrite, ker jim manjkajo kažipota, da jih spoznajo. Vsled tega je sklenil odbor 'Podružnice Slov. planinskega društva' v Rogaški Slatini, da izda popis sprehodov in izletov v okolici zdravilišča ter tako nudi gostom novo polje idealnega razvedrila.«

Po drugi svetovni vojni so se slatinski planinci vključili v PD Poljčane. Leta 1967 pa so se planinci takratne občine Šmarje pri Jelšah ločili od poljčanskih in ustanovili PD Rogaška Slatina. Sedanji predsednik društva Vlado Vistoropski takole poroča o kratki zgodovini društva: »Po formiranju planinskega društva v Rogaški Slatini se je interes za planinstvo na našem področju zelo povečal, tako da smo imeli v določenih obdobjih tudi preko 800 članov. Po nekaj letih delovanja so se registrirali pod imenom PD Vrelec zaradi sponzorstva, ki ga je nudilo Zdravilišče Rogaška Slatina. Takrat so tudi zgradili zavetišče na Donački gori. Ker še ni bilo dovoznih poti, je bilo potrebnega veliko napora, da so lahko dostavili ves potreben material za gradnjo. Po izgradnji planinskega doma na Donački gori se je pomen zavetišča zmanjšal.

Po formiranju novih občin je na našem področju nastalo več no-

vih planinskih društev. Danes PD Vrelec deluje na področju Mestne krajevne skupnosti Rogaška Slatina in ima nekaj čez 100 članov. Leta 2006 so od Steklarske Nove dobili v najem brunarico na Plešivcu. Brunarica se nahaja na področju naših poti in naj bi postala center za usposabljanje in druženje članov planinskega društva.«

Na proslavi ob 40-letnici društva so podelili šestnajst društvenih priznanj in šest republiških, trije planinci pa so prejeli znak za prehojeno Slovensko planinsko pot – transversalo. Priznanja je podelil predstavnik Planinske zveze Slovenije Stanko Gašparič. Zbornik 40 let PD Vrelec skuša zaobjeti sedanjost in preteklo dejavnost društva. Zbrali so veliko zanimivosti, ki pričajo o bogatem planinskem dogajanju v preteklih štirih desetletjih. V sliki in besedilu so predstavljene naslednje sekcije: vodniki, mladinski odsek in osnovni šoli, Klub 4000+, Polžki in markacisti. Opisane so tradicionalne poti, ki jih v celoti ali delno vzdržuje PD Vrelec; to so Štajersko-zagorska krožna pot, Igorjeva pot, pot Martinovega pohoda in del Evropske pešpoti. Na teh poteh imajo planinci PD Vrelca dve brunarici; eno že dalj časa na pobočju Donačke gore, drugo na Jutišah (na pobočju Plešivca) pa so v zadnjem letu prevzeli v dolgoročni brezplačni najem. Zbornik dokumentirano poroča o planinskih dejavnostih predvsem v zadnjem desetletju, nekateri slikovni in besedilni dokumenti pa segajo daleč nazaj, tudi v dobo pred ustanovitvijo planinskega društva v Rogaški Slatini oziroma pred ločitvijo od Poljčan.

Zbornik 40 let PD Vrelec Rogaška Slatina ima 84 strani in preko 40 črno-belih in barvnih fotografij. Naklada je 300 izvodov. Pripravil ga je uredniški odbor Rudolf Krebs, Jože Lipnik in Vlado Vistoropski. Glavni urednik je Jože Lipnik.

Prvi upravni odbor PD Rogaška 1967

Jože Lipnik

100 let planinskega društva za Selško dolino

1907–2007

Pred natanko sto leti je bilo 21. maja 1907 na pobudo velikega ljubitelja Selške doline in Ratitovca Janeza Evangelista Kreka ustanovljeno eno prvih društev v Selški dolini. Takrat se je imenovalo Selška podružnica Slovenskega planinskega društva. Ob letošnjem jubileju je društvo pozimi in spomladi pripravilo več rekreativnih pohodov. Osrednje prireditve so se pričele junija z odprtjem razstave ob stoletnici društva v razstavnem prostoru muzeja v Železnikih, doseglo svoj višek s slavnostno akademijo, ki je bila 16. junija v kulturnem domu v Železnikih, in se zaključilo 29. julija s proslavo in planinskim rajanjem pri Krekovi koči na Ratitovcu. Akademije se je udeležilo 230 planincev in povabljenih gostov. Na začetku je skupina igralcev iz Selške doline uprizorila ustanovni občni zbor Selške podružnice Slovenskega planinskega društva, nato sta dobila besedo slavnostna govornika na prireditvi predsednik PZS Franci Ekar ter župan Občine Železniki in poslanec v Državnem zboru Mihael Prevc. Med bogatim kulturnim programom, v katerem so sodelovali harmonikaši Niko, Grudnove Šmikle, pevec Peternele Marjan in citrar Stane Bončina, je voditeljica prireditve Tadeja Šuštar predstavila delovanje društva z odlomki iz zbornika, ki ga je društvo izdalo ob stoletnici in ga predstavilo na današnji prireditvi. Predsednik društva Alojz Lotrič je v svojem govoru predstavil sedanje delovanje društva. Dolgoletni in zaslužni člani so dobili zlate, srebrne in bronaste častne znake PZS, posebna priznanja društva pa so prejeli Rado Goljevšček, Tone Nastran in Franc Trojar za 30-letno neprekinjeno delo v upra-

vnem odboru društva. Ob koncu je bila za vse udeležence prireditve skromna pogostitev, na kateri so vsi povabljeni v spomin prejeli zbornik.

Alojz Lotrič

Predsednik med švicarskimi planinci

Planinska zveza Švice (SAC) in Planinska zveza Slovenije imata že dobro utečene, tradicionalne oblike sodelovanja in izmenjave planinskih izkušenj, SAC prav tako tradicionalno seznanja PZS s svojo planinsko informatiko in literaturo. Švicarji skrbijo tudi za tako imenovano reciprociteto s 50-odstotnim popustom pri nočitvah v planinskih domovih za planince članic CAA. V Švici je tudi sedež UIAA. Na grindelwaldsko planinsko-alpinistično praznovanje, združeno z delovno generalno skupščino SAC, je predsednik Frank Urs Müller povabil tudi predsednika PZS. Povabilu so se odzvali tudi ostali državni in lokalni veljaki, predsedniki planinskih zvez iz alpskega loka. Veliko pozornost pa so izkazali tudi predsedniku švicarskega olimpijskega komiteja, katerega član je tudi SAC.

Skupščina je trajala dobrih osem ur v izjemno delovnem in kulturnem vzdušju. Za udeležence je bilo pripravljeno gradivo, celotna logistika, prevajanje in sistemi za vsa jezikovna področja. SAC je imel v preteklem letu 116.000 članov, združenih v 115 sekcijah; udeležba njihovih predstavnikov je bila stoodstotna. Področja, s katerimi se še posebej aktivno ukvarja SAC, so gorski športi in mladina, alpinizem, športno plezanje, alpinistično smučanje, planinske kočice, gorsko okoljevarstvo, reševanje in medicina, publicistika in revija Die Alpen, založba, knjižničarstvo, marketing in logistika, mednarodno sodelovanje in članstvo, pravne zadeve in obravnave.

Skupščina je potekala po dosledno pripravljenih gradivih. Dodatne obrazložitve in predlogi so bili naravnani strokovno, akademsko in kulturno. Sprejeto je bilo gradivo in predlagan projekt o prihodnosti alpskega sveta in gorske krajine. Njegova vizija temelji na pripravih za ohranjanje, zaščito in varovanje preostale, še neokrnjene, od človeka neobremenjene gorske krajine v celotni Švici. SAC pri tem obdeluje in pripravlja skupne poglede na zaščito in razvoj alpske pokrajine ter skupaj s katastrofom pripravlja kartografijo. Projekt bo predvidoma obravnaval tudi preučevanje visokogorja, alpske naravne in kulturne pokrajine, gorskega in varovalnega gozda, naselij. SAC ob koncu leta pripravlja tudi že težko pričakovano izdajo knjige Berg sei Dank – Bodi zahvaljena, gora. Na skupščini so namenili pozornost tudi Veroniki Mayer, švicarski alpinistki, ki je pred nedavnim osvojila Everest in zaključuje projekt osvajanja najvišjih vrhov na kontinentih modrega planeta.

Sprejemanje novih sekcij v članstvo SAC je skrbno pripravljeno in po sprejetju vsaka nova člani-

ca dobi statut, zastavo SAC in diplomu oz. potrdilo o sprejetju v članstvo.

Sestavni del skupščinskega gradiva je bila tudi obsežna anketa, ki jo je izpolnil vsak delegat. Na ta način se med drugim ocenjuje delo SAC, priprava in kakovost skupščinskega gradiva, profesionalna opravila in del strokovnih služb.

V času poteka skupščine in praznovanja stoletnice grindelwaldskega planinstva je v Grindelwaldu, kjer so bile ves teden različne aktivnosti, potekalo svetovno prvenstvo v balvanskem plezanju – Boulder Wettkampf. V veliko veselje nam je bilo, da je zmagala Slovenka Natalija Gros.

Naslednji dan sta bila za vse udeležence organiziran obisk sedla Jungfraujoch in planinsko srečanje v planinski koči Mönchsjuhhütte (3884 m) z vzponom na štiritočak Mönch.

Enotnega mnenja smo bili, da usoda gorskega sveta ne more biti prepuščena ozkim interesom, posameznikom, skupinam, ampak bo učinkovito le s skupnim delom, sodelovanjem v celotnem evropskem prostoru. Taka srečanja niso samo prijateljevanja, ampak tudi priložnost za oceno primerljivosti z našim domačim planinskim okoljem.

Franci Ekar

Tradicionalni naravovarstveni dan

16. junija je bil že osemnajsti naravovarstveni dan, ki ga zadnja leta izvaja planinska sekcija PD Kranj. Letošnjo naravovarstveno akcijo je nekoliko oslabilo izjemno slabo vreme, vendar so kljub temu v okviru programa čistili zaraščene poti od Kališča do Bašelskega sedla, na Bašelski vrh in naprej čez Mačensko sedlo, Mali Grintovec in Dolge njive. Z naravovarstvenega vidika je treba skrbeti za nemoteno prehodnost na poteh in tako preprečiti nastajanje novih erozijskih žarišč. Planinci PS Preddvor PD Kranj so to dokaj obsežno delo opravili temeljito in strokovno v šestih urah prostovoljnega dela. V t. i. teoretičnem delu naravovarstvenega dne je bil udeležencem predstavljen projekt botanične naravovarstvene Zoisove poti. Uvodnik o namenu, pomenu varovanja narave danes za jutri je predstavila Tadeja Šubić, Tone Tomše s sodelavci je zapisal potek poti. Strokovno gradivo o naravovarstvenem delu na botanični poti Karla in Žiga Zoisa je pripravila Nada Praprotnik. Pri tej poti so aktivno sodelovali še Rozi Skobe, načelnica KVG, Mi-

lan Naprudnik, Živko Drekonja in Gorazd Hace. Celotni projekt je udeležencem naravovarstvenega dneva predstavil njegov pobudnik, domačin Franci Ekar. Projekt sovпада tudi s predsednikovanjem Slovenije EU in že potekajo dogovori, da se ga vključi v ponudbo aktivnosti v omenjenem obdobju, tako da bo tudi oblika promocijske Slovenije. Tudi Brdo, kjer so Zoisi bivali in botaničnoraziskovalno delovali, je smiselna lokacija. Seveda pa so ljudje pod Storžičem ponosni na Zoise, še posebej na to, da so prav s Storžiča prinesli zvončico, imenovano po Zoisih, za prve in nadaljnje registre in raziskave ter herbarije, ki so še vedno v hrambi na Dunaju, v Celovcu in Ljubljani. Projektu poti je naravoslovni muzej dovolil uporabo slik in drugega gradiva, ki dodatno osvetljuje naravovarstveno dediščino baronov Žiga in Karla Zoisa.

PD Kranj

Zaključek planinske šole v PD Kranj

Junija v PD Kranj že tradicionalno zaključujejo planinsko šolo, ki jo je letos uspešno opravilo 18 učencev iz sedmih central-

Obvestilo o napačni ceni planinskega koledarja 2008

V prejšnji številki Planinskega vestnika je bila po pomoti objavljena napačna cena planinskega koledarja »POZDRAV Z GORA«. Cena je 4,30 € (in ne 40,30 €, kot je bilo objavljeno). Cena drugega koledarja, »ŽIVLJENJE V GORAH«, je 4,20 €. Koledarja si lahko ogledate in ju naročite na Planinski zvezi Slovenije, Dvorčakova 9, 1000 Ljubljana (tel. 01/ 43 45 690, faks: 01/ 43 45 691, e-pošta: hedvika@pzs.si, www.pzs.si).

nih osnovnih šol, treh podružničnih šol in vzgojnega zavoda Kranj. Vse delujejo na področju nekdane občine Kranj. Za planinske dejavnosti skrbi 13 mentor in mentorjev. Še vedno je pri izvajanju planinskih mladinskih programov, planinske šole, usposabljanjih in izvedbi pohodov prizadeven in aktiven France Benedik. V veliko pomoč mu je planinska vodnica PZS Mateja Udovč. V enem letu so organizirali sedem izletov, udeležilo se jih je 637 učenek in učencev. Mladi v Kranju pa se vse bolj ukvarjajo tudi s športnim plezanjem, alpinizmom in turnim smučanjem.

PD Kranj

Praznik kriških planincev

17. junija so planinci PD Križe na Kriški gori še posebej slavnostno, z bogatim kulturnim programom pripravili praznik kriških planincev, saj so na ta dan pripravili tudi odprtje novega električnega voda za planinski dom na Kriški gori. S tem je bilo opravljeno pomembno delo v skupni skrbi za varovanje gorske narave. V zadnjih desetih letih se je tako posodobilo in okolju prijazno uredilo kar nekaj električnih vodov na aktualnih planinskih lokacijah, npr. v dolini Vrat za Aljažev dom,

na Blegošu, Dobrči, v načrtu sta Krma in Porezen. Na slovesnosti so podelili tudi najvišja priznanja PZS in društvena priznanja.

PD Kranj

Slovesnost in planinski pohod Murania

V sklopu evropskega projekta INTERREG IIIA poteka projekt »Vzpostavitev turistične cone obmejnih regij za skupni razvoj inovativnih turističnih proizvodov ter za vzpostavitev mreže za skupno promocijo in trženje integralnega turističnega proizvoda čezmejnega območja: Murania«. Pohoda in slovesnosti so se udeležili planinci iz PD Lendava, pa tudi iz sosednje Madžarske in Hrvaške. Pohod je bil prvič na področju nekdane »železne zavese«, kar je bila velika vzpodbuda za nadaljnji razvoj planinstva v najvzhodnejšem delu Slovenije. Prav tako so se prvič kar trikrat uradno prečkale državne meje z osebnimi dokumenti. Vzdušje je bilo planinsko in prijateljsko, tudi v želji, da se bo v vsej popolnosti tudi tu zgodila Evropa brez meja in strahu.

Predsednik PZS se je odzval povabilu na slovesnost in ob nagovoru spregovoril: »Lahko smo srečni, da planinci Prekmurja ohranjajo slovensko planinsko poslanstvo, da aktivno in profesionalno izvajajo in se vključujejo v mednarodne projekte sodobnosti in nuje, planinstva v novem tisočletju in novem času. PZS je bila in ostaja evropska in svetovna 'velesila' sodobnega planinstva, je 'bogata' in popolna, če je kar najpolneje pokrita v vseh slovenskih področjih.« V nadaljevanju je omenil vsebinsko pravkar sprejetega zakona o planinskih poteh, ki zagotavlja svobodo in pravico gibanja v gorsko-planinskem svetu, a zahteva od obiskovalca tudi spoštljivost do planinskega sveta, gibanje kulturnosti in upoštevanje pravil varnosti in preventive. Na

dan državnosti pa naj se obudijo spomini, da smo tudi planinci in planinska društva veliko pripomogli v procesu osamosvajanja, oblikovanja samostojne državnosti in pri vstopanju v družino evropskih držav. Nekdanja obmejna področja lahko postanejo nove priložnosti za nove izzive.

Indok PZS

Vzpon na Peco

V nedeljo, 10. junija 2007, smo se ljutomerski planinci spet zbrali na avtobusni postaji, kajti po sprejetem programu je bila na vrsti Peca, 2125 metrov visoka in šest kilometrov dolga planota – veličastna koroška gora. Kljub njeni višini je za večino planincev normalno dosegljiv cilj. Pot nas je vodila preko Črne skozi Podpeco na Jakobe. Do doma na Peci, ki je na 1666 metrih, smo v lepem in dokaj toplem vremenu prišli kar malo zadihani, zato je bil nekajminutni počitek na mestu. Pred kočo je dovolj prostora in nekaj miz ter klopi za prijeten oddih. Toda navdušenega planinca zmoti napis, češ da ni dovoljeno prinašati svoje hrane v kočo, kar pomeni, da se spreminja v gostinski obrat in ne služi več svojemu prvotnemu namenu. Toda kje naj poje planinec hrano iz nahrbtnika v slabem vremenu? Jasno, naj je ne nosi, zadostuje le nekaj več evrov v žepu, pa bodo zanj poskrbeli vrli najemniki koče – gostinci z raznovrstno ponudbo in zasoljenimi cenami.

V opuščenem rudniškem rovu visoko v gori spi kralj Matjaž. Le deset minut hoda od koče je oddaljena Matjaževa jama na Mali Peci. Obisk pri Matjažu je zanimiv, zlasti za otroke. Ali bo res kdaj Matjaževa vojska vstala in pregnala krivico s sveta ter povrnila zlate čase? Ja, to je veliko vprašanje, na katero lahko odgovori le pravljica. Naj živijo pravljice! Naj se Matjaževa brada ovije trikrat ali celo devetkrat okoli mize, potem pa naj vendarle vstane.

Po počitku smo se napotili čez Malo Peco proti najvišjemu vrhu, Kordeževi glavi. Hoja od koče do tja je trajala poldrugo uro. Zavili smo levo po zelo zahtevni plezalni poti, ki je nekoliko daljša. Mogoče smo imeli srečo, da je začelo deževati šele takrat, ko smo se vračali. Na vrhu smo imeli celo malo sonca in za trenutek lep razgled na del Štajerske in domala na vso Koroško, a le za kratek čas. Medtem se je vreme tako spremenilo, da je ob našem povratku po manj zahtevni poti do koče nekaj minut zmerno deževalo. A kljub temu smo ugotovili, da smo spet imeli srečo, kot temu radi pravimo Slovenci, saj bi lahko doživeli tudi hujši naliv ali nevihto. Oblaki so se spet umaknili, zato smo brez strahu pred dežjem sesto-

pali in zadovoljno kramljali med seboj vse do avtobusa, kjer so nas čakali planinci iz naše skupine, ki se niso povzpeli na vrh veličastne koroške gore, ampak so se zadovoljili z nižjim ciljem – kočo na Peci – in so se lahko prej vrnili v dolino. Spotoma smo občudovali travniško rastlinje v spodnjem delu, čudovito planinsko pot po z drevjem poraslem pobočju, v zgornjem delu pa gorsko cvetje, med drugim tudi murke, ki predvsem opojno dišijo, in vedno lepe pogačice. Planinska vodnica Ksenija in njena pomočnika Zalika in Franc ter vseh 40 udeležencev planinskega izleta na Peco je bilo po prijetnem druženju in doseženih ciljih zadovoljnih.

Ivanka Korošec

Stanetu v slovo 1935–2007

Obiskujemo lep slovenski svet, z dolinami in gorami.

Tod hodil je slovenski rod, stoletja že pred nami.

Vsaka pot je boljša kot nobena pot!

To so Stanetove misli in življenjsko vodilo, ki ga je uspešno prenašal tudi na nas. 5. junija 2007 je umrl Stanko Štorman. Že v rani mladosti je vzljubil naravo in gore, zato je bil tudi v skupini, ki je leta 1959 ustanovila PD Polzela. Vse svoje življenje je posvetil delovanju društva, kjer je bil zelo aktiven vse do leta 2005, ko ga je bolezen priklenila na posteljo. Stane je bil vesten in skrben blagajnik, kar polnih trinajst let je bil predsednik planinskega društva, opravljal pa je tudi številne druge funkcije. Bil je markacist, vodnik, predavatelj, predvsem pa mentor mlajšim v društvu. V zadnjem obdobju pred boleznijo je bil predsednik odbora za pohodništvo pri Društvu upokojencev Polzela.

Ljubil je goro Oljko, okoliško hribovje in ljudi, poznal je vse skrite stezice. Kot poznavalec vseh kotičkov po naši občini je pripravil program pohoda po poteh Občine Polzela, ki ga je prehodilo že preko sedemsto pohodnikov. Stane je bil tudi idejni vodja in začetnik pohodov ob polni luni, imenovanih Lunohod. Na pohodih so se nam počasi pridružili številni pohodniki iz raznih krajev Slovenije. Še zlasti je bil ponosen na druženje s ščipohodci s Ptuja. Bil je avtor mnogih člankov o planinski dejavnosti in pohodništvu ter soustvarjalec Vodnika po Savinjski planinski poti. Skratka, naš Stanko je bil živa legenda slovenskih gora, našega kraja in društva. Za svoje požrtvovalno delo na področju planinstva je prejel številna društvena in občinska priznanja. Bil je prejemnik srebrnega in zlatega častnega znaka Planinske zveze Slovenije, srebrnega znaka Planinske zveze Jugoslavije in Knafelčeve diplome. Ob svoji 70-letnici pa je prejel visoko priznanje spominsko plaketo PZS. Slava njegovemu spominu!

Oto Zagoričnik

Odločitev
je vaša,
izbrati morate
le pot in **primerno**
obutev.

ALPINA, d.d., Žiri, Strojarska ul. 2, 4226 Žiri
tel.: 04 51 58 000; fax: 04 51 58 370
E-mail: alpina@alpina.si

CRISTALLLO L / 6684-2 / 3-8,5

VX953 / 6749-1 / 4,5-12

CORTINA L / 6314-1 / 3-8,5

S TREBOJ , KORAK ZA KORAKOM

VRHUNSKÉ TEHNIČNE NOGAVICE
ZA GORNIŠTVO, SMUČANJE IN
OSTALE ŠPORTE V NARAVI

Innovative Technical Socks

UVOZNIK ZA SLOVENIJO
Iglu Šport d.o.o. - TRŽAŠKA 135, LJUBLJANA
e-mail: iglu@iglusport.si - www.iglusport.si

X.B.T.P.